

**TURUN
YLIOPISTO**
Kauppakorkeakoulu

Paljonko kuluttajat ovat valmiita maksamaan museopalveluista

Tarkastelussa Turun kaupungin museot

Taloustieteen
pro gradu -tutkielma

Laatija:
Helena Leppämäki

Ohjaaja:
Apulaisprofessori Ville Korpela

15.11.2023

Turku

Turun yliopiston laatujajestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Taloustiede

Tekijä: Helena Leppämäki

Otsikko: Paljonko kuluttajat ovat valmiita maksamaan museopalveluista – Tarkastelussa Turun kaupungin museot

Ohjaaja: Apulaisprofessori Ville Korpela

Sivumäärä: 76 sivua + liitteet 16 sivua

Päivämäärä: 15.11.2023

Tutkielma käsittelee Turun museoiden arvoa turkulaisille. Tutkielman tavoitteena on selvittää, paljonko kaupunkilaiset ovat valmiita maksamaan Turun eri museoissa vierailemisesta ja mitkä taustamuuttujat ovat yhteydessä maksuhalukkuuden tasoon, hyväksyvätkö kaupunkilaiset nykyisen kaupungin myöntämän rahoituksen museopalveluille ja olisivatko he valmiita maksamaan enemmän, mikäli museopalveluiden tarjonta Turussa lisääntyisi. Tutkielman tavoitteena on lisäksi selvittää, millä lipunhinnalla kunkin tarkasteltavan museon lipputulot maksimoituvat.

Tutkielman aineisto kerättiin kyselylomakkeella hyödyntäen CV-menetelmää sekä suoraa kyselyä. Aineisto kerättiin maalisi- ja huhtikuussa 2023 Internet-kyselylomakkeen avulla ja se analysoitiin hyödyntäen regressioanalyysiä ja sisällönanalyysiä. Tutkielman tuloksina havaittiin valtaosan vastaajista hyväksyvän Turun museoiden nykyiset kustannukset ja niiden osittaisen kuntaveroin rahoittamisen. Tulos viittaa vastaajien tunnistavan museoiden aiheuttamat positiiviset ulkoisvaikutukset ja olevan valmiita maksamaan niistä. Sen sijaan vastaajat eivät olleet valmiita maksamaan museopalveluista verojen muodossa lisää, mikäli museopalvelujen tarjonta kasvaisi. Yksittäisiin museokäynteihin kohdistuvien keskimääräisten maksuhalukkuuksien havaittiin asetuvan nykyisten lipunhintojen tuntumaan eivätkä museoiden tulot maksimoivat pääsylippujen hinnatkaan eronneet paljoa vallitsevista hinnoista. Museokäyntejä koskevaan maksuhalukkuuteen todettiin olevan positiivisesti yhteydessä Museokortin omistaminen. Museoiden hinnoittelun näkökulmasta havaittiin museoiden voivan hintadiskriminaation keinoin saavuttaa sekä laajemman maksuhalukkaan yleisön että suuremmat pääsylipputulot.

Mikäli halutaan kasvattaa sekä museoiden pääsylipputuloja että museovierailijoiden määrää, tulisi käyttöön ottaa nykyistä tehokkaampi hintadiskriminoinnin tapa. Kun maksuhalukkuutta vaikeuttaa selittävän yksilöiden ulkoisten ominaisuuksien sijaan kunkin kiinnostus museoita kohtaan, tulisi hintadiskriminaation keinoin pyrkiä sisällyttämään hintoihin maksuhalukkaiden kuluttajien kuluttajajäljäämä ja toisaalta myöntää edullisempia lippuja alhaisemman maksuhalukkuuden kuluttajille. Näin toimimalla päästäisiin kohti sosiaalisen kysynnän optimia. Tulosten perusteella voidaankin suositella hintadiskriminaation käytön jatkamista ja nykyistä tehokkaamman maksuhalukkuuden huomioivan hintadiskriminaatiotavan kartoittamista. Myös aihepiiriin liittyvää jatkotutkimusta on syytä tukea.

Avainsanat: hinnoittelu, maksuhalukkuus, museot

SISÄLLYS

1	Johdanto	7
2	Teoria	10
2.1	Museo hyödykkeenä	10
2.2	Turun kaupungin museot	14
2.3	Maksuhalukkuus	17
2.4	Museoiden kysyntä	19
2.5	Museoiden hinnoittelu	22
3	Empiirinen analyysi	26
3.1	CV-metodi ja suora kysely	26
3.1.1	CV-metodi	26
3.1.2	Suora kysely	29
3.2	Aineiston keruu ja kyselylomake	30
3.2.1	Aineiston keruu	30
3.2.2	Kyselylomake	31
3.2.3	Aineisto	35
3.3	Analyysi	37
4	Tulokset	40
4.1	Maksuhalukkuudet	40
4.1.1	Turun kaupungin museopalvelut	40
4.1.2	Turun linna	41
4.1.3	WAM Turun kaupungin taidemuseo	42
4.1.4	Käsityöläismuseo	43
4.1.5	Biologinen museo	45
4.1.6	Apteekkimuseo ja Qwenselin talo	46
4.1.7	Kuralan kylämäki	48
4.2	Maksuhalukkuuksiin yhteydessä olevat tekijät	49
4.3	Skenaariot	51
4.3.1	Uusi museo	51
4.3.2	Lahjoitus	52
5	Johtopäätökset & keskustelu	54
5.1	Maksuhalukkuudet	54

5.2 Museokortti	56
5.3 Pääsylipputulosten maksimointi	58
5.4 Skenaariot	60
5.5 Tulosten yleistettävyys ja toimenpide-ehdotukset	63
6 Yhteenveto	67
Lähteet	70
Liitteet	77
Liite 1. Kyselylomake	77
Liite 2. Regressioanalyysien tulokset	91

KUVIOT

KUVIO 1. MAKSUHALUKKUUKSIEN JAKAUMA TURUN LINNAN PÄÄSYLIPUSTA	41
KUVIO 2. TURUN LINNAN PÄÄSYLIPPUTULOT KULLAKIN PÄÄSYLIPUN HINNALLA	41
KUVIO 3. MAKSUHALUKKUUKSIEN JAKAUMA WAM TURUN KAUPUNGIN TAIDEMUSEON PÄÄSYLIPUSTA	42
KUVIO 4. WAM TURUN KAUPUNGIN TAIDEMUSEON PÄÄSYLIPPUTULOT KULLAKIN PÄÄSYLIPUN HINNALLA	43
KUVIO 6. KÄSITYÖLÄISMUSEON PÄÄSYLIPPUTULOT KULLAKIN PÄÄSYLIPUN HINNALLA	44
KUVIO 5. MAKSUHALUKKUUKSIEN JAKAUMA KÄSITYÖLÄISMUSEON PÄÄSYLIPUSTA	44
KUVIO 7. MAKSUHALUKKUUKSIEN JAKAUMA BIOLOGISEN MUSEON PÄÄSYLIPUSTA	45
KUVIO 8. BIOLOGISEN MUSEON PÄÄSYLIPPUTULOT KULLAKIN PÄÄSYLIPUN HINNALLA	46
KUVIO 10. APTEEKKIMUSEON JA QWENSELIN TALON PÄÄSYLIPPUTULOT KULLAKIN PÄÄSYLIPUN HINNALLA	47
KUVIO 9. MAKSUHALUKKUUKSIEN JAKAUMA APTEEKKIMUSEON JA QWENSELIN TALON PÄÄSYLIPUSTA	47
KUVIO 11. MAKSUHALUKKUUKSIEN JAKAUMA KURALAN KYLÄMÄEN PÄÄSYLIPUSTA	48
KUVIO 12. KURALAN KYLÄMÄEN PÄÄSYLIPPUTULOT KULLAKIN PÄÄSYLIPUN HINNALLA	49

TAULUKOT

TAULUKKO 1. TURUN MUSEOKESKUKSEN MUSEOIDEN PÄÄSYMAKSUT VUONNA 2023	16
TAULUKKO 2. REGRESSIOMALLIN TULOKSET TURUN LINNAAN KOHDISTUVASTA MAKSUHALUKKUUDESTA	91
TAULUKKO 3. REGRESSIOMALLIN TULOKSET WAM TURUN KAUPUNGIN TAIDEMUSEON KOHDISTUVASTA MAKSUHALUKKUUDESTA	91
TAULUKKO 4. REGRESSIOANALYYSIN TULOKSET KÄSITYÖLÄISMUSEON KOHDISTUVASTA MAKSUHALUKKUUDESTA	92

1 Johdanto

Turun monet museot ovat vakiintunut osa Turun kaupunkikuvaa. Turkulaisten on havaittu olevan varsin tyytyväisiä Turun museotarjontaan ja turkulaisista 18–79-vuotiaista yli puolet käyttää kaupungin museopalveluita vuosittain (Turun kaupunki 2021b). Vuonna 2022 Turun museopalveluiden museoissa vierailtiin yhteensä 389 972 kertaa (Turun kaupunki 2023o) ja vuonna 2021 Kulttuurigaala valitsi Turun vuoden museokaupungiksi (Turun kaupunki 2021a).

Vaikka museopalvelut ovat kaupungissa suosittuja ja pidettyjä, onko niiden julkinen rahoitus oikeutettua? Turun kaupunki omistaa kuusi museota: Turun linnan, WAM Turun kaupungin taidemuseon, Käsityöläismuseon, Biologisen museon, Apteekkimuseon ja Qwensellin talon sekä Kuralan kylämäen. Näiden kuuden museon kulut vuonna 2022 olivat kokonaisuudessaan 12 034 798 €. Syntyneistä kuluista 26,7 % rahoitettiin valtionosuuksilla, 23 % omalla tulonhankinnalla ja 0,9 % avustuksilla. Kaupunki rahoitti museopalveluiden menoista keräämillään kuntaveroilla 49,4 % eli 5 945 190 €. (Käär, sähköpostiviesti 7.3.2023.) Museoihin käytettävä summa vaikuttaakin varsin merkittävältä. Keväällä 2023 eduskuntavaalien alla kulttuuripalveluiden rahoittamisen kysymykset nousivat keskustelunaiheeksi ja lähtökohtaisesti ihmisillä vaikuttaakin olevan toisistaan eroavia näkökulmia sen suhteen, minkä tahon tulisi kulttuuripalvelut kustantaa. Kulttuuritaloustieteen parissa on jo pitkään keskusteltu siitä, kenen pitäisi rahoittaa museotoimintaa ja millä tavoin. Keskustelun painopisteen nähdään johtuvan yleisestä ajatuksesta, jonka mukaan museoiden tarjoamat palvelut ovat luonteeltaan sellaisia, että niille tulisi tarjota julkinen yleisö (Munley 2018, 489–490).

Museokäynnit tuottavat elämyksiä, viihtymistä, tietoa sekä ajankulua (Suomen museoliitto 2021). Museot tuottavat niiden käytöstä saatavan hyödyn lisäksi positiivisten ulkoisvaikutusten muodossa hyötyä niillekin, jotka eivät vieraile museoissa (Frey & Meier 2006, 403) ja ovat myös aluetaloudellisesti merkittäviä toimijoita (Piekkola ym. 2013, 49). Museoiden kysyntä jakautuu sosiaaliseen ja yksityiseen kysyntään (Johnson & Thomas 2002, 26–27). Sosiaalinen kysyntä on kysyntää museoiden positiivisille ulkoisvaikutuksille yksityisen markkinakysynnän kohdistuessa museovierailuun (Frey & Meier 2006, 401–403). Sosiaalisen kysynnän ei nähdä täysin vastaavan yksityistä kysyntää ja yksityinen kysyntä ylittää vain harvoin yhteiskunnallisesti optimaaliselle tasolle (Johnson & Thomas 2002, 29–30). On selvää, että museopalveluille on kysyntää

ja museot tuottavat monenlaista hyötyä, mutta miten tätä hyötyä voidaan mitata ja mikä on optimaalinen määrä museohyödykettä? Santagata ja Signorello (2000, 181) kirjoittavat yksilöiden preferenssien selvittämisen olevan välttämätöntä, jotta optimaalinen julkisesti tuotettujen kulttuurihyödykkeiden tarjonnan määrä voidaan selvittää.

Kaupunkilaisten maksuhalukkuuksia selvittämällä voidaan havaita yksilöiden arvostustasot museoita kohtaan. Näin saadaan tietoa myös museoiden kaupunkilaisille tuottaman hyödyn arvosta. Maksuhalukkuudella tarkoitetaan hintaa, jonka kuluttaja on enimmillään valmis maksamaan hyödykkeestä (Braidert 2006, 27). Taloustieteen alalla maksuhalukkuutta on tutkittu paljon eri yhteyksissä. Monet tutkimukset keskittyvät kuluttajien maksuhalukkuuksien arviointiin yksityishyödykkeiden suhteen, mutta maksuhalukkuutta myös julkishyödykkeiden osalta on tutkittu. Kulttuuritaloustieteen alalla useat tutkijat ovat tarkastelleet museoihin kohdistuvaa maksuhalukkuutta (ks. Hansen 1997; Santagata & Signorello 2000; Tohmo 2004; Tranter 2009; Lampi & Orth 2009; Tranter 2009). Kuluttajien maksuhalukkuuden selvittäminen on tärkeää sekä museohyödykkeen tarjonnan että museoiden hinnoittelun näkökulmasta.

Tämän tutkielman tavoitteena on määritellä Turun kaupungin museoiden arvo turkulaisille. Tutkielman tutkimuskysymykset ovat: paljonko kaupunkilaiset ovat valmiita maksamaan Turun eri museoissa vierailemisesta ja mitkä taustamuuttujat ovat yhteydessä maksuhalukkuuden tasoon, hyväksyvätkö kaupunkilaiset nykyisen kaupungin myöntämän rahoituksen museopalveluille ja olisivatko he valmiita maksamaan enemmän, mikäli museopalveluiden tarjonta Turussa lisääntyisi. Tutkielman tavoitteena on lisäksi selvittää, millä lipunhinnalla kunkin tarkasteltavan museon lipputulot maksimoituvat. Lähtökohtani tutkielman teolle sekä aiheen valinnalle kumpuavat omasta kiinnostuksestani museoita ja etenkin taidemuseoissa vierailua kohtaan.

Tutkielman tutkimusaineisto kerättiin kyselylomakkeen avulla käyttäen CV-metodia (engl. contingent valuation method) sekä suoraa kyselyä. CV-metodi on hyödykkeiden arvonmäärittelyyn kehitetty menetelmä, jossa hypoteettisten markkinoiden muodostamisen kautta selvitetään maksuhalukkuudet hyödykkeelle (Tranter 2009, 160). Tutkielman kyselylomake kohdennettiin Turun kaupungin asukkaille ja se toteutettiin Internet-kyselyynä. Tutkielman kohderyhmäksi rajattiin turkulaiset, sillä he maksavat Turun kaupungille kuntaveroa, jolla katetaan Turun museoiden rahoituksesta noin puolet. Aineisto

analysoitiin regressioanalyysin keinoin ja kvantitatiivista analyysiä täydennettiin avoimista kysymyksistä saadulla laadullisella informaatiolla.

Tiedettäessä kuluttajien maksuhalukkuus museohyödykkeen suhteen, voidaan myös hinnoittelua muovata vastaamaan aiempaa paremmin museoiden tavoitteita. Museoilla on tyypillisesti käytössään erilaisia hinnoittelustrategioita, joissa korostuu se, ettei museokäynnille ole olemassa vain yhtä hintaa (Frey & Meier 2006, 407; Munley 2018, 491). Museoiden hinnoittelulla on selkeä yhteys sekä niiden tuloihin että yleisöön ja museoiden hinnoittelun kuvataan olevan tasapainoilua niiden saavutettavuuden ja taloudellisen aseman turvaamisen välillä (Althaus ym. 2023, 1). Tämän tutkielman tuloksia voidaankin hyödyntää esimerkiksi Turun kaupungin museoiden hinnoittelun kehittämisen tukena.

2 Teoria

2.1 Museo hyödykkeenä

Museot ovat organisaatioita, jotka tuottavat useita palveluita moniin tarpeisiin. Ne tarjoavat niin julkisia kuin yksityisiäkin hyödykkeitä sekä virkistys-, koulutus- ja kulttuuripalveluita (Maddison & Foster 2003). Museoiden tuottamiin palveluihin kuuluvat näyttelyiden lisäksi museoiden yhteydessä toimivat palvelut kuten kirjakaupat, kahvilat ja ravintolat (Castellani ym. 2015, 84). Museot antavat näkyvyyttä taiteen uusille muodoille ja suuntauksille sekä säilyttävät kulttuuriperintöä (Maddison & Foster 2003). Santagata ja Signorello (2000, 195) toteavat museon voitavan nähdä hyödykkeenä olevan julkishyödykkeen ja yksityishyödykkeen välimalli. Mikäli museota kulutetaan ulkopuolelta, se käsitetään puhtaan julkishyödykkeen kaltaiseksi. Museossa esillä oleva näyttely ja museovierailu voidaan kuitenkin käsittää epäpuhtaaksi julkishyödykkeeksi yksityishyödykkeen piirteidensä vuoksi. Vaikka kuluttaminen ei tiettyyn rajaan asti estä toisia henkilöitä kuluttamasta näyttelyä, sen kuluttamista voidaan esimerkiksi pääsymaksuin rajoittaa.

Museot kamppailevat kävijöistä paitsi toistensa, myös muiden vapaa-ajan aktiviteettien tarjoajien kanssa. Burton ym. (2009, 22) kirjoittavat kilpailun kävijöiden rahasta ja ajasta kiristyneen kun museoiden rinnalle on ilmestynyt yhä enemmän museopalveluiden kaltaisia vapaa-ajan aktiviteetteja tarjoavia tahoja, joiden palvelut voivat olla museoita nopeammin ja helpommin saavutettavissa sekä vähemmän sitouttavia. Museot kuitenkin mielletään luonteeltaan muista vapaa-ajan aktiviteeteista eroaviksi. Lynchin ym. (2000) mukaan vapaa-ajan aktiviteettia valittaessa museoita ei ehkä tulla edes ajatelleeksi vaihtoehdona, sillä museoita ei pidetä viihteenä, aktiviteettina tai lepona, vaan kulttuurisena ja kehittävänä toimintana. Burton ym. (2009, 22–24) kuvailevat museopalveluiden sijoittuvan osaksi Stebbinsin (1999) määrittelemää vakavan vapaa-ajan paradigmaa, joka tarjoaa perinteisiä tapoja kartuttaa sosiaalista ja kulttuurista pääomaa. Vakavan vapaa-ajan paradigman mukaan ihmiset tekevät vapaa-aikansa suhteen valintoja niiden mahdollisuuksien puitteissa, jotka edistävät esimerkiksi uralla etenemistä tai muunlaisia kehittymismahdollisuuksia elämässä (Stebbins 1999).

Munley (2018, 489–490) sen sijaan ei näe museoiden kilpailevan muiden vapaa-ajan palvelutoiminnan tarjoajien kanssa, vaan kuvaa museoiden toimivan pikemminkin yhteis-

kunnan perinnön varastoina, joiden tehtävä on mahdollistaa yleisölle heille kuuluvan kuratoidun omaisuuden tarkastelu ja siitä oppiminen. Tätä käsitystä tukee myös Suomen museolaissa (314/2019) museoille määritellyt tehtävät. Museoiden tehtäviksi on nimetty museoiden aineistoja ja muita sisältöjä käsittelevän tutkimuksen edistäminen ja sen hyödyntäminen, museoiden aineistojen ja tiedon saatavuuden, saavutettavuuden ja käytön edistäminen, kulttuuri- ja luonnonperinnön sekä taiteen esittäminen ja elämysten tarjoaminen, yleisötyö, vuorovaikutus sekä opetus- ja kasvatustyön edistäminen. Museoalalla vallitsevan käsityksen mukaan museoiden tehtävänä on tarjota palveluilleen julkinen yleisö, eikä tämän vuoksi pääsymaksuja tulisi periä. Usein periaatetta jätetään kuitenkin taloudellisista syistä noudattamatta. (Munley 2018, 489–490.)

Pommerehne ja Frey (1980, 325) jaottelevat museokäynnistä saatavan hyödyn näyttelyn kuluttamisesta saatuun kulutusvaikutukseen ja mahdolliseen investointivaikutukseen. Investointivaikutuksella tarkoitetaan museokäynnin välineellistä arvoa, jonka mukaan museokäynti voi palvella esimerkiksi henkilön ammatillisia tarkoituksia tai olla väline henkilön sosiaalisen avovallan pönkittämiseksi. Sekä Throsby (2003, 278) että Chan (2009, 190) kirjoittavat museokokemuksesta saatavan hyödyn määräytyvän sosiaalisena konstruktiona vuorovaikutuksen ja museokontekstin yhteisvaikutuksesta, yksilöiden ajatukseen ja tekoihin perustuen. Huomionarvoista on, ettei museokäynnin arvo määrity ainoastaan sen kognitiivisten ulottuvuuksien kautta, vaan arvo vaikuttaa muodostuvan juuri fyysiseen ympäristöön sidoksissa olevan käyttäytymisen ja kokemusten myötä (Chan 2009, 190). Johnson ja Thomas (1998, 76–77) kuvaavat museovierailun kokemuksen rakentuvan nipusta erilaisia palveluita, kuten itse museon ja esillä olevan näyttelyn katsominen ja kokeminen, mahdolliset ravintola- ja pysäköintipalvelut sekä museokauppa. Museokokemus voi tuottaa hyötyä sekä ennen että jälkeen museovierailun ja museovierailun toistumisen onkin havaittu olevan yhteydessä erityisesti museovierailun jälkeisiin positiivisiin olotiloihin. Lisäksi museokokemuksen koettu hyöty ja arvo vaikuttavat olevan sidoksissa museokävijän henkilökohtaisiin odotuksiin, lähestymistapaan ja kokemuksiin (Chan 2009, 190). Museoihin kohdistuva arvostus ja siten myös maksuhalukkuus museopalveluista vaikuttavatkin olevan riippuvaisia sekä edellä mainitun palvelunipun koostumuksesta ja sen laatutekijöistä että kunkin museovierailijan omista lähtökohdista ja kokemuksista.

Suomen museoliitto (2017) on todennut museoissa käytävän kiinnostuksen, museoiden tarjoamien elämysten sekä uuden oppimisen mahdollisuuden vuoksi. Museoiden ajatellaan tarjoavan hyvää ajanvietettä ja museoissa käymisen kuuluvan osaksi yleissivistystä. Suomen museoliiton teettämän vuoden 2021 museoiden kävijätutkimuksen (Suomen museoliitto 2021) mukaan museokäynnit tuottivat elämyksiä, viihtymistä, tietoa ja ajankulua. Museokäyntejä kuvaillessaan ihmiset kertovat museokäynneistä jäävän hyvä mieli, museokäynneillä viihdyttävän hyvin ja opittavan uusia asioita (Suomen museoliitto 2015). Museokävijät olivat museopalveluihin hyvin tyytyväisiä: jopa 93 % kävijöistä oli valmis toistamaan museokäyntinsä käymässään museossa ja yhdeksän kymmenestä museokävijästä oli valmis suosittelemaan museota tuttavilleen (Suomen museoliitto 2021). Keskeisin syy sille, ettei museoissa käydä, näyttää olevan herätteen puuttuminen, jolloin ihmisille ei tule mieleen käydä museossa (Suomen museoliitto 2015; Suomen museoliitto 2017). Tietämättömyys museoiden tarjonnasta taas on merkittävin syy sille, ettei museoissa vierailta useammin (Suomen museoliitto 2017).

Suomen aikuisväestöstä 60 % tekee museokäynnin vähintään kerran vuodessa. 12 % aikuisväestöstä käy museossa viisi kertaa vuodessa tai useammin. Sen sijaan 15 % aikuisväestöstä ei käy museoissa lainkaan. Ruotsalaisiin verrattuna suomalaiset käyvät keskimäärin puolet vähemmän museoissa. Puolet museokävijöistä vierailee satunnaisesti eri museoissa ja museokävijöistä 25 % vierailee pääsääntöisesti taidemuseoissa. (Suomen museoliitto 2017.) Museokäyntien on havaittu kasaantuvan, sillä museoissa vierailevista noin kolmannes käy museoissa yli viisi kertaa vuodessa, vaikka toisaalta hyvin harvoin museoissa vierailevia henkilöitä on myös suuri joukko. Tilanne on samankaltainen muissakin Euroopan maissa. (Piekkola ym. 2013, 19.)

Piekkola ym. (2013, 19) ovat todenneet museokäyntien painottuvan koko väestöön nähden erityisesti naisiin, keski-ikäisiin, korkeasti koulutettuihin ja keskimääräistä hyvätuloisempiin. Lisäksi he toteavat museokävijöiden profiilin pysyneen ajan saatossa melko muuttumattomana. Tutkimuksissa on havaittu museokävijöiden määrän olevan usein alhainen ja museokäyntien jakautuvan epätasaisesti eri sosioekonomisten ryhmien kesken, että hyvätuloiset vierailevat museoissa pienituloisia enemmän (Anderson 1998; Lampi & Orth 2009). Lampi ja Orth (2009, 100) ovat havainneet tämän vinouman olemassaolon myös ilmaismuseoissa, mutta todenneet pääsymaksujen käyttöönoton vahvistavan sitä entisestään.

Suomalaisista aikuisista 11 % voidaan laskea kuuluvaksi museoiden suurkuluttajiin eli viisi kertaa tai useammin museoissa vierailevien joukkoon. Suurkuluttajan on kuvailtu olevan tyypillisesti alle 55-vuotias pääkaupunkiseudulla asuva nainen, jolla ei ole lapsia tai jonka lapset ovat jo muuttaneet pois kotoa. Tyypillinen museokävijä on lisäksi korkeasti koulutettu työssäkäyvä, joka ei kuulu alempiin tuloluokkiin. (Suomen museoliitto 2015.) Suomen museoliiton (2017) mukaan museokävijöitä ei voi kuitenkaan täysin kuvata perinteisten taustamuuttujien kuten iän, sukupuolen ja asuinpaikan avulla, vaan museokäynteihin näyttää vaikuttavan perinteisiä taustamuuttujia enemmän asenteet sekä yleinen kiinnostus kulttuuria kohtaan.

Edellä kuvatun lisäksi museoiden suurkuluttajia ovat museoharrastajat ja he jotka omistavat Museokortin (Suomen museoliitto 2017). Museokortti-järjestelmästä on suhteellisen lyhyessä ajassa muodostunut merkittävä tekijä Suomen museomarkkinoilla. Museokortti-järjestelmä tuotiin markkinoille vuonna 2015 ja kesäkuussa 2023 Museokortin oli hankkinut jo 350 000 suomalaista (Suomen museoliitto 2023). Yhden vuoden ajan voimassa oleva Museokortti maksaa tällä hetkellä 76 euroa ja se oikeuttaa omistajalleen pääsyn yli 370 museoon ympäri Suomen (Museokortti 2023a). Museokortilla on arvioitu olevan selkeä vaikutus museokäyntien määrän kasvattajana (Suomen museoliitto 2019, 18–20). Lisäksi Museokortti-järjestelmän on havaittu muuttaneen museoiden käyttökulttuuria esimerkiksi lisäten lyhytkestoisia museoissa piipahtamisia. Museokortin käyttöönoton jälkeen museoiden aktiivikäyttäjien määrä on kasvanut ja museoiden yhteenlasketut pääsylipputulot ovat kaksinkertaistuneet. (Suomen museoliitto 2023.)

Museoliiton vuoden 2021 kävijätutkimuksessa (Suomen museoliitto 2022) selvitettiin museokäyntien aluetaloudellista vaikutusta. Museokävijöistä 60 % oli päivämatkalla ja 30 % yöpyi matkan aikana. Päivämatkalla olevat museokävijät käyttivät rahaa museomatkaansa kokonaisuudessaan 31 € henkilöä kohden. Museoissa pääsylippuihin ja museokauppaan sekä museokahvilaan kulutettiin yhteensä 13 €. Yöpyvät museokävijät käyttivät rahaa kokonaisuudessaan museomatkaansa lähes 370 €, josta museon palveluihin käytettiin keskimäärin 24 €. Piekkola ym. (2013, 47) toteavat museoiden olevan merkittäviä matkailukohteita. He kirjoittavat museoiden taloudellisen vaikutuksen kohdistuvan museoiden itsensä lisäksi niitä ympäröiviin alueisiin matkailijoiden kuluttaessa museovierailun ohella rahaa esimerkiksi yöpymiseen, ravintoloihin ja ostoksiin. Piekkolan ym. (2013, 49) mukaan yleisellä tasolla voidaan todeta museoiden tuottavan alueilleen lähes

pelkkien verotulojen muodossa takaisin sen summan, mitä niiden sijaintikunnat ovat niihin sijoittaneet. He kuvaavat museoiden parantavan sijaintialueellaan työllisyyttä ja tulo-
tasoa ja siten tuottavan hyvinvointia monin tavoin. Museoiden tuottaman hyödyn kuva-
taankin olevan sekä henkistä että taloudellista ja sisältävän vaikutuksia, jotka liittyvät
alueen imagoon ja tunnettavuuteen. Johnson ja Thomas (1998, 79) kirjoittavat museoiden
julkista rahoitusta perusteltavan usein juuri niiden laajoilla positiivisilla ulkoisvaikutuk-
silla. Aluetalouden näkökulmasta museo on hyvä sijoitus jo pelkästään rahallisessa mie-
lessä mitattuna (Piekkola ym. 2013, 49).

2.2 Turun kaupungin museot

Turun kaupungin omistuksessa on kuusi museota: Turun linna, WAM Turun kaupungin
taidemuseo, Luostarinmäen käsityöläismuseo, Biologinen museo, Apteekkimuseo ja
Qwenselin talo sekä Kuralan kylämäki. Turun kaupungin museoita hallinnoi Turun mu-
seokeskuksen museopalvelut, joka on Suomen suurin maakunnallinen keskusmuseo. Mu-
seopalvelut huolehtivat kulttuuri- ja taideperinnön säilymisestä ja sen välittämisestä sekä
nykyisille että tuleville sukupolville. (Turun kaupunki 2023m.) Tässä tutkielmassa keski-
tytään tarkastelemaan kuutta edellä esiteltyä Turun kaupungin omistuksessa olevaa mu-
seota, mutta näiden lisäksi Turussa sijaitsee useita muitakin museoita.

Turun linna on yli 700 vuotta vanha ja nykyään linnassa toimii museo. Museossa kerro-
taan Turun linnan arjesta ja juhlasta sen alkuajoilta nykypäivään asti sekä hoviväen että
palvelusväen näkökulmista. Lukuisat näyttelyt, sisustetut tyylihuoneet ja tapahtumat esit-
televät linnan historiaa ja menneitä aikoja. Museo tutustuttaa 1600–1800-lukujen aikaan
sekä keskiajan ja renessanssin elämään. Turun linnan yhteydessä toimii myös ravintola ja
museokauppa. (Turun kaupunki 2023q; Turun kaupunki 2023r.) Turun linnassa vuonna
2022 vieraili yhteensä 133 268 kävijää (Museotilasto 2023).

WAM on Turun kaupungin taidemuseo ja nykytaiteen museo joka tunnettiin aiemmin
nimellä Wäinö Aaltonen museo. Museo sijaitsee keskusta tuntumassa Aurajoen rannalla
Itäisellä Rantakadulla. WAM Turun kaupungin taidemuseo on avattu yleisölle vuonna
1967 ja siellä esitellään tilallista taidetta 1900-luvun jälkipuoliskolta nykypäivään asti.
Museossa esitellään kaupungin taidekokoelman teoksia ja taiteilijoita, paikallista taidetta
ja kansainvälisiä taiteilijoita. Taidenäyttelyiden lisäksi museossa järjestetään taideprojek-
teja, luentoja, konsertteja, työpajoja, kursseja ja teemapäiviä. Museon yhteydessä toimii

museokauppa ja kahvila. (Turun kaupunki 2023t.) WAM Turun kaupungin taidemuseossa käyntejä kertyi vuonna 2022 yhteensä 57 992 kappaletta (Museotilasto 2023).

Luostarinmäen käsityöläismuseo on perustettu Turun vuoden 1827 palosta säilyneelle yhtenäiselle puutaloalueelle. Vuonna 1940 avatussa museossa Luostarinmäen yli 200 vuotta vanhat rakennukset ovat yhä paikoillaan ja niissä esitellään entisajan kaupunkielämää ja museoalueen historiaa eri näkökulmista. Museon verstaat ovat toimivia ja kesäaikaan niissä työskentelee eri alojen käsityöläisiä. Museoalue kuvastaa entisaikojen elämää myös pihojen ja kasvillisuutensa puolesta. Luostarinmäen käsityöläismuseo sijaitsee Vartiovuorenkadulla noin kilometrin päässä kauppatorilta ja sen yhteydessä toimii myös museokauppa. (Turun kaupunki 2023k; Turun kaupunki 2023l; Turun kaupunki 2023j.) Luostarinmäen käsityöläismuseoon tehtiin vuonna 2022 yhteensä 32 916 käyntiä (Museotilasto 2023).

Turun Biologinen museo on 1900-luvun alussa perustettu Suomen kasvillisuutta ja eläimistöä esittelevä museo. Museossa on 13 dioraamaa eli kolmiulotteista maisemamallia, jotka tutustuttavat kasvi- ja eläinlajeihin Turun saaristosta Lapin tunturimaisemiin asti. Museossa on lisäksi vaihtuvia näyttelyitä sekä erilaisia luontoaiheisia tapahtumia. Biologinen museo on pyritty säilyttämään alkuperäisessä ulkoasussaan niin sisältä kuin ulkoa ja näyttelyn yleisilme vastaakin pitkälti perustamisvuoden kokonaisuutta. Museo sijaitsee Urheilupuiston kupeessa Turun Kaupunginteatterin ja Aurajoen tuntumassa ja sen yhteydessä toimii museokauppa. (Turun kaupunki 2023n.) Vuonna 2022 Biologisessa museossa vieraili yhteensä 40 949 kävijää (Museotilasto 2023).

Apteekkimuseossa ja Qwenselin talossa voi tutustua sekä 1700-luvun aikaiseen säätyläisten kotiin että 1800-luvun apteekkiin. Museo on avattu vuonna 1956. 1600-luvulta peräisin oleva Qwenselin talo on Turun palosta säilyneistä puutaloista vanhin ja yksi aikakautensa parhaiten säilyneistä säätyläiskodeista Pohjoismaissa. Myös museon sisäpiha on säilynyt lähes muuttumattomana 200 vuoden ajan. Qwenselin talo ja apteekkimuseo sijaitsevat ydinkeskustassa Aurajoen rannalla Läntisellä Rantakadulla. Museon yhteydessä toimii lisäksi kahvila ja museokauppa. (Turun kaupunki 2023c; Turun kaupunki 2023b.) Vuonna 2022 museokäyntejä tehtiin Apteekkimuseoon ja Qwenselin taloon yhteensä 22 209 kappaletta (Museotilasto 2023).

Kuralan kylämäki on ulkomuseo, jossa voi tutustua 1950-luvun aikaiseen maalaiselämään toiminnan ja tekemisen kautta. Museo on avattu yleisölle 1980-luvulla. 1800- ja 1900-

luvulta peräisin olevat rakennukset muodostavat perinteisiä pihapiirejä ja kesäisin alueella on 1950-luvulle tyypillisiä kotieläimiä. Museota ympäröi kulttuurimaisema perinnebiotooppeineen. Kylämäen verstaalla järjestetään vanhoihin kädentaitoihin pohjautuvia kursseja ja työpajatoimintaa. Kylämäen alueella toimii myös kahvila ja puoti. Museo sijaitsee maalaismaisemissa Jaanintiellä, 4,5 kilometrin päässä kauppatorilta. (Turun kaupunki 2023g; Turun kaupunki 2023h; Turun kaupunki 2023f.) Kuralan kylämässä arvioitiin vuonna 2022 vierailleen 92 509 kävijää (Museotilasto 2023).

Turkulaisista 18–79-vuotiaista yli puolet käyttää museopalveluita vuosittain. Kaupungin asukkaiden on havaittu olevan varsin tyytyväisiä museopalveluiden laatuun ja kaupungin kulttuuripalveluista ainoastaan kirjastopalvelut on arvioitu museopalveluita laadukkaammiksi. (Turun kaupunki 2021b.) Vuonna 2022 Turun kaupungin museoissa vierailtiin yhteensä 389 972 kertaa (Turun kaupunki 2023o). Turun museopalveluiden kulut vuonna 2022 olivat yhteensä 12 034 798 €. Syntyneistä kuluista 26,7 % rahoitettiin valtionosuuksilla, 23 % omalla tulonhankinnalla ja 0,9 % avustuksilla. Kaupunki rahoitti menoista 49,4 % eli 5 945 190 €, joka tarkoittaa kuluja Turun kaupungin asukasta kohti keskimäärin 30,47 €. (Käär, sähköpostiviesti 7.3.2023.)

Taulukko 1. Turun museokeskuksen museoiden pääsymaksut vuonna 2023

Taulukon lähteinä (Turun kaupunki 2023p; Turun kaupunki 2023u; Turun kaupunki 2023i; Turun kaupunki 2023d; Turun kaupunki 2023a; Turun kaupunki 2023e)

	Aikuiset	Lapset (7–15-vuotiaat)	Opiskelijat, eläkeläiset, työttömät ja varusmiehet
Turun linna	12 €	5 €	6 €
WAM Turun kaupungin taidemuseo	12 €	5 €	6 €
Luostarinmäen käsityöläismuseo	10 €	4 €	5 €
Biologinen museo	7 €	2,5 €	3,5 €
Apteekkimuseo ja Qwenselin talo	7 €	2,5 €	3,5 €
Kuralan kylämäki	Vapaa pääsy		

Taulukossa 1 on esitelty tutkielmassa tarkasteltavien museoiden pääsymaksut vuonna 2023. Museot voivat tarjota ilmaisen sisäänkäynnin esimerkiksi tapahtumien yhteydessä ja lisäksi esimerkiksi päiväkotij- ja koululaisryhmien museovierailut ovat ilmaisia.

2.3 Maksuhalukkuus

Taloustieteen alalla maksuhalukkuutta on tutkittu paljon ja eri yhteyksissä. Monet tutkimukset keskittyvät kuluttajien maksuhalukkuuksien arviointiin yksityishyödykkeiden suhteen, mutta maksuhalukkuutta myös julkishyödykkeiden suhteen on tutkittu. Maksuhalukkuus määritellään hinnaksi, jonka kuluttaja on enimmillään valmis maksamaan tuotteesta tai palvelusta. (Breidert 2006, 27.) Maksuhalukkuus kuvastaakin hyödykkeen arvoa rahallisessa mitassa ilmoitettuna. Kuluttajan ilmaiseman enimmäismaksuhalukkuuden tasolla rahamäärä ja hyödyke ovat yhtä arvokkaita, jolloin yksilö on indifferentti rahojen pitämisen ja niiden hyödykkeeseen kuluttamisen välillä. (Schmidt & Bijmolt 2020, 501.)

Reservaatiohinta edustaa rahallista mittaa sille, paljonko kuluttaja kokee saavansa hyödykkeestä hyötyä. Reservaatiohinnan tasolla kuluttaja on indifferentti tuotteen tai palvelun kuluttamisen ja kuluttamatta jättämisen välillä. Reservaatiohinta on yksilöllinen ja määräytyy kunkin kuluttajan henkilökohtaisten preferenssien mukaisesti. Mikäli hyödykkeen hinta on pienempi tai yhtä suuri kuin kuluttajan reservaatiohinta, rationaalinen kuluttaja ostaa hyödykkeen. Jos hyödykkeen hinta on reservaatiohintaa suurempi, vaihdantaa ei tapahdu, sillä tällöin kuluttaja ei arvosta hyödykettä niin paljoa, että maksaisi siitä myyntihinnan verran. Kuluttajaylijäämäksi kutsutaan sitä rahallista arvoa, joka on erotus kuluttajan hyödykkeestä saaman hyödyn eli reservaatiohinnan ja toteutuneen kauppahinnan välillä. Kuluttaja muodostaa hyödykkeelle myös maksimihinnan, joka on riippuvainen muiden vastaavien hyödykkeiden hinnoista. Maksimihinta muodostuu, kun kiinnostavaa tuotetta vastaavan verrokkihyödykkeen hintaan lisätään kiinnostuksen kohteena olevan hyödykkeen hinnan ja verrokkihyödykkeen hinnan välinen erotus. (Breidert 2006, 24–28.)

Yksilön maksuhalukkuus riippuu hyödykkeen hyödyllisyydestä ja sen koetusta arvosta. Näiden kahden ominaisuuden perusteella määräytyy, onko henkilö valmis maksamaan tuotteesta reservaatio- vai maksimihinnan. Maksuhalukkuuteen ja lopulliseen toteutuneeseen kauppahintaan vaikuttavat lisäksi olosuhteet, joiden kontekstissa hyödykettä tarjotaan. Maksuhalukkuus ja toteutunut kauppahinta voivat nousta tavallista korkeammiksi esimerkiksi silloin, mikäli kilpailevia hyödykkeitä ei ole juurikaan tarjolla tai kuluttajan

tarve hyödykkeelle on vallitsevissa olosuhteissa erityisen suuri. Koska toteutuneen kaupahinnan laatua on käytännössä mahdotonta havaita, on nähty tarpeelliseksi mitata maksuhalukkuutta. (Braidert 2006, 27.)

Maksuhalukkuuden mittaamisen yhtenä haasteena on kunkin oman maksuhalukkuuden arvioinnin haastavuus. Hypoteettisten maksuhalukkuuksien nähdään perustuvan mielikuviin tarkastelun kohteena olevasta hyödykkeestä ja siksi maksuhalukkuuksien mittaamisen yhteydessä saattaa ilmetä hypoteettisuusharhaa (engl. hypothetical bias) vastaajien ilmoittaessa hypoteettisen maksuhalukkuutensa. Maksuhalukkuuden arvioimisen nähdään olevan vastaajille haastavaa etenkin, jos kyse on hyvin spesifistä ja heikosti tunnetusta hyödykkeestä. Hyödykkeiden hinnat arvioidaan todennäköisemmin väärin, mikäli hyödyke ei ole välttämättömyshyödyke tai sellainen hyödyke, jota kuluttaja ostaa säännöllisesti. (Braidert 2006, 45.) Hofstetterin ym. (2021, 72) mukaan suoraa ja avointa kysymystä käytettäessä hypoteettista harhaa esiintyykin eniten kestohyödykkeitä tarkasteltaessa. Tyypillisesti kestohyödykkeitä ostetaan muita hyödykkeitä harvemmin ja ne ovat hinnaltaan muita hyödykkeitä arvokkaampia. Hypoteettisuusharhaa voi olla vaikea havaita, mutta saatujen vastausten suuruus on todettu hypoteettisuusharhaa ensisijaisesti selittävä tekijäksi (Murphy ym. 2005, 322).

Hofstetter ym. (2021, 82) kirjoittavat hypoteettisuusharhan saattavan olla sidoksissa hyödyketyypin ohella kuluttajatyyppiin, sillä ne kuluttajat, jotka ovat muita kuluttajia vähemmän kiinnostuneita tarkasteltavasta hyödykkeestä, ovat hyödykkeelle hintaa arvioidessaan muita alttiimpia harhalle. Ilmiö oli havaittavissa myös Suomen museoliiton vuoden 2019 museokorttitutkimuksessa. Tutkimuksen mukaan museoiden pääsyliput olivat hinnoiltaan vastaajien mielikuvia kalliimpia, mutta totuudenmukaisimmin hinnat osasivat arvioida ne vastaajat, joilla oli käytössään Museokortti ja jotka myös käyttivät museopalveluita eniten. (Suomen museoliitto 2019, 18–19.)

On myös arvioitu, ettei kuluttajilla aina ole kannustinta paljastaa todellisia maksuhalukkuuksiaan. Vastaajan motivaatio hypoteettisen maksuhalukkuuden liioitteluun saattaa olla seurausta esimerkiksi halusta ilmaista yleistä tukea kulttuuri-instituutioille tai välttää nuukana näyttäytyminen tutkijan silmissä (Arrow ym. 1993, 17). Toisaalta vastaajat saattavat myös vastata maksuhalukkuutensa olevan todellista alhaisempi pyrkien pitämään hintoja alhaisina kuluttajien edun mukaisesti. (Braidert 2006, 45.) Johnson ja

Thomas (2002, 32) nimeävät todellisen maksuhalukkuuden tarkoituksellisen väärin ilmoittamisen strategiseksi harhaksi. Maksuhalukkuuden mittaamisessa on lisäksi huomioitava, ettei kuluttajien kokema arvostus ole välttämättä vakaa. Kuluttajien odotukset tuotteiden hinnoista saattavat olla vääristyneitä, mutta juuri omien odotustensa perusteella he arvioivat maksuhalukkuuttaan. (Braidert 2006, 45.)

Maksuhalukkuuden mittaamisen sijaan voidaan myös kartoittaa kuluttajan hyväksymishalukkuutta sitä vastaan, että jokin hyödyke ei ole enää hänen saatavillaan. Tällöin kysytään pienintä mahdollista rahasummaa, jonka vastaaja olisi valmis hyväksymään, mikäli hyödyke ei enää olisi hänen saatavillaan. Vaikka maksuhalukkuuden ja hyväksymishalukkuuden tulisi teoriassa olla täysin samat, hyväksymishalukkuutta kartoitettaessa vastaajien on havaittu todennäköisemmin liioittelevan vaatimaansa korvausta verrattaessa heidän kertomaansa maksuhalukkuuteen. (Arrow ym. 1993, 26–27.) Korkeamman summan ilmoittamisen ohella hyväksymishalukkuutta mittaavissa tutkimuksissa on havaittu suurempia eroja ilmoitetun hypoteettisen maksuhalukkuuden ja todellisen maksuhalukkuuden välillä verrattuna maksuhalukkuutta kartoitettiin tutkimuksiin (List & Gallet 2001, 251). Edellä kuvatuista syistä maksuhalukkuuden tarkastelusta on tullut vakiintunut tapa.

Kulttuurihyödykkeen tai -palvelun taloudellisen arvon määritellään sisältävän sekä sen suorat käyttöarvot että kaikki muut käyttöarvot jotka voivat olla CV-metodilla arvioitavissa. Kulttuurinen arvo taas kuvataan moniulotteiseksi, kiistanalaiseksi ja epävakaaaksi, jolla ei ole yhteistä mittaa. Kulttuurinen arvo voi sisältää elementtejä, joita ei pystytä yksinkertaisesti ilmaisemaan määrällisen tai laadullisen asteikon avulla. Hyödykkeen tai palvelun kulttuurinen arvo syntyy muun muassa sen esteettisistä ominaisuuksista, hengellisistä ja historiallisista merkityksistä, niiden aitoudesta ja ainutlaatuisuudesta sekä roolista symbolisten merkitysten välittäjinä ja taiteen suuntausten vaikuttajina. Yksilöiden preferenssit kulttuurihyödykkeitä kohtaan muodostuvat useista samoista ominaisuuksista, joihin myös niiden taloudellinen arvo perustuu. Vaikka kulttuurista ja taloudellista arvostusta mitataan eri mittarein, vaikuttaa taloudellinen arvo olevan sidoksissa kulttuuriseen arvoon. (Throsby 2003, 279–280.)

2.4 Museoiden kysyntä

Museoiden kysynnän katsotaan jakautuvan yksityiseen markkinakysyntään sekä sosiaaliseen kysyntään (Johnson & Thomas 2002, 26–27). Museoiden luoma sosiaalinen arvo

perustuu niiden tuottamiin positiivisiin ulkoisvaikutuksiin ja sosiaalinen kysyntä on kysyntää näille vaikutuksille. Museon tuottamia positiivisia ulkoisvaikutuksia ovat optioarvo, olemassaoloarvo, testamenttiarvo, mainearvo sekä koulutusarvo. Optioarvolla tarkoitetaan arvostusta sitä mahdollisuutta kohtaan että museossa voi vieraillla tulevaisuudessa. Olemassaoloarvoa on arvostus sitä tietoa kohtaan, että museo on olemassa vaikka henkilö ei aikoisi vieraillla museossa. Testamenttiarvolla tarkoitetaan arvostusta sitä kohtaan, että yhteisön jäsenet ja tulevat sukupolvet voivat vieraillla museossa. Mainearvolla tarkoitetaan museon tuottamaa hyötyä siitä, että museo ilahduttaa yhteisön ulkopuolelta tulevia sen tarjoamia palveluita kuluttavia. Koulutusarvolla tarkoitetaan arvostusta sitä kohtaan, että museoiden tiedetään kehittävän omaa tai muiden henkilöiden kulttuurintajua. Museot tuottavatkin paljon sellaista hyötyä, josta ne eivät itse hyödy rahallisesti. Tuotettu hyöty kohdistuu sekä museon käyttäjiin että heihin, jotka eivät museota käytä. Positiivisten ulkoisvaikutusten lisäksi museot voivat tuottaa myös negatiivisia ulkoisvaikutuksia. (Frey & Meier 2006, 403.)

Yksityisellä kysynnällä tarkoitetaan museovierailijoiden museoon kohdistamaa kysyntää museovierailujen muodossa (Frey & Meier 2006, 401). Yksityisen kysynnän ei nähdä täysin kuvastavan sosiaalista kysyntää. Täysin markkinaehtoisesti toimiva museo tuottaisikin yhteiskunnan kannalta liian vähän museohyödykettä, sillä markkinaehtoisin hinnoittelun myötä osa potentiaalisista museohyödykkeen kuluttajista jättäytyisi pois hyödykettä kuluttamasta. Tämän on esitetty olevan yksi peruste museoiden julkisen rahoituksen puolesta. (Johnson & Thomas 2002, 29–30.)

Frey ja Meier (2006, 401–402) kirjoittavat museoiden yksityisen kysynnän muodostuvan pääosin museon pääsymaksun, kulutetulle ajalle muodostuvan vaihtoehtoiskustannuksen ja museokäynnin substituutteina toimivien vaihtoehtoisten aktiviteettien hinnan funktiona. Lisäksi he toteavat esimerkiksi tulojen, koulutuksen ja esillä olevan näyttelyn olevan museoiden kysyntään vaikuttavia tekijöitä kunkin yksilön henkilökohtaisten preferenssien ohella. Pommerehnen ja Freyn (1980, 325–326) museoiden yksityistä kysyntää selittävä malli perustuu olettamukseen kuluttajien rationaalisuudesta ja hyödyn maksimoimisesta. Mallissa museoiden kysynnän käsitetään määräytyvän museovierailusta saadun hyödyn suhteesta yksilön tuloihin, käytettävissä olevaan aikaan sekä rahalliseen ja ei-rahalliseen suhteelliseen hintaan. Henkilöt joille museovierailun hinta on maksuhalukkuutta matalampi valitsevat vierailemisen ja ne joille hinta on maksuhalukkuutta korke-

ampi, jättävät vierailun tekemättä. Museokäynnin hinnalla Pommerehne ja Frey tarkoittavat kuutta rahallista ja ei-rahallista kustannusta: museon pääsymaksua, museoon siirtymisestä koituvia kustannuksia, suhteessa vaihtoehtokustannukseen mitattavaa siirtymiset ja museovierailun sisältävää aikakustannusta, museon saavuttamisen ja esillä olevan näyttelyn selvittämisen aikaansaamaa informaatiokustannusta, näyttelyn ymmärtämiseen liittyvää kustannusta sekä museovierailusta eteenpäin kertomisen kustannusta. Syntyvistä kustannuksista kolmen viimeisen katsotaan olevan sidoksissa koulutustasoon siten, että pienenevät koulutuksen tason noustessa.

Toistaiseksi museokäyntien kysynnästä on saatavilla vain vähän empiiristä tutkimusta. Kysyntään liittyvän tiedon puutetta perustellaan esimerkiksi ilmaismuseoiden suurella määrällä, jolloin hintainformaatiota ei saada lainkaan. Toisaalta maksullisten museoiden pääsymaksuja ei muuteta tarpeeksi säännöllisesti sellaisen informaation saamiseksi, jonka avulla tarvittavaa aikasarja-analyysia voitaisiin tehdä. Vertailukelpoista poikkileikkausanalyysia on haastavaa toteuttaa, sillä yleishyödyllisten museoiden teemoissa ja näyttelytarjonnassa on paljon eroavaisuuksia. Lisäksi samankin aihepiirin museot eroavat toisistaan useiden eri tekijöiden kuten koon, laajuuden ja sijainnin osalta niin paljon, että on hankala löytää sellaiset kontrollimuuttujat, jotka mahdollistaisivat vain pääsymaksun ja museoiden käytön välisen suhteen analysoinnin. (Munley 2018, 489–490.)

Vaikka kattavaa empiiristä tutkimustietoa museoiden kysynnästä ei juuri ole, on kysynnän kuitenkin havaittu eroavan eri kuluttajaryhmien välillä. Munley (2018, 511) on havainnut eläkeläisillä ja kotona lapsiaan hoitavilla vanhemmilla olevan muita ammattiryhmiä suurempi kysyntä museopalveluille. Myös yli 45-vuotiaiden osalta museopalveluiden kysyntä näyttää olevan nuorempia museokävijöitä suurempaa. Tulosta selittänee osin tulovaikutus, sillä tarkastellussa tutkimuksessa vastaajien tulojen huomiointi jäi analyysin ulkopuolelle. Esimerkiksi Johnson ja Thomas (1998, 80) ovat kirjoittaneet museoissa käymisen todennäköisesti lisääntyvän tulojen kasvaessa ja vapaa-ajan lisääntyessä. Pommerehne ja Frey (1980, 326) sen sijaan kirjoittavat positiivisesti korreloituneilla koulutuksella ja tuloilla olevan museokäynteihin päinvastaiset vaikutukset korkeiden tulojen vähentäessä museokäyntejä ja korkeamman koulutuksen lisätessä niitä. Steiner (1997, 307) esittää museoiden kulutuksen olevan riippuvaista ajasta siten, että yksilöiden kuluuspäätökset vaihtelevat sen mukaan, miten he arvottavat aikaansa. Hänen mukaansa esimerkiksi viikonlopulle ja arkipäiville sijoittuvien museokäyntien voidaan nähdä olevan kokonaan toisistaan eroavat erilliset hyödykkeet.

Munleyn (2018, 492) mukaan museokäyntien kysynnän on havaittu olevan tulojoustamattomaa. Sen sijaan Johnson ja Thomas (2002, 27) sekä Frey ja Meier (2006, 402) kirjoittavat museokäyntien kysynnän olevan hyvinkin tulojoustavaa. Hintajouston osalta tutkijat vaikuttavat olevan yksimielisiä siitä, että museoiden kysyntä on joustamattomaa hinnan suhteen (Johnson & Thomas 2002, 27; Blanco & Prieto-Rodríguez 2006, 169; Frey & Meier 2006, 401). Anderson (1998, 185) kirjoittaa hintajouston olevan suurin paikallisilla ja pienin ulkomailta tulevilla turisteilla.

2.5 Museoiden hinnoittelu

Museot päättävät hinnoistaan itsenäisesti ja museoille ovatkin tyypillisiä erilaiset hinnoittelustrategiat niiden tasapainotuksessa mahdollisimman laajan yleisön tavoittamisen ja pääsymaksujen asettamisen välillä. Hinnoittelustrategia voi sisältää hintadiskriminaatiota monin tavoin, kuten esimerkiksi alennettuja pääsymaksuja joillekin ryhmille kuten lapsille, eläkeläisille, vähävaraisille tai vammaisille henkilöille. Joidenkin museoiden pääsymaksut vaihtelevat päivän tai ajankohdan mukaan, jotkin museot tarjoavat kävijöilleen kausi- tai vuosijäsenyyksiä tai useamman museon yhteisiä museokäynteihin oikeuttavia passeja. (Munley 2018, 491.) Frey ja Meier (2006, 407) mainitsevat mahdolliseksi museokäynnistä maksamisen tavoiksi myös lahjoituslaatikon hintaehdotuksella tai ilman, hinnoittelustrategian jossa korkean kysynnän ajankohdat ja kuluttajatyypit otetaan huomioon sekä museovierailun pituuteen tai jonottamisaikaan perustuvan käyntimaksun. He kirjoittavat joidenkin museoiden tarjoavan kaikille kävijöille täysin ilmaisen sisäänpääsyn, joidenkin veloittavan turisteilta paikallisia korkeamman pääsymaksun ja joidenkin veloittavan pääsymaksun vain vaihtuvista näyttelyistä pääsyn kokoelmanäyttelyyn ollessa ilmainen.

Useimmilla museoilla ei olekaan vain yhtä hintaa pääsylipulleen. Saman hyödykkeen myymistä eri hinnoin eri ryhmille kutsutaan hintadiskriminaatioksi. Jotta hintadiskriminaatiota voidaan hyödyntää, kuluttajat on kyettävä luokittelemaan joko ulkoisten ominaisuuksiensa tai kuluttajien oman valikoitumisen kautta. Lisäksi on huolehdittava siitä, etteivät halvempaan hintaan oikeutetut ryhmät voi jälleenmyydä ostamia tuotteita eteenpäin toisille kuluttajaryhmille. Vaikka hintadiskriminaatio on perinteisesti käsitetty voitonmaksimointiin tähtääväksi strategiaksi, voidaan sitä hyödyntää voittoa tavoittelemattomien toimijoiden osalta esimerkiksi laajemman yleisön tavoittamisessa. (Whitaker 2021, 85.) Hintadiskriminaation avulla onkin mahdollista myöntää joillekin kuluttajille

alennettu tai ilmainen sisäänpääsy ja samalla veloittaa muita kuluttajaryhmiä (Whitaker 2021, 91). Tässä tutkielmassa tarkasteltavista Turun kaupungin museoista viidellä on käytössään normaalihintaisen lipun lisäksi alennetut hinnat esimerkiksi opiskelijoille, lapsille, työttömille ja eläkeläisille. Turun kaupungin museoihin on toisinaan vapaa pääsy esimerkiksi erilaisten tapahtumien yhteydessä. Tarkastelun kohteena olevista Turun kaupungin museoista Kylämäki on ainoa kokonaan ilmainen museo.

Suomen museoliiton vuoden 2019 museokorttitutkimuksessa (2019, 18–20) havaittiin, että museoiden kaikki kävijäryhmät näkivät museoiden pääsylippujen hinnoissa pudotustarvetta. Museokortin omistajat näkivät lippujen hinnoissa olevan vähiten eli 25 % varaa alentaa. Eniten eli kolmasosan lippujen hinnoista leikkaisivat ne vastaajat, joilla oli aiemmin ollut Museokortti. Museoiden pääsymaksuja kohtaan onkin esitetty kritiikkiä. Pääsymaksujen käyttöönoton yhteydessä on ilmeistä, että osa museoiden käyttäjistä rajautuu pois. Pääsymaksujen käyttöönotto saattaa lisäksi muuttaa museon toimintaa ohjaamalla museota tulojen maksimointiin aiempaa populistisempien näyttelyiden ja tapahtumien järjestämisen avulla. Lisäksi museon sisäisten ja ulkoisten suhteiden luonne saattaa muuttua kuraattoritehtävistä kohti markkinointia ja ulkoisiin suhteisiin panostamista. (Anderson 1998, 182–185.) Museoiden maksuttomuutta perustellaan sillä, että ne edustavat kulttuurista perintöä ja siksi niiden tulisi olla saavutettavissa kaikille riippumatta yksilön kyvystä maksaa pääsymaksua. Pääsymaksuja vastustavien mukaan yksilöitä tulisi kannustaa käymään museoissa pääsymaksujen luodessa kokemusta päinvastaisesta. (Thomas & Johnson 2002, 36.) Suurten pääsymaksujen keräämisen sijaan laajan yleisön tavoittaminen voi olla museon edun mukaista, sillä se voi mahdollistaa museolle paremmat rahoitusmahdollisuudet (Whitaker 2021, 83). On myös esitetty, että museoiden luomien laajojen positiivisten ulkoisvaikutusten vuoksi museot voisivat luopua pääsymaksuistaan ja kattaa osan kuluistaan verovaroin. Museoiden pääsymaksuja taas perustellaan muun muassa sillä, ettei museoiden tuottama hyöty leviä tasaisesti kaikille vaan museoissa vierailevat epäilemättä hyötyvät niistä muita enemmän. (Frey & Meier 2006, 406.)

Museoilla on museokäynnin tuottamisen suhteen tavanomaisesti korkeat kiinteät kustannukset ja hyvin matalat vierailijaa kohti laskevat rajakustannukset (Johnson & Thomas 2002, 24–25; Frey & Steiner 2006, 399). Frey ja Steiner (2006, 400) toteavat museoilla olevan lisäksi palkkakulujen kautta ajan myötä kasvavat muuttuvat kustannukset sekä korkeat vaihtoehtoiskustannukset tavallisesti suurten kokoelmiensa ja museorakennuksen

vaihtoehtoisen käytön mahdollisuuksien vuoksi. Johnson & Thomas (2002, 36–37) toteavat saatavilla olevien hintatietojen perusteella, että mikäli museoiden yksityiset kustannukset vastaavat sosiaalisia kustannuksia, tulisi yhteiskunnan näkökulmasta optimaalisen hinnan olla kunkin museon kapasiteetin rajoissa hyvin alhainen museoiden marginaalikustannusten ollessa hyvin alhaiset. He kuvailevat pääsymaksujen vastustajien argumentoivan, ettei yksityinen kysyntä vastaa sosiaalista kysyntää jättäen huomioimatta esimerkiksi museoiden synnyttämät positiiviset ulkoisvaikutukset. Museoiden ilmaispäivät sekä alempihintaisten lippujen myöntäminen tietyille ryhmille ovat pääsymaksullisen museon keinoja päästä lähemmäs yhteiskunnan kannalta optimaalista museopalveluiden allokaatiota.

Koska museokäyntien kysynnän on havaittu olevan hintajoustamatonta (Johnson ja Thomas 2002, 27; Blanco & Prieto-Rodríguez 2006, 169; Frey & Meier 2006, 401), olisi voittoa maksimoivan yrityksen rationaalista korottaa hintoja voittojen maksimoimiseksi. Museoiden on kuitenkin havaittu toimivan toisin. Museot saattavat tavoitella voittojen maksimoinnin sijaan jotakin muuta, kuten kompromissia voiton ja kävijämäärien maksimoinnin välillä (Blanco & Prieto-Rodríguez 2006, 170–171). Suomessa Museovirasto (2007, 17–21) on määritellyt museotoiminnalle sekä kulttuurisia ja sivistyksellisiä päämääriä että sosiaalisia ja taloudellisia tavoitteita. Myös Suomen museolaki (314/2019) nimeää museoille useita erilaisia tehtäviä. Koska taloudelliset tavoitteet eivät ole museotoiminnan tavoitteista ainoita eivätkä ne aina edistä museotoiminnan muiden tavoitteiden toteutumista, on selvää, ettei voiton maksimointi voi olla museotoiminnan ainoa päämäärä.

Hinnoiteltaessa museopalveluita tasapainotellaankin kulttuurikasvatuksen ja -perinnön saavutettavuuden sekä museon taloudellisen kannattavuuden välillä (Althaus ym. 2023, 1). Johnson ja Thomas (1998, 80) toteavat ettei keskusteluun museoiden pääsymaksujen tasosta ole olemassa yksinkertaista vastausta. Pääsymaksujen käyttöönotto pääsääntöisesti lisää museoiden käytettävissä olevia varoja. Pääsymaksujen käyttöönotto tai niiden korotus saattaa heti hinnankorotuksen jälkeen vähentää kävijämäärää, mutta myöhemmin hinnankorotuksesta aiheutuneen shokin hälvennyttyä kysyntä saattaa elpyä. (Johnson & Thomas 2002, 35.) Mikäli pääsylipun hinnan korottamisesta saadut varat kohdennetaan museon kehittämiseen, museon laatu ja vierailukokemus voivat parantua. Tällainen kehitys saattaa lisätä museon kävijämäärää, mikä kompensoi pääsylippujen käyttöönoton tai hinnankorotuksen myötä tapahtunutta kävijämäärän laskua. (Johnson & Thomas 1998,

80.) Näin museon kävijämäärät saattavat myöhemmillä tarkastelujaksoilla asettua tasolle, jolle ne eivät olisi aiemmin ilman pääsymaksujen käyttöönottoa yltäneet (Johnson & Thomas 2002, 37). Hintojen korottaminen voi kuitenkin kasvattaa kävijämäärän ohella museon nettotuloja vain tiettyyn rajaan asti.

Museoiden tuloja tarkasteltaessa on kuitenkin huomioitava, että pääsymaksutulot ovat usein suoraan sidoksissa muihin museon rahoituksen lähteisiin (Johnson & Thomas 1998, 80). Esimerkiksi Maddison (2004) on havainnut julkisen rahoituksen vähenevän, mikäli muut kuin apurahan kaltaiset rahoituksen lähteet kasvavat. Tämä saattaa aiheuttaa museoille kannustinongelman tulojen hankkimisen suhteen. Lipputulojen kasvattamisen hinnankorotuksin on havaittu lisäksi vähentävän vierailijoiden ohella museoon liittyvien muiden palveluiden kuten museokaupan tai -kahvilan myyntiä (Johnson & Thomas 2002, 35–36).

3 Empiirinen analyysi

3.1 CV-metodi ja suora kysely

3.1.1 CV-metodi

Tavanomaisessa arvonmäärittäyksessä tarkastellaan hyödykkeen markkinoilla määräytyvää hintaa, jonka ostaja on valmis maksamaan ja jolla myyjä on valmis myymään. Haluttaessa tehdä kattava selvitys hyödykkeen arvosta, on otettava huomioon omistajien, myyjien ja ostajien näkökulmien lisäksi muitakin näkökantoja kuten sekä positiiviset että negatiiviset arvostukset myös muiden kuin hyödykkeen omistajien osalta. CV-metodi on rakentunut juuri tämän kaltaisen arvonmäärittäyksen tarpeeseen. (Epstein 2003, 259.)

Termin contingent valuation esitteli ensi kertaa Ciriacy-Wantrup vuonna 1947. CV-metodin avulla pyritään määrittämään hyödykkeen arvo maksuhalukkuuksia kartoittamalla. Aluksi ajateltiin arvon määrittämisen vaativan haastatteluja, joissa tutkimukseen osallistuvilta kysytään heidän maksuhalukkuuttaan sitä vastaan että jokin hyödyke on heidän saatavillaan. Vaihtoehtoisesti voidaan kartoittaa hyväksymishalukkuutta eli sitä rahasummaa, jonka koehenkilöt olisivat valmiita hyväksymään, mikäli hyödyke ei olisi enää tulevaisuudessa heidän saatavillaan. (Ciriacy-Wantrup 1947.) Menetelmänä CV-metodi sijoittuu osaksi vaihtoehtoisesti asetettujen preferenssien (engl. alternative stated-preference) menetelmällistä perinnettä, joka tunnetaan myös nimillä valintamallinnus (engl. choice modelling) tai yhteisanalyysi (engl. conjoint analysis). Tämä menetelmäjoukko edustaa epäsuoraa tapaa maksuhalukkuuden mittaamiselle. (Hofstetter ym. 2021, 71.) 2000-luvun alussa Noonan (2003, 159) on kuvannut CV-metodin olevan tämän joukon suosituin menetelmä maksuhalukkuuden arviointiin.

CV-metodin avulla on mahdollista mitata hyödykkeeseen kohdistuvaa suoran ja passiivisen käytön sisältävää kokonaisarvostusta (Tranter 2009, 160) ja siten selvittää myös kulluttajaylijäämä (Munley 2018, 489). CV-metodi soveltuu hyvin sellaisten hyödykkeiden kokonaisarvon arviointiin, joilla on myös julkishyödykkeen ominaisuuksia. Koska kulttuurin pääasiallisena tarkoituksena nähdään yleisöä rikastuttavien kokemusten tarjoaminen, on tärkeää arvioida museoiden arvoa CV-metodin avulla pelkän kulttuuritoiminnan taloudellisen arvon mittaamisen sijaan. (Hansen 1997, 22.) CV-metodia käytettäessä tarkastelun kohteena onkin usein hyödyke, jolla on sekä taloudellista arvoa että sellaista

arvoa, jota ei täysin voida mitata pelkästään perinteisen taloudellisen analyysin keinoin (Tranter 2009, 160).

CV-metodia on hyödynnetty paljon muun muassa ympäristöhyödykkeiden ja -palveluiden arvon arvioimiseen (Tohmo 2004, 230). 2000-luvun alussa menetelmän käyttö on tullut suosituksi myös kulttuuritaloustieteen alalla sen mahdollistaessa kulttuurihyödykkeille ominaisen markkinoiden ulkopuolelle jäävän arvostuksen kartoittamisen (Noonan 2003, 159, Throsby 2003, 275). CV-metodia museoiden arvon määrittämisessä ovat hyödyntäneet muun muassa Hansen (1997), Munley (2018), Santagata & Signorello (2000), Tohmo (2004), Tranter (2009) sekä Lampi ja Orth (2009). Sekä Lampi ja Orth (2009, 100) että Fey ja Meier (2006, 403) toteavat julkishyödykkeen piirteitä sisältävän museokäynnin vaikuttavan erittäin sopivalta CV-metodin avulla tutkittavaksi. Edellä mainituista syistä johtuen sekä menetelmän puutteet huomioiden CV-metodia päätettiin hyödyntää tässä tutkielmassa.

CV-metodia käytettäessä luodaan kuvitteelliset markkinat, joiden avulla mahdollistetaan keinotekoinen hypoteettinen mahdollisuus maksaa hyödykkeestä. Kuvitteellisilla markkinoilla tutkimukseen osallistuvat arvioivat tarkastelun kohteena olevalle hyödykkeelle oman henkilökohtaisen arvostuksensa maksuhalukkuuden muodossa. (Tranter 2009, 160.) Kysymällä epäsuorasti maksuhalukkuuksia voidaan havaita, paljonko yksilöt olisivat valmiita hyödykkeestä maksamaan tai esimerkiksi kohdentamaan verovaroja hyödykkeen saatavuutta vastaan muutettaessa sen hintaa tai laatua. Vastaajille kerrotaan hyödykkeeseen liittyvistä mahdollisista ehdoista sekä siitä, mitä he saavat vastineeksi summasta, jonka ovat valmiita maksamaan. CV-metodiin pohjautuvalle tutkimukselle ei kuitenkaan ole olemassa yhtä vakiintunutta toteutustapaa. (Tohmo 2004, 231.) Käytännössä CV-metodin mukaisessa aineistonkeruussa vastaajia pyydetään arvioimaan, luokittelemaan tai valitsemaan annetuista vaihtoehtoista omia preferenssejään kuvaava vastaus (Noonan 2003, 159).

Kulttuurikokemusten arvon arvioimiseen soveltuvia menetelmiä on olemassa suhteellisen niukasti. CV-metodin ohella maksuhalukkuutta kulttuurihyödykkeiden suhteen on tutkittu toisinaan myös matkakustannusmetodin avulla. Armbrecht (2014) on vertaillut CV-metodin ja matkakustannusmetodin soveltuvuutta kulttuurihyödykkeiden arvonmäärittämiseen. CV-metodin avulla on mahdollista tarkastella kulttuurikokemusta erillisenä kokemuksena, kun taas matkakustannusmetodissa kulttuurista ydinkokemusta tarkastellaan

yhtenä kokonaisuutena ennen ja jälkeen ydinkokemusta koettujen asioiden kanssa. Frey ja Meier (2006, 403) kirjoittavat sekä museoissa kävijöiden että niissä käymättömien henkilöiden hyötyjä ja kustannuksia voitavan tutkia CV-metodin lisäksi hedonisen hinnoitteluteorian avulla tarkastelemalla toteutunutta käytöstä vertaamalla asuntojen hintoja museoiden läheisyydessä ja muualla. CV-metodin on kuitenkin todettu olevan museoiden arvonmäärittämiseen sopivin tapa määrittää yksittäisten kulttuurikokemusten arvo.

Tranter (2009, 159) kuvaa CV-metodia yhdeksi uskottavimmista arvonmäärittämisen menetelmistä. Vaikka CV-metodia on käytetty kansainvälisesti ja jo vuosikymmenien ajan, menetelmää kohtaan on esitetty kritiikkiä eikä tuloksia voida pitää kiistattomina (Tranter 2009, 160–161). Menetelmän perustuessa hypoteettiseen maksuhalukkuuteen todellisen käyttäytymisen sijaan, voi tuloksissa ilmetä epäluotettavuutta sekä harhaisuutta (Arrow ym. 1993). CV-metodilla toteutetun tutkimuksenkaan antama kuvaus hyödykkeen arvosta ei ole täydellinen, vaikka se kuvaakin hyödykkeen arvoa pelkkää taloudellista analyysia kattavammin. Arvonmäärittämisen haasteeksi saattaa muodostua esimerkiksi se, että yksilön tunnistamaa hyötyä voi olla haastavaa ilmaista rahallisena maksuhalukkuutena. Tällainen hyöty voi olla esimerkiksi mielihyvä omaa identiteettiä kohtaan, jota on jo lähtökohtaisesti mahdotonta vaihtaa muihin hyödykkeisiin. (Throsby 2003, 278.) Epstein (2003, 260) kirjoittaa CV-metodin olevan kiistanalainen menetelmä lähinnä sen kyselytekniikkaan liittyvien heikkouksien vuoksi. Hän kuitenkin pitää menetelmää tarpeellisena ja käyttökelpoisena, sillä vaihtoehtoisena menetelmää CV-metodilla ratkaistavien kysymysten selvittämiseksi ei ole tarjolla.

CV-tutkimuksissa hypoteettinen maksuhalukkaiden osuus saattaa herkästi näyttäytyä toteutuvaa käytöstä suurempana. Sen sijaan hypoteettisten ja todellisuudessa toteutuneiden maksujen suuruusluokassa ei CV-tutkimuksissa ole havaittu juurikaan eroa. Kritiikkiä on herättänyt myös havainto siitä, että CV-metodilla saadut tulokset voivat vaikuttaa olevan ristiriidassa rationaalisuusoletuksen kanssa. On havaittu, ettei maksuhalukkuus kasva saavutettavan hyödyn mukana toisin kuin rationaalisuusoletus antaa olettaa. Lisäksi CV-metodilla saatujen vastausten suuruusluokka on nähty joissain tapauksissa epärealistiseksi otettaessa huomioon tarkasteltavan hyödykkeen substitootit. Mikäli tarkastellaan vain yhtä hyödykettä, saattaa CV-metodilla saatu maksuhalukkuus olla lähellä oikeaa, mutta jos oletetaan, että keskimääräinen maksuhalukkuus koskee kaikkia samankaltaisia hyödykkeitä, eivät saadut summat näyttäyty enää realistisina. CV-metodin luotettavuuden suhteen tutkijat esittävät huolen siitä, että vastaajat voivat vastatessaan pikemminkin

ilmaista tuntemuksiaan yhteiseen hyvään panostamisesta sen sijaan, että he paljastaisivat todellisen maksuhalukkuutensa. Onkin esitetty, että CV-metodilla saatuja tuloksia voidaan pitää todellisen maksuhalukkuuden sijaan ennemminkin hyväntekeväisyysjärjestön tukemisen kaltaisena osoituksena tutkimuksen kohteena olevan kohteen tai ohjelman hyväksymisestä. (Arrow ym. 1993, 8-17.) Kritiikistä huolimatta CV-metodin on arvioitu voivan tuottaa riittävän luotettavia tuloksia, mikäli kyselylomakkeiden suunnittelussa noudatetaan tiettyjä ohjeita ja toimintatapoja (Tranter 2009, 160).

3.1.2 Suora kysely

CV-metodin mukaisten kysymysten ohella tässä tutkielmassa hyödynnettiin suoraa kyselyä. Suora kysely on yksi vanhimmista maksuhalukkuuden mittaamisen tavoista. Yksi ensimmäisistä suoran kyselyn sovelluksista oli Stoezelin vuonna 1954 kehittämä psykologisen hinnan metodi, jolla pyrittiin kahden kysymyksen avulla kartoittamaan hyödykkeen maksimi- ja minimihintaa. Stoezelin jälkeen menetelmän käyttöä on jatkettu ja siitä on muodostunut suosittu. Menetelmää on sen nykymuodosta edelleen laajennettu ja sitä sovelletaan nykypäivänä erityisesti markkinoinnin alalla. (Braidert 2006, 44.) Myös Hofstetter ym. (2021, 71) kirjoittavat maksuhalukkuutta kartoitettaessa suoran lähestymistavan olevan etenkin markkinoinnin tutkimuksissa epäsuoraa lähestymistapaa yleisemmin käytössä.

Suora kysely tarkoittaa käytännössä henkilön maksuhalukkuuden kysymistä suoraan yhden tai useamman kysymyksen avulla. Suora kysely on tehokas keino selvittää laajankin joukon maksuhalukkuudet. (Braidert 2006, 45.) Schimdt ja Bijmolt (2020, 514) ovat havainneet suoran lähestymistavan tuottavan epäsuoriin menetelmiin verrattuna vähemmän liioittelua hypoteettisten maksuhalukkuuksien arvioinnissa. Suoralla kyselyllä on kuitenkin myös huonot puolensa. Braidert (2006, 45) kirjoittaa suoran lähestymistavan keskittyvän epäluonnollisella tavalla ainoastaan hyödykkeen hintaan. Hofstetter ym. (2021, 81) ovat havainneet, että suoran lähestymistavan avoimissa kysymyksissä vastaajilla on hypoteettisuusharhan vuoksi taipumusta liioitella maksuhalukkuuttaan ylöspäin. Braidert (2006, 45) mainitsee suoran kyselyn haasteeksi myös sen, että vaikka kuluttajat paljastaisivat todelliset maksuhalukkuutensa, ne eivät silti suoraan kuvasta todellista ostokäyttämistä.

3.2 Aineiston keruu ja kyselylomake

3.2.1 Aineiston keruu

Tutkielman aineisto kerättiin CV-metodin mukaisesti kyselylomakkeen (Liite 1) avulla. Tutkimuksen kohderyhmän ollessa Turussa asuvat henkilöt, pyrittiin tavoittamaan mahdollisimman suuri määrä satunnaisia turkulaisia huolimatta siitä, käyttivätkö he museo-palveluita vai eivät. Tähän tarkoitukseen Internet-kysely todettiin sopivimmaksi, sillä sen avulla ajateltiin tavoitettavan mahdollisimman paljon tutkimuksen kohderyhmään kuuluvia vastaajia nopeasti ja edullisesti. Kyselyä ei ollut mahdollista levittää satunnaisotannalla suoraan vastaajille, sillä käytettävissä ei ollut sopivaa levityskanavaa eikä resursseja, joten kyselystä muodostui vastaajansa itse valikoiva.

Tutkielman aineisto kerättiin maaliskuu- ja huhtikuun 2023 aikana. Kysely toteutettiin internetkyselynä Webropol-alustalla. Internet-linkkiä kyselyyn levitettiin Turkuun ja turkulaisuuteen liittyvissä jäsenmääriltään suurissa Facebook-ryhmissä Turku – Åbo, Turkulaiset, Turun seudun puskaradio, Puskaradio TURKU, Puskaradio Turku, TURUN ALUEEN ILMOITUSTAULU / ÅBO NEJDENS ANSLAGSTAVLA!, ja SUOMEN TURKU. Nämä ryhmät valittiin, sillä kyselyn levittämällä näissä ryhmissä ajateltiin tavoitettavan mahdollisimman paljon Turussa asuvia henkilöitä eri taustoilla. Näin vastaajajoukosta toivottiin muodostuvan moninainen, Turun populaatiota ja turkulaisten arvoja mahdollisimman hyvin edustava. Koska kyselyyn kertyi vastauksia varsin hitaasti ja opiskelijoiden osuus vastaajista oli Turun populaatioon nähden pieni, levitettiin kyselyn linkkiä lisäksi kaupunkitutkimuksen sekä taloustieteen opiskelijoiden sähköpostilistoilla.

Aineiston kerääminen osoittautui odotettua haastavammaksi, sillä vastauksia kertyi hitaasti, vaikka kyselyä markkinoitiin suurissa sosiaalisen median ryhmissä. Noonan (2003, 161) on todennut CV-tutkimusten yhdeksi tyypilliseksi ongelmaksi nimenomaan alhaisen vastausasteen. Aineistonkeruutavan vuoksi on mahdollista, että kyselyyn vastanneet ovat valikoituneet esimerkiksi siten, että ne jotka pitävät museoita tärkeinä tai kiinnostavina ovat vastaajajoukossa yliedustettuina. Arrow ym. (1993, 9-17) kirjoittaa, että määrittäessä yleisiä arvostustasoja CV-metodia käyttäen, on haastavaa määrittellä sopiva vastaajajapopulaatio, etenkin kun vastaajajapopulaatiolla on suuri merkitys siihen, millaisiksi saadut tulokset muotoutuvat. Tässä tutkielmassa vastaajajapopulaatiota ei ollut mahdollista etukäteen määrittää kyselylomakkeen ollessa oli vastaajansa itse valikoiva.

Heckmanin (1990, 201) mukaan valikoitumisharhaa esiintyy aina, mikäli tutkimukseen osallistujat valikoituvat satunnaisotannasta poikkeavalla tavalla. Valikoitumisharha voi olla seurausta sekä tutkijoiden että vastaajien tekemistä päätöksistä ja se voi johtaa hyvinkin puolueellisiin tuloksiin (Bethlehem 2010, 86). Tämän tutkielman osalta valikoitumista voidaan katsoa tapahtuneen kummallakin tavalla, sillä aineisto on kerätty vastaajansa itse valikoivalla kyselylomakkeella, jota levitettiin tietyillä tutkijan valitsemilla alustoilla. Valikoitumisharhan voidaan nähdä olevan yksi tutkimuksen suurimmista puutteista.

Käytettäessä Internet-kyselyä on selvää että kohderyhmästä rajautuivat pois ne henkilöt, joilla ei ole pääsyä Internetiin. Bethlehemin (2010, 162) mukaan henkilöt joilla ei ole pääsyä Internetiin, eroavat keskimäärin niistä henkilöistä, joilla on pääsy Internetiin. Tällöin saatujen tulosten voidaankin katsoa koskevan vain Internetiä käyttäviä henkilöitä. Vaikka kyselyä pyrittiin levittämään valikoitumista ehkäisevin tavoin useassa eri kanavassa tarkoituksena mahdollisimman monenlaisten vastaajien tavoittaminen, on valikoitumista väistämättä tapahtunut myös tämän päätöksen myötä.

3.2.2 Kyselylomake

Moniin CV-metodiin liitettyihin haasteisiin voidaan vaikuttaa kyselylomakkeen huolellisella suunnittelulla. Tässä luvussa esittelen kyselylomakkeen (Liite 1) muodostamiseen vaikuttaneita tekijöitä. On olennaista kirjoittaa kyselylomakkeen muodostamisen yhteydessä tehdyt valinnat näkyviin, sillä kyselylomake on välttämätön osa CV-metodilla toteutettua tutkimusta ja kyselyn laadulla ja luonteella on merkitystä saatuihin tuloksiin (Noonan 2003, 172). Arrow ym. (1993) ovat muodostaneet NOAA-paneelin suositukset CV-metodilla toteutettujen tutkimusten käytännön toteutukselle. Tässä tutkielmassa pyritään noudattamaan näitä suosituksia ja niistä poikettaessa tehty ratkaisu perustellaan muiden tutkijoiden havaintojen avulla.

CV-metodia käytettäessä taustamuuttujina kartoitetaan tyypillisesti vastaajien demografisia ja sosioekonomisia ominaisuuksia, kuten ikää, tulotasoja ja koulutusta sekä aikaisempaa kokemusta kartoitettavan hyödykkeen kulutuksesta (Noonan 2003, 160). Nämä taustamuuttujat nähtiin tämän tutkielman kontekstissa tarkoituksenmukaisiksi ja siksi näin toimittiin myös tässä tutkielmassa.

NOAA-paneeli (Arrow ym. 1993, 53) suosittaa valitsemaan maksuhalukkuuden kartoittamiseen kaksijakoisen kysymyksen, jossa vastaajat äänestävät esitetyn verotason puolesta tai vastaan, sillä vastaajien voi olla vaikea arvioida maksuvalmiuttaan etenkin tuntemattomien hyödykkeiden suhteen. Arrow ym. (1993, 20–21) mukaan yksinkertaisin tapa maksuhalukkuuden kartoittamiseen CV-metodin avulla on kysyä haluavatko vastaajat heitä verotettavan tiettyä tarkoitusta varten vaiko eivät. Kansanäänestysmäisessä kysymyksessä on etuna se, ettei vastaajalla ole strategista syytä vastata muuta kuin totuudenmukaisesti, vaikka taipumusta maksuhalukkuuden yliarviointiin onkin havaittu.

Maksuhalukkuutta kartoitettaessa kyselylomakkeen valintaformaatiksi voidaan valita kansanäänestysmäisen kysymyksenasettelun ohella dikotomiset vastausvaihtoehdot tai avoin kysymyksenasettelu, jossa vastaaja saa määrittää maksuhalukkuutensa vapaasti itse. Hanemann (1994, 23) on esittänyt dikotomisten valintavaihtoehtojen aikaansaavan ankkuroitumisharhaa (engl. anchoring bias), koska valintamahdollisuudet ovat rajalliset. Toisaalta vastaajan voi olla haastavaa vastata avoimeen kysymyksenasetteluun, jolloin tuloksiksi saadaan hyvin monenlaisia vastauksia, jotka eivät ehkä ole lainkaan realistisia vastaajan omiin olosuhteisiin nähden. Esimerkiksi Desvousges ym. (1993) ovat avoimia ja dikotomisia vastausvaihtoehtoja vertaillessaan todenneet, etteivät eri vastaustavoilla saadut vastaukset merkittävästi eronneet toisistaan. Kun hyödyke ja siitä maksaminen on vastaajille tuttua, avointen kysymysten on havaittu käytännössä toimivan tarkoituksenmukaisesti ja ne myös tarjoavat enemmän informaatiota (Mitchell & Carson, 1989). Kartoitettaessa maksuhalukkuutta museoita kohtaan avoimeen vastausvaihtoehtoon päädyttiin, sillä museoita on Turussa useita ja niiden käsitettiin olevan yleisesti tunnettu hyödyke myös hinnoittelunsa osalta. Dikotomisten ja avointen kysymyksenasettelujen lisäksi tutkielmassa hyödynnettiin monivalintakysymyksiä. CV-tutkimuksessaan Tranter (2009, 169) on tarjonnut vastaajille kolme vastausvaihtoehtoa, joista he saivat valita yhden. Näin toimittiin myös tässä tutkielmassa.

Kyselylomakkeen muodostamisen yhteydessä pohdittiin, paljonko tietoa vastaajille tarjotaan tutkimuksen kohteena olevasta hyödykkeestä. Hansen (1997, 15–16) on havainnut, ettei hintoja koskevan informaation tarjoaminen vastaajille vaikuta maksuhalukkuuden keskiarvoon. Informaation tarjoamisen on kuitenkin havaittu vähentävän vastausten varianssia, nollavastauksia, protestivastauksia sekä ”en tiedä” -vastauksia. Myös Tranterin (2009, 169) tutkimuksen kyselylomakkeessa vastaajille päätettiin päätöksenteon ke-

hykseksi antaa tietoa museon nykyisestä rahoituksesta asukasta kohden. Näiden seikkojen vuoksi vastaajille annettiin kustannuksiin liittyvää informaatiota kysyttäessä onko nykyinen kaupungin verovaroin katettu rahoituksen osuus museopalveluille sopiva. Museoiden nykyisen rahoituksen tason paljastamisen on havaittu saattavan aiheuttaa alkuperäisen harhaa ja ankkuroitumista annetun summan ympärille etenkin avoimen kysymyksenasettelun yhteydessä (Tranter 2009, 163). Ankkuroitumisharhan arvioidaan näyttävän erityisen suurena niiden vastaajien osalta, jotka eivät käytä arvioitavaa hyödykettä, eivätkä sen vuoksi osaa arvioida sen tuottamaa hyötyä (Hansen 1997, 16). Tämän tutkielman kyselylomakkeessa rahoituksen tason paljastamiseen päädyttiin, sillä se oli kansanäänestysmäisen kysymyksenasettelun kannalta välttämätöntä.

Tranterin (2009, 162–163) mukaan vastaajien taustatiedot tutkittavan museon suhteen saattavat vaihdella suuresti, minkä vuoksi vastaajille annettiin päätöksenteon tueksi tietoa kunkin museon toiminnasta ja niiden tarjoamista palveluista. Sen sijaan museoiden lippujen nykyisistä hinnoista vastaajille ei tarjottu tietoa ankkuroitumisharhan välttämiseksi. Lipun hintaa koskevien kysymysten osalta voidaan katsoa ankkuroitumisharhan mahdollisuus saadun minimoitua, sillä hyödykkeitä koskevaa hintainformaatiota ei vastaajille annettu avoimissa kysymyksenasetteluissa. Vaikka pääsylippujen hintoja ei kyselylomakkeessa kerrottu, vastaajilla oli kuitenkin niin halutessaan mahdollisuus itse tarkistaa museoiden nykyiset lippujen hinnat museoiden nettisivuilta suhteellisen helposti. Näin toimimisen voidaan kuitenkin olettaa koskevan vastaajista vähemmistöä. Mikäli hintainformaatiota annetaan niukasti, on kuitenkin riski sille, että vastaajat vastaavat maksuhalukkuuksikseen satunnaisempia arvoja ollessaan epävarmoja hypoteettisen vastaustilanteen arvostuksestaan (Hansen 1997, 18). Lisäksi pääsylippujen hintoja koskeva kysymyksenasettelu oli avoin ilman valmiiksi annettua skaalaa, jolle vastaajat olisivat voineet vastauksensa sijoittaa. Epsteinin (2003, 270) mukaan CV-tutkimusten kyselylomakkeiden tulisi sallia myös negatiivisesta arvostuksesta kertovat vastaukset, ja tämä olikin mahdollista kyselylomakkeen lippujen hintoja koskevan kysymyksen osalta.

Tulosten luotettavuuden lisäämiseksi kyselylomakkeessa haluttiin muistuttaa vastaajia omasta budjettirajoitteestaan. Noonan (2004, 206) sekä Santagata ja Signorello (2000, 197) toteavat tämän lisäävän CV-metodilla saatujen tulosten luotettavuutta ja Arrow ym. (1993, 9-10) mukaan vain harvat CV-metodilla toteutetut tutkimukset ovat muistuttaneet vastaajia budjettirajoitteesta. Budjettirajoitteesta muistuttamisen lisäksi kyselylomak-

keessa muistutettiin muista julkisin varoin rahoitetuista kohteista, joihin museon rahoituksen muuttamisella on seurauksia. Näin on omassa tutkimuksessaan toiminut esimerkiksi Tranter (2009, 169) ja samaa suosittelee Noonan (2004, 206).

Arrow kumppaneineen (1993, 22) esittää, että vastausten perusteeksi tulisi antaa jokin peruste. Jotkin vastaajat saattavat esimerkiksi olla tarkasteltavan asian kannalla, mutta kieltäytyvät maksamasta asiasta itse verojen muodossa, mikäli ajattelevat esimerkiksi verojen keräyksen yleensä olevan vastenmielistä tai näkevät jonkun muun tahon kuin kansalaisten olevan velvollinen maksamaan asiasta. Tässä tutkielmassa perusteluja vastauksilleen oli mahdollista antaa lähes kaikkien kysymysten kohdalla ja niitä hyödynnettiin tulosten analysoinnin tukena.

Tranter (2009, 161) kuvailee CV-menetelmän haasteita olevan muun muassa kyselylomakkeen suunnittelu ja skenaarioiden kuvaukset. Skenaarioiden muodostamisen haasteena on, että vastaajien olisi ymmärrettävä tarkalleen, mille asialle he ovat arvioimassa maksuhalukkuuttaan ja hyväksyttävä esitetty skenaario vastauksessaan. On vaikea varmistaa, että vastaajat omaksuvat ja hyväksyvät nämä tiedot ja että heidän vastauksensa perustuvat niihin. Vastaajat saattavat esimerkiksi luottaa siihen, ettei esitetty skenaario kuitenkaan tapahtuisi, tai joko liioitella tai vähätellä skenaarion toteutumisesta aiheutuvia heihin kohdistuvia vaikutuksia. (Arrow ym. 1993, 9-10.) Kyselylomakkeen ensimmäisen skenaariokysymyksen muodostamisessa hyödynnettiin Turun kaupungin suunnitelmaa perustaa kaupunkiin uusi Historian ja tulevaisuuden museo. Tässä skenaariossa vastaajilta kysyttiin heidän halukuuttaan maksaa lisää veroja, jotta museo voidaan rahoittaa. Skenaariota ajateltiin olevan hyvin realistinen, sillä museon rakentamisesta on jo päätetty ja se tullaan rahoittamaan suurelta osin julkisin varoin. Valitettavasti vasta suunnitteluasteella olevasta museosta ei kyselyn tekohetkellä ollut paljoakaan tietoa saatavilla vastaajien päätöksenteon tueksi. Toinen skenaariokysymys mukaili Santagan ja Signorellon (2000, 199) tutkimuksessaan käyttämää skenaariokysymystä. Kysymys muutettiin tämän tutkielman kontekstiin ja vastaajilta kysyttiin, olisivatko he valmiita tekemään vuosittaisen lahjoituksen pitääkseen Turun museot toiminnassa, mikäli Turun kaupunki lakkaisi rahoittamasta niitä. Kysymyksen ajateltiin tuottavan vielä tarkempaa tietoa siitä, millaisen kaupunkilaisilta kerättävän rahoituksen tason vastaajat olisivat valmiita hyväksymään.

3.2.3 Aineisto

Tutkielman aineisto kerättiin Internet-kyselylomakkeen avulla maalisi- ja huhtikuussa 2023. Kyselylomakkeeseen vastasi 203 henkilöä. Vastaajista 8 asui Turun ulkopuolella, joten heidän vastauksensa jätettiin analyysin ulkopuolelle sillä tavoitteena oli tarkastella turkulaisten maksuhalukkuutta. Analyysissa hyödynnettiin 195 henkilön vastauksia. Vastaajista 38 % oli miehiä, 59 % naisia ja loput 3 % ilmoittivat sukupuolensa olevan muu tai eivät halunneet kertoa sukupuoltaan. Turun asukkaista noin 52 % on naisia ja loput 48 % miehiä (Turun kaupunki 2023s), joten suhteessa koko kaupungin väestöön miehet olivat aineistossa aliedustettuina.

Kyselyyn vastanneiden henkilöiden ikäjakauma painottui nuoriin ja kaikkein vanhimmat ikäluokat jäivät kokonaan tavoittamatta. Kyselyyn vastanneista lähes puolet eli 48 % oli 18–29 -vuotiaita, 20 % 30–39 -vuotiaita, 12 % 40–49 -vuotiaita, 8 % 50–59 -vuotiaita, 8 % 60–69 -vuotiaita ja 4 % 70–79 -vuotiaita. Elokuussa 2023 Turun kaupungin asukkaista noin 20 % oli 20–29 -vuotiaita, 15 % 30–39 -vuotiaita, 12 % 40–49 -vuotiaita, 10 % 50–59 -vuotiaita, 10 % 60–69 -vuotiaita, 10 % 70–79 -vuotiaita, 5 % 80–89 -vuotiaita ja 1 % yli 90-vuotiaita (Turun kaupunki 2023s). Kyselylle valittujen levitystapojen ja -kanavien synnyttämä valikoitumisharha ilmenee aineiston koostumuksessa ja vaikuttaa edistyneen etenkin nuorten suurta osuutta aineistossa ja toisaalta vähentäneen vanhempien ikäluokkien saavuttamista. Bethlehemin (2010, 174–180) mukaan vastausten painotus vastaamaan populaation ominaisuuksia vastaavaa jakaumaa olisi mahdollista tiettyjen apumuuttujien tai toisen tiedonkeruun avulla. Tämä ei ollut tutkielman puitteissa mahdollista joten saatuja tuloksia onkin tulkittava ainoastaan tätä aineistoa edustavina ja suuntaa antavina. Aineiston painotus Turun väestöä kuvaavaksi olisi ollut ongelmallista myös siksi, että joistakin ryhmistä havaintoja on vain hyvin vähäinen määrä.

Kyselyyn vastasi henkilöitä Turun jokaiselta postinumeroalueelta. Eniten eli 26 % vastaajista asui alueella 20100, joka vastaa Turun keskustan aluetta. Toiseksi eniten eli 14 % vastaajista asui postinumeroalueella 20540 ja kolmanneksi suurin osuus vastaajista eli 10 % asui alueella 20500. Loput vastaajat jakautuivat muiden postinumeroalueiden kesken siten, että kullakin postinumeroalueella asui 1-11 vastaajaa.

Kyselyyn vastanneista korkeintaan peruskoulun yläkoulun tai kansakoulun käyneitä vastaajista oli 2 %, ammatillisen tutkinnon tai lukion suorittaneita oli 41 % vastaajista, alem-

man korkeakoulututkinnon oli suorittanut vastaajista 30 %, ylemmän korkeakoulututkinnon 24 % ja lisensiaatin tai tohtorintutkinnon 4 % vastaajista. Aineistossa vaikuttaakin olevan yliedustettuina korkeakoulutetut. Turun väestöstä 36 % yli 15-vuotiaista on suorittanut korkea-asteen tutkinnon (Tilastokeskus 2022), kun taas tämän tutkielman aineistossa korkeakoulututkinnon oli suorittanut vastaajista jopa 58 %.

Aineistossa vaikuttivat olevan aliedustettuina etenkin eläkeläiset ja työttömät. Kyselyyn vastanneista 41 % oli kokopäivätyössä yrittäjänä tai palkansaajana, 8 % puolipäivätyössä, 2 % osa-aikatyössä, 2 % työttömänä, 36 % opiskelijana, 7 % eläkkeellä iän vuoksi, 2 % eläkkeellä muun syyn vuoksi, 1 % vastaajista ilmoitti hoitavansa kotitaloutta ja 1 % oli vanhempainvapaalla. Lisäksi yksi vastaaja ilmoitti toimivansa freelancerina ja yksi ei eritellyt työtilannettaan. Kyselylle valitut levittämiskanavat ovat todennäköisesti edistäneet etenkin opiskelijoiden valikoitumista kyselyn vastaajiksi. Turun väestöstä noin 23 % ollessa eläkeläisiä ja työttömien osuuden työvoimasta ollessa noin 13 % (Tilastokeskus 2022) ei kerätty aineisto vaikuta olevan edustava otos Turun kaupungin väestöstä tässäkään mielessä.

Vastaajien kotitaloudet olivat suhteellisen pienituloisia. Vastaajista 26 % kotitalouden nettotulot olivat alle 999 euroa kuussa, 23 % 1000–1999 euroa kuussa, 13 % 2000–2999 euroa kuussa, 25 % 3000–4999 euroa kuussa, 9 % 5000–7499 euroa kuussa, 3 % 7500–10 000 euroa kuussa ja 2 % yli 10 000 euroa kuussa.

Vastaajista 75 % oli käyttänyt museopalveluita viimeisen vuoden aikana. Elokuvateattereita viimeisen vuoden aikana oli käyttänyt 67 %, teattereita 47 %, konsertteja 43 % ja taidegallerioita 21 % vastaajista. 9 % vastaajista ei ollut käyttänyt mitään edellä mainituista palveluista. Useamman kerran kuukaudessa museoissa ilmoitti vierailevansa 2 % vastaajista. Noin kerran kuussa museoissa kävi 12 % vastaajista, noin joka toinen kuukausi 11 % vastaajista, muutaman kerran vuodessa 39 % vastaajista ja kerran vuodessa 16 % vastaajista. Vastaajista 21 % ilmoitti, ettei käy museoissa lainkaan. Suomen museoliiton (2017) mukaan Suomen aikuisväestöstä 60 % käy museossa vähintään kerran vuodessa, 12 % viisi kertaa vuodessa tai useammin kun taas 15 % ei käy museoissa lainkaan. Turkulaisista 18–79-vuotiaista yli puolet käyttää Turun museopalveluita vuosittain (Turun kaupunki 2021b). Kyselyn ollessa vastaajansa itse valikoiva, on todennäköistä että vastaajiksi on ainakin osittain valikoitunut henkilöitä, jotka ovat tavanomaista enemmän kiinnostuneita museoista. Vastaajien joukossa olikin keskimääräistä enemmän sekä

Museokortin omistavia että museoissa aktiivisesti vierailevia henkilöitä. Toisaalta kyselyyn vastasi myös keskimääräistä enemmän sellaisia vastaajia, jotka kertoivat vierailevansa museoissa hyvin vähän tai ei lainkaan.

Kyselyyn vaikuttaa valikoituneen keskimääräistä enemmän museoista kiinnostuneita henkilöitä myös sen perustella, että vastaajista neljäsosalla oli Museokortti kun taas kolmella neljäsosalla vastaajista ei Museokorttia ollut. Kun Museokortin on hankkinut 350 000 suomalaista (Museokortti 2023b), on aineiston museokortillisten osuus huomattavan suuri. Museoissa lapsena oli vierailut kerran kuussa tai useammin 1 % vastaajista, yli 6 kertaa vuodessa 7 %, 2-5 kertaa vuodessa 39 % vastaajista, noin kerran vuodessa 26 % vastaajista, harvemmin kuin vuosittain 22 % vastaajista ja ei lainkaan 4 % vastaajista. Lapsuuden museokäynneistään ei osannut kertoa 1 % vastaajista.

Valikoitumisharhan vuoksi saadut tulokset eivät ole yleistettävissä Turun asukaspopulaatioon. Satunnaisotannan käytön lisäksi tämän kaltaiseen kyselytutkimukseen tulisi saada suurempi määrä vastaajia, jotta tulokset edustaisivat Turun kaupungin väestöä ja sitä koskevia johtopäätöksiä olisi mahdollista tehdä.

3.3 Analyysi

Aineiston analyysillä pyrittiin selvittämään maksuhalukkuudet kunkin Turun kaupungin museon lipunhinnasta, Turun kaupungin museoiden ylläpidosta sekä tulevasta uudesta Historian ja tulevaisuuden museosta. Lisäksi tarkasteltiin mitkä taustamuuttujat olivat yhteydessä maksuhalukkuuden tasoon sekä mikä lipunhinta kunkin museon osalta maksimoi museon pääsylipputulot.

Maksuhalukkuuksia kunkin museon pääsylippujen hinnoista tarkasteltiin vastausten jakaumasta sekä tästä muodostettujen kuvioiden avulla. Maksuhalukkuuksia tarkasteltiin niiden aritmeettisen keskiarvon kautta, sillä maksuhalukkuushavainnot olivat suhteellisen tasaisesti jakautuneita ollen lähellä myös maksuhalukkuuksien mediaania. Museoiden tulot maksimoivat lipputulot selvitettiin laskien kertomalla jokainen pääsylipun hinta niiden vastaajien määrällä, joiden maksuhalukkuus oli vähintään pääsylipun hinnan verran. Selvitettäessä mahdollista yhteyttä maksuhalukkuuden ja taustamuuttujien kesken, valittiin analyysitavaksi regressioanalyysi. Tämä analyysitapa valittiin, sillä se on vakiintunut tapa tarkastella muuttujien välisiä kausaaliyhteyksiä ja se on usein käytetty analyysimenetelmä myös CV-metodilla toteutettujen tutkimusten yhteydessä.

Regressioanalyysin avulla pyritään selvittämään kahden tai useamman muuttujan välistä kausaaliyhteyttä. Lineaarisen regressioanalyysin tapauksessa tarkastellaan muuttujien välistä lineaarista kausaaliyhteyttä. (Stock & Watson 2020, 143.) Koska tutkielman aineisto kerättiin kyselylomakkeella ja kyselylomake koostui pääosin monivalintakysymyksistä, muodostettiin kaikista selittävistä muuttujista dummy-muuttujia. Dummy-muuttujat saivat regressioyhtälössä arvon 1 tai 0. Muuttuja sai arvon 1, mikäli vastaaja oli vastannut kyseisen vastausvaihtoehdon ja arvon 0, mikäli vastaaja ei ollut vastannut kyseessä olevaa vaihtoehtoa. Koska kaikki selittävät muuttujat olivat diskreettejä dummy-muuttujia, kyseessä oli saturoitunut regressiomalli ja myös muuttujien ehdollinen odotusarvo oli lineaarinen (Angrist & Pischke 2008, 48–49). Tällaiset mallit ovat luonnostaan lineaarisia (Angrist & Pischke 2008, 37).

Regressioanalyysissa selitettävänä muuttujana olivat maksuhalukkuudet kunkin museon pääsylipusta. Selittävinä muuttujina käytettiin kyselylomakkeessa (Liite 1) kartoitettuja taustamuuttujia. Ensinnäkin jokaista taustamuuttujaa tarkasteltiin erikseen selitettävänä muuttujana lineaarisen regressioanalyysin avulla. Jotkin kyselylomakkeessa määritellyt taustamuuttujat jakautuivat useaan eri alaluokkaan. Mikäli taustamuuttujan alaluokkiin sisältyi vain hyvin vähän havaintoja, eikä tilastollista merkitsevyyttä analyysissä havaittu, yhdistettiin luokkia muodostaen havaintomäärällisesti suurempia luokkia. Tämän jälkeen regressioanalyysi tehtiin uudelleen karkeammalla luokittelulla ja vähemmällä muuttujaluokilla. Näin toimittiin esimerkiksi ikä-, tulo- ja postinumeromuuttujien kanssa. Yksittäisten taustamuuttujien tarkastelun jälkeen tarkoituksena oli muodostaa useamman muuttujan lineaarinen regressiomalli, jossa selittäviä muuttujia olisi useampia. Koska selittäviä muuttujia maksuhalukkuuksille löytyi jokaiselle tarkastellulle museolle enintään yksi, jäi lipun hintoihin kohdistuvaa maksuhalukkuutta selittävä regressiomalli hyvin yksinkertaiseksi yhden selittävän muuttujan malliksi:

$$WTP = a + bX + \varepsilon$$

Mallissa WTP on ilmoitettu maksuhalukkuus, a vakiotermin, X selittävä Dummy-muuttuja, b tämän regressiokerroin ja ε virhetermi.

Kvantitatiivista analyysiä täydennettiin avointen kysymysten tarjoamalla kvalitatiivisella tiedolla teemoittelemalla avointen kysymysten vastaukset sisällönanalyysin avulla ja nostamalla olennaisimmat huomiot osaksi tuloksia ja niiden tulkintaa. Vaikka perinteisesti laadullisen ja määrällisen tutkimuksen suhde on nähty toisilleen vastakkaisina (Tuomi &

Sarajärvi 2018, 53). Alasuutarin (2011) mukaan kvantitatiivista ja kvalitatiivista tutkimustapaa ei kuitenkaan pidä nähdä toisensa poissulkevinä tutkimustapoina, vaan niitä voidaan hyvin soveltaa toisiaan täydentävinä samassa tutkimuksessa saman aineiston analyysissä. Laadullista lähestymistapaa käytettiin, sillä aineisto oli kvantitatiivisen analyysiin suhteellisen pieni ja laadullisella analyysimenetelmällä saatiin tarkastelun kohteena olevasta ilmiöstä monipuolisempi kuva.

4 Tulokset

4.1 Maksuhalukkuudet

4.1.1 Turun kaupungin museopalvelut

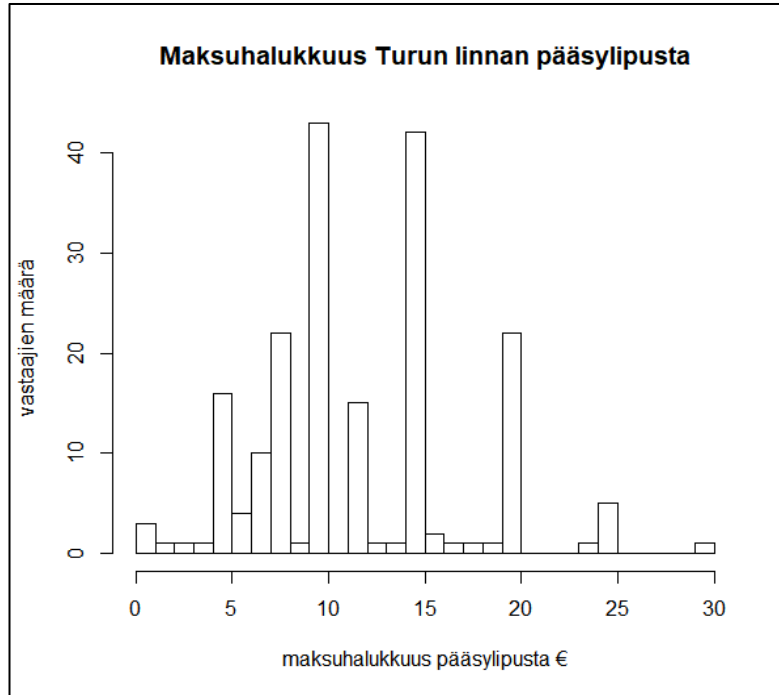
Turun museopalveluiden verorahoin kustannetun rahoituksen tason hyväksyy vastaajista valtaosa. Kyselyyn vastanneista 79 % piti Turun museopalveluille kohdennettua kuntaveromäärää sopivana. 25 henkilöä eli 13 % vastaajista vastasi summan olevan liian suuri ja 16 henkilöä eli 8 % vastaajista arvioi museopalveluiden rahoittamiseen kohdennetun kuntaveromäärän olevan liian pieni.

Niistä vastaajista, jotka arvioivat kaupungin verovaroin rahoittaman osuuden Turun museopalveluiden rahoituksesta olevan liian suuri 36 % vähentäisi rahoitusta keventämällä verotusta. Rahoituksen vähentämisen kannalla olevista vastaajista 32 % ohjaisi museopalveluiden rahoitusta muiden kaupungin palveluiden kuten varhaiskasvatuksen, koulutuksen ja perusopetuksen, terveydenhuollon, liikenteen, vanhustenhoidon tai uimahallin rahoittamiseen. 24 % museopalveluiden rahoituksen vähentämistä kannattavista vastaajista kohdistaisi museopalveluiden rahoitusta muihin kaupungin kulttuuripalveluiden toimintaan ja loput 8 % vastaajista ei osannut eritellä, mihin museopalveluille kohdennettu liian suureksi koettu rahoitus tulisi ennemmin kohdentaa.

Ne vastaajat, joiden mielestä museopalveluille kohdennettu verovaroin kustannettu rahoitus oli liian pieni, nimesivät monia erilaisia rahoituksenlähteitä. 44 % näistä vastaajista lisäisi museopalveluiden rahoitusta verotusta korottamalla. Rahoituksen kasvattamisen kannalla olevista vastaajista 19 % vähentäisi muiden kaupungin varoin rahoitettujen kohteiden kuten Funikulaarin, katujen kunnostuksen tai turhiksi koettujen siltahankkeiden rahoitusta. 13 % rahoituksen lisäämisen kannalla olevista lisäisi museopalveluiden rahoitusta leikkaamalla muiden kaupungin varoin rahoitettujen kulttuuripalveluiden rahoitusta ja toiset 13 % hankkisi museoille rahoitusta muualta kuin julkiselta sektorilta kuten esimerkiksi varakkailta yksityishenkilöiltä. 6 % museon rahoituksen lisäämisen kannalla olevista vastaajista pyrki rahoittamaan museotoimintaa muulla tavoin, esimerkiksi EU:n rahoituksella ja 6 % ei osannut nimetä mistä lisärahoitusta tulisi hankkia.

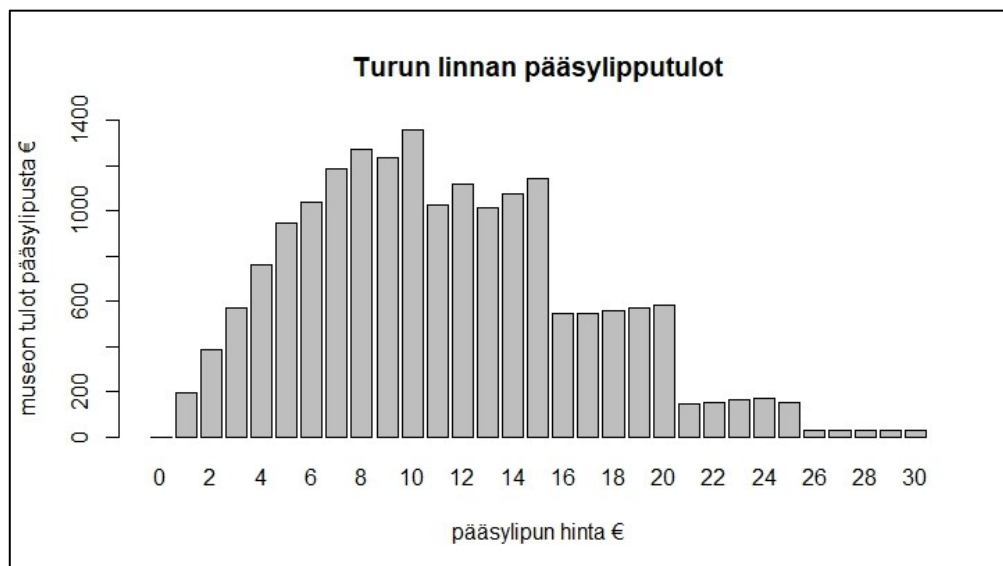
4.1.2 Turun linna

Turun linnan pääsylipusta oltiin valmiita maksamaan keskimäärin 12 euroa maksuhalukkuuden mediaanin ollessa 10 euroa. Maksuhalukkuudet on esitetty kuviossa 1 ja ne vaihtelivat välillä 0–30 euroa varianssin ollessa 29,04 ja keskihajonnan 5,39. Keskimääräinen maksuhalukkuus on lähellä nykyistä pääsylipun hintaa, joka on 12 euroa.

Kuvio 1. Maksuhalukkuuksien jakauma Turun linnan pääsylipusta

Turun linnan pääsylipputulot kullakin lipunhinnalla on esitetty kuviossa 2. Tulot maksimoiva lipunhinnan taso on 10 euroa. Vastaajista 136 eli 70 % oli halukkaita maksamaan

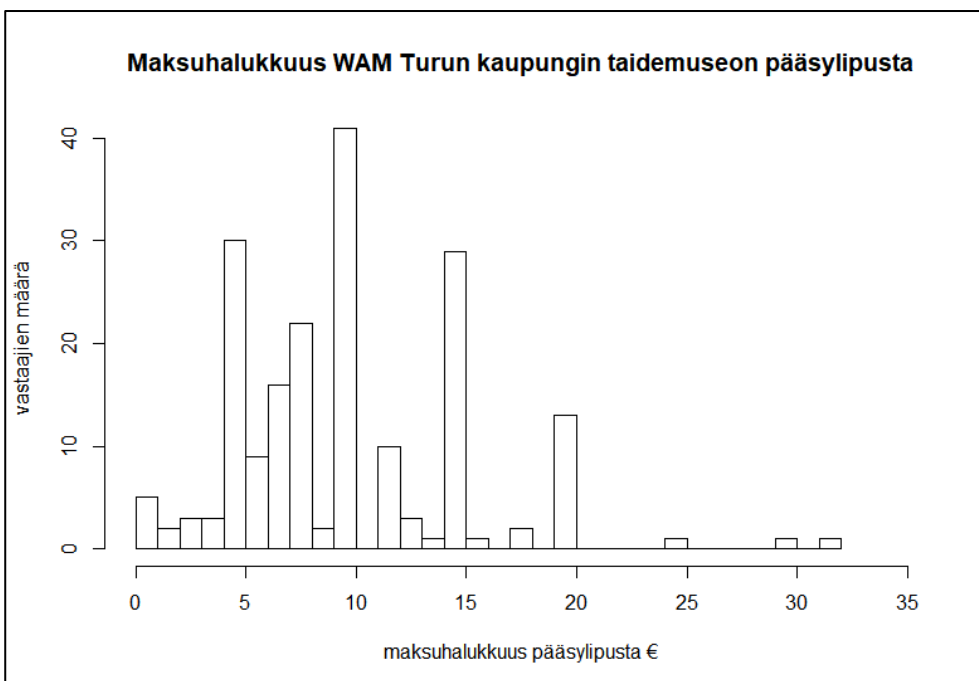
Kuvio 2. Turun linnan pääsylipputulot kullakin pääsylipun hinnalla

pääsylipusta vähintään tämän verran, jolloin museon pääsylipputuloksi muodostuu 1360 euroa.

Tarkasteltaessa erikseen opiskelijoita, eläkeläisiä ja muita kaupunkilaisia havaitaan, että opiskelijoiden osalta museon pääsylipputulot maksimoiva lipunhinta olisi 8 euroa. Eläkeläisten osalta museon pääsylipputulot maksimoiva lipunhinta olisi 10 euroa ja muiden kaupunkilaisten osalta 10 euroa. Mikäli pääsylippujen hinnat olisivat edellä esitetyn kaltaiset, saataisiin museon pääsylipputuloksi yhteensä 1370 euroa. Näillä hinnoilla museon pääsymaksun olisi valmis maksamaan 148 henkilöä. Hintadiskriminaation myötä maksuhalukkaiden vastaajien määrä kasvoikin hieman vajaa 9 % museon pääsylipputulojen kasvassa alle prosentin verran.

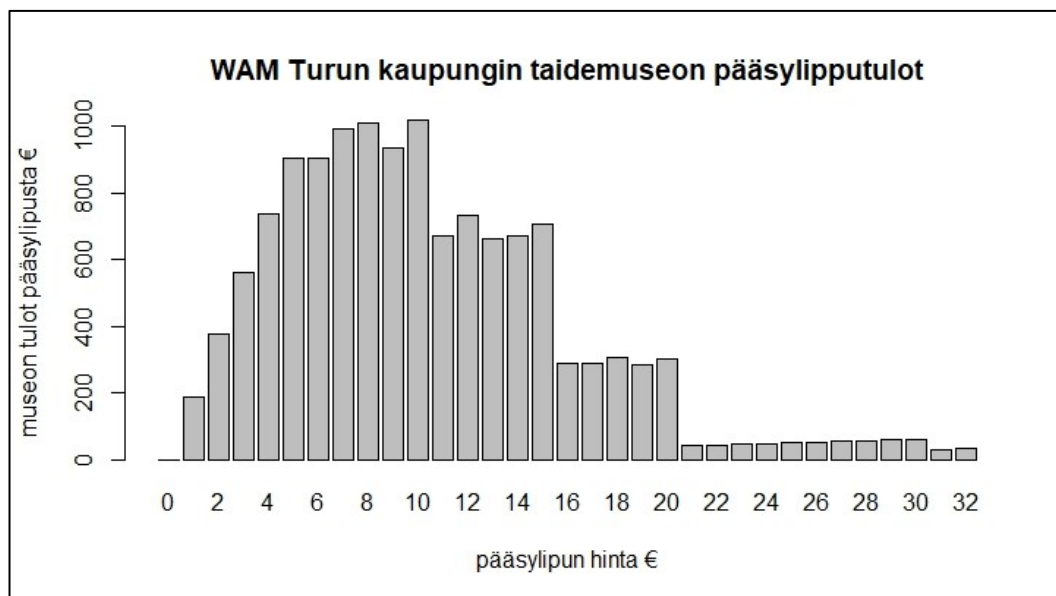
4.1.3 WAM Turun kaupungin taidemuseo

WAM Turun kaupungin taidemuseon pääsylipusta vastaajat olivat valmiita maksamaan keskimäärin 10 euroa. Maksuhalukkuudet on esitetty kuviossa 3. Maksuhalukkuuksien mediaani oli keskiarvon tavoin 10 euroa minimin ollessa 0 euroa ja maksimin 32 euroa. Maksuhalukkuuden varianssi oli 27,79 ja keskihajonta 5,27. Maksuhalukkuus jää hieman alle museon nykyisen lipunhinnan, joka on 12 euroa.

Kuvio 3. Maksuhalukkuuksien jakauma WAM Turun kaupungin taidemuseon pääsylipusta

Museon pääsylipputulot eri lipunhinnoilla on esitetty kuviossa 4. Lipputulot maksimoituvat pääsylipun hinnan ollessa 10 euroa. Vastaajista 103 eli 53 % vastasi maksuhalukkuutensa pääsylipusta olevan kymmenen euroa tai enemmän ja tällöin museon pääsylipputuloiksi muodostuu yhteensä 1030 euroa.

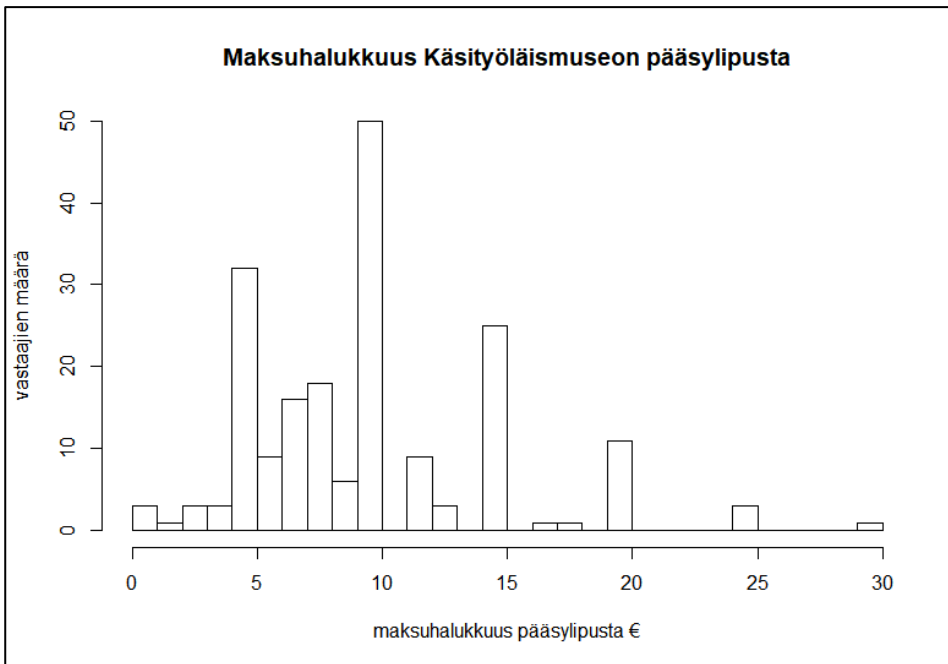

Kuvio 4. WAM Turun kaupungin taidemuseon pääsylipputulot kullakin pääsylipun hinnalla

Tarkasteltaessa erikseen opiskelijoita, eläkeläisiä ja muita kaupunkilaisia havaitaan, että opiskelijoiden osalta museon tulot maksimoiva lipunhinta olisi 5 euroa, eläkeläisten osalta 10 euroa ja muiden kaupunkilaisten osalta 10 euroa. Mikäli lippujen hinnat olisivat edellä kuvatut, kasvaisivat museon lipputulot 1045 euroon ja museon pääsymaksun olisi valmis maksamaan vastaajista 138 henkilöä. Hintadiskriminaation hyödyntäminen kasvatti maksuhalukkaiden osuutta 34 % ja museon pääsylipputuloja 1,5 %.

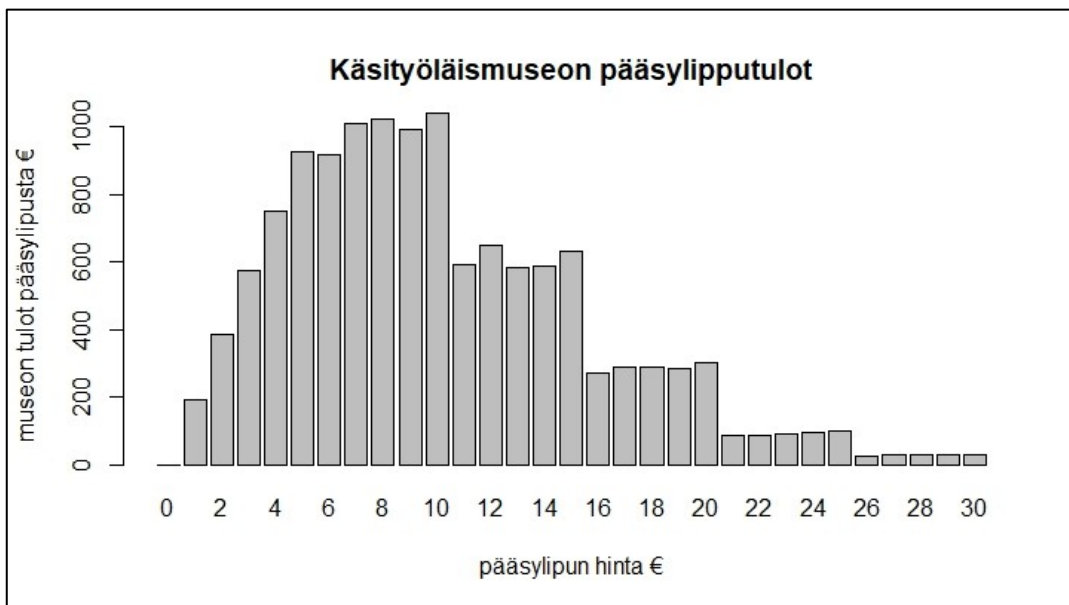
4.1.4 Käsityöläismuseo

Käsityöläismuseon lipusta vastaajat ilmoittivat olevansa valmiita maksamaan keskimäärin 9,90 euroa. Maksuhalukkuudet pääsylipusta on esitetty kuviossa 5 ja ne sijoittuivat välille 0-30 euroa mediaanin ollessa 10 euroa. Maksuhalukkuuden varianssi oli 24,53 ja keskijajonta 4,95. Keskimääräinen maksuhalukkuus on hyvin lähellä museon nykyistä pääsylipun hintaa, joka on 10 euroa.

Kuvio 5. Maksuhalukkuuksien jakauma Käsityöläismuseon pääsylipusta

Museon pääsylipputulot on esitetty kuviossa 6. Pääsylipputulot maksimoiva lipunhinnan taso on kymmenen euroa. Vähintään tämän verran lipusta oli halukkaita maksamaan vastaajista hieman yli puolet, 104 vastaajaa. Tällöin museon pääsylipputuloksi muodostuu 1040 euroa.

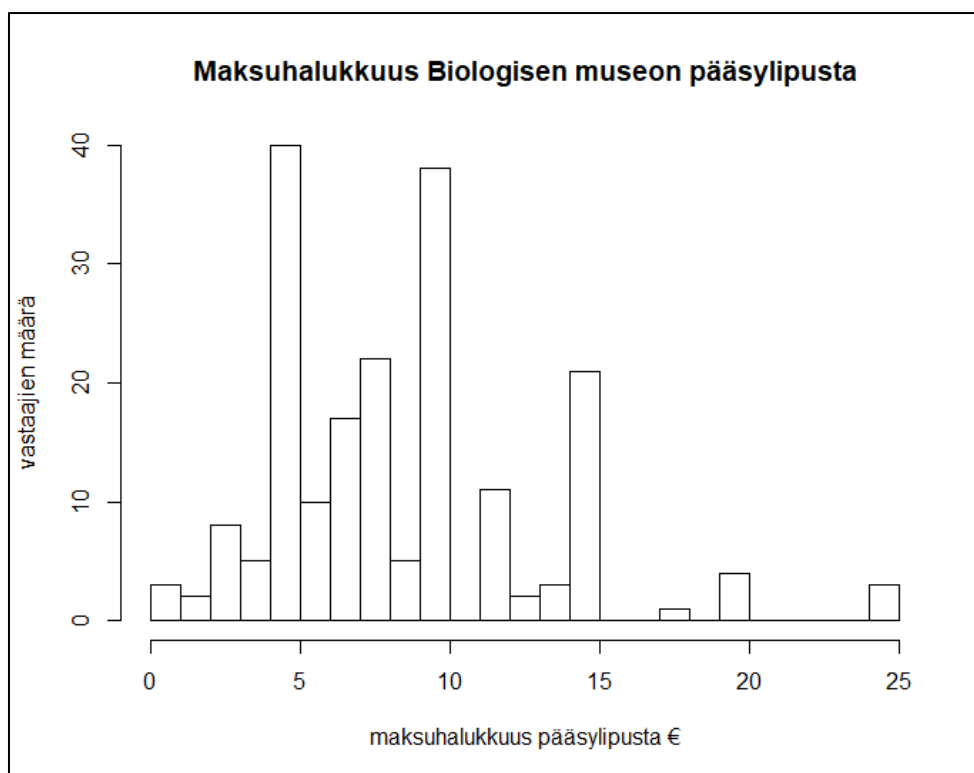
Kuvio 6. Käsityöläismuseon pääsylipputulot kullakin pääsylipun hinnalla

Tarkasteltaessa erikseen opiskelijoiden, eläkeläisten sekä muiden turkulaisten ryhmiä havaitaan, että pääsylipputulot maksimoiva taso opiskelijoiden osalta on 7 euroa. Sekä eläkeläisten että muiden kaupunkilaisten osalta museon pääsylipputulot maksimoiva lipun-

hintaa on 10 euroa. Näillä lipunhinnoilla museon pääsylipputuloiksi muodostuu 1083 euroa ja museon pääsymaksun olisi valmis maksamaan vastaajista 123 henkilöä. Hintadiskriminaatio lisäsi maksuhalukkaiden määrää 18 % ja museon pääsylipputuloja hieman vajaa 4 %.

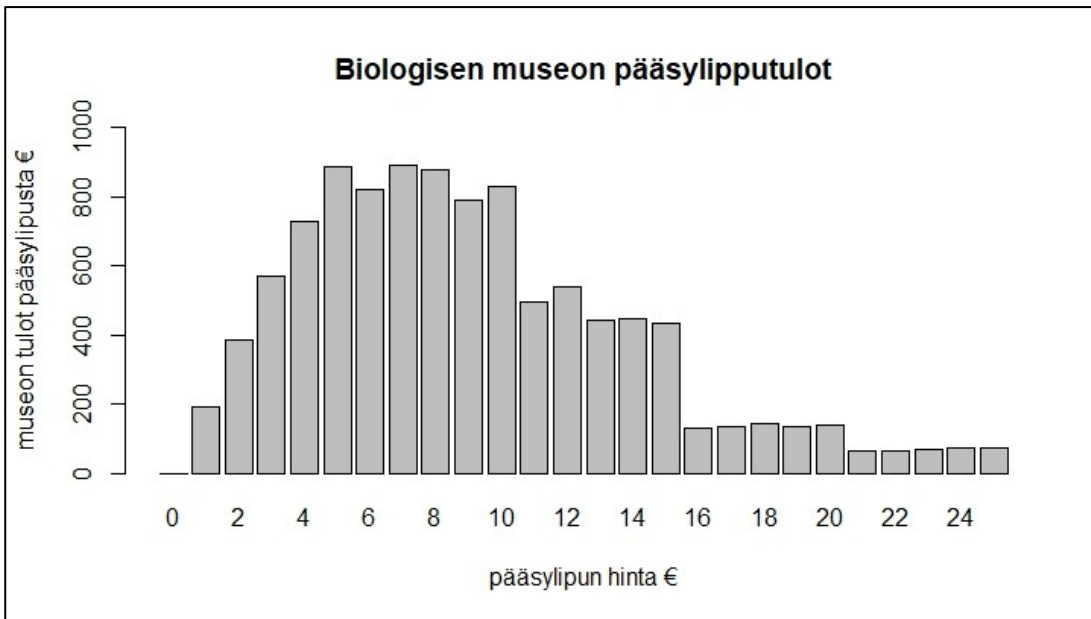
4.1.5 Biologinen museo

Vastaajat ilmoittivat maksuhalukkuutensa Biologisen museon lipusta olevan keskimäärin 8,80 euroa. Maksuhalukkuuksien jakauma on esitetty kuviossa 7. Vastaukset vaihtelivat välillä 0–25 euroa, mediaanin ollessa 8 euroa, varianssin 20,10 ja keskihajonnan 4,48. Sekä maksuhalukkuuksien mediaani että keskimääräinen maksuhalukkuus ylittää nykyisen lipunhinnan, joka on 7 euroa.

Kuvio 7. Maksuhalukkuuksien jakauma Biologisen museon pääsylipusta

Kuviossa 8 esitetään Biologisen museon lipputulot eri pääsylippuhinnoilla. Tulot maksimoiva taso lipun hinnalle oli 7 euroa. Vähintään tämän verran pääsylipusta oli valmiita maksamaan vastaajista 65 % eli 127 henkilöä. Tällöin museon lipputuloiksi muodostuu 889 euroa.

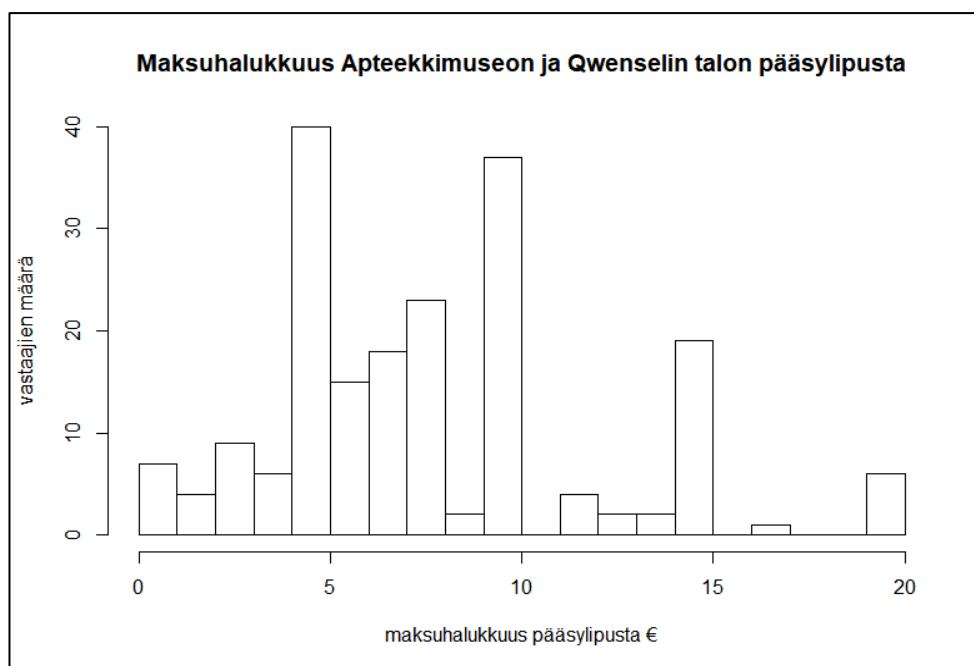

Kuvio 8. Biologisen museon pääsylipputulot kullakin pääsylipun hinnalla

Mikäli tarkastellaan erikseen opiskelijoita, eläkeläisiä ja muita turkulaisia huomataan, että opiskelijoiden osalta museon pääsylipputulot maksimoiva lipunhinta on 8 euroa, eläkeläisten osalta 8 euroa ja muiden turkulaisten osalta 7 euroa. Näillä lipunhinnoilla museon pääsylipputulot olisivat yhteensä 919 euroa. Biologisen museon pääsylipun hinnan olisi valmis maksamaan yhteensä 124 vastaajaa. Hintadiskriminaatio vähensikin maksuhalukkaiden määrää hieman yli 2 % verran samalla lisäten museon pääsylipputuloja 2 %.

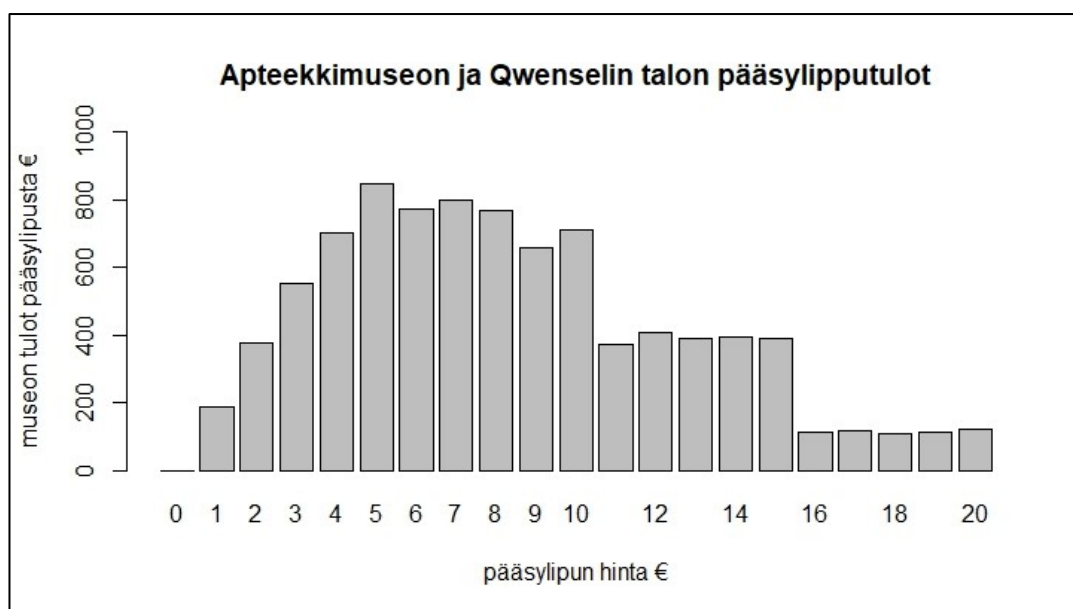
4.1.6 Apteekkimuseo ja Qwenselin talo

Pääsylipusta Apteekkimuseoon ja Qwenselin taloon vastaajat olivat valmiita maksamaan keskimäärin 8 euroa. Maksuhalukkuuksien jakauma on esitetty kuviossa 9. Maksuhalukkuuksien mediaani oli 7 euroa vastausten sijoittuessa välille 0–20 euroa. Varianssi oli 18,28 ja keskihajonta 4,28. Museon pääsylipun nykyinen hinta on 7 euroa, eli hieman alhaisempi kuin keskimääräinen maksuhalukkuus.

Kuvio 9. Maksuhalukkuuksien jakauma Apteekkimuseon ja Qwenselin talon pääsylipusta

Museon pääsylipputulot eri pääsylippuhinnoilla on esitetty kuviossa 10. Museon tulot maksimoivaksi lipunhinnaksi saatiin tutkimusaineiston perusteella 5 euroa. 87 % vastaajista eli 169 vastaajaa ilmoitti maksuhalukkuudekseen vähintään tämän verran, jolloin museon pääsylipputuloksi muodostuu 845 euroa.

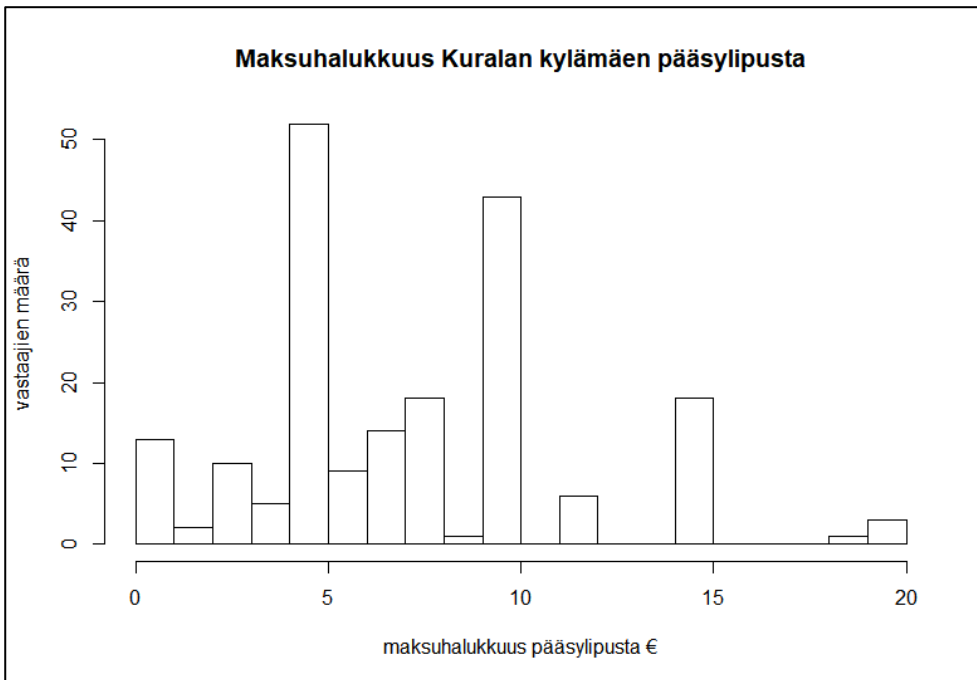
Kuvio 10. Apteekkimuseon ja Qwenselin talon pääsylipputulot kullakin pääsylipun hinnalla

Kun tarkastellaan erikseen opiskelijoita, eläkeläisiä ja muita turkulaisia havaitaan, että opiskelijoiden osalta museon pääsylipputulot maksimoiva lipunhinta on 5 euroa, eläke-

läisten osalta 7 euroa ja muiden turkulaisten osalta 5 euroa. Apteekkimuseon ja Qwenselin talon pääsylipputuloiksi muodostuisi näillä hinnoilla 861 euroa ja museon pääsylipun hinnan olisi valmis maksamaan 167 vastaajaa. Hintadiskriminaation hyödyntäminen vähensi maksuhalukkaiden määrää yhden prosentin verran ja samalla museon pääsylipputulot kasvoivat 2 %.

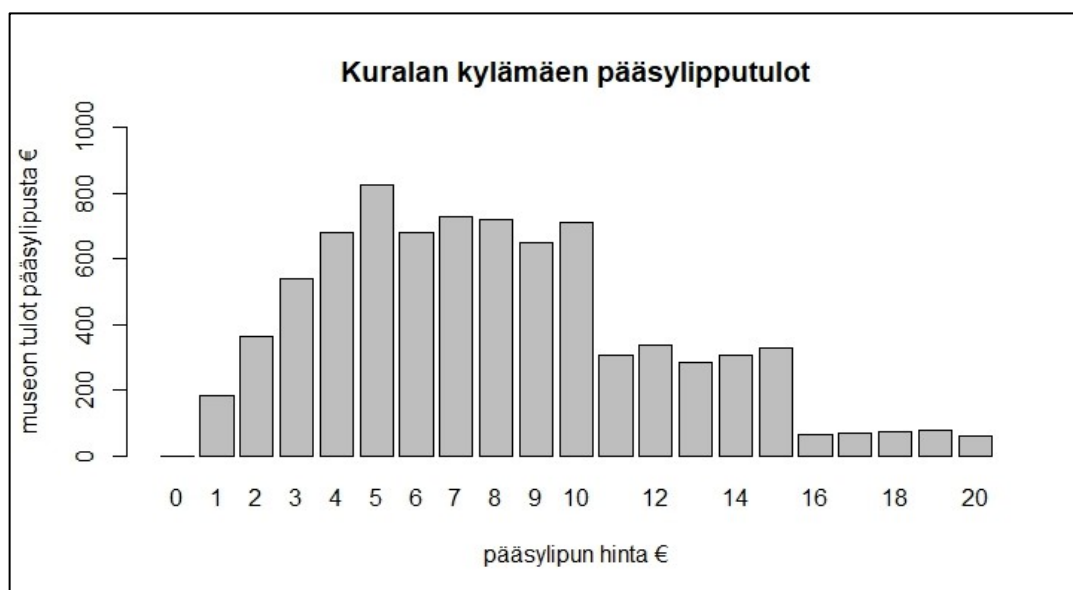
4.1.7 Kuralan kylämäki

Maksuhalukkuuksien jakauma Kuralan kylämäen pääsylipuista on esitetty kuviossa 11. Keskimääräinen maksuhalukkuus pääsylipusta oli 7,50 euroa. Pienin ilmoitettu maksuhalukkuus oli 0 euroa ja suurin 20 euroa maksuhalukkuuden mediaanin ollessa 7 euroa. Maksuhalukkuuksien varianssi oli 17,60 ja keskihajonta 4,20. Kuralan kylämäkeen on tällä hetkellä ilmainen pääsy kaikille vierailijoille.

Kuvio 11. Maksuhalukkuuksien jakauma Kuralan kylämäen pääsylipusta

Kuralan kylämäen pääsylipputulot maksimoiva lipunhinta on 5 euroa. Vähintään tämän verran lipusta oli valmis maksamaan 165 vastaajaa eli 85 % vastaajista, jolloin museon pääsylipputuloiksi muodostuu 825 euroa. Pääsylipputulot jokaisella pääsylippuhinnalla on esitetty kuviossa 12.

Kuvio 12. Kuralan kylämäen pääsylipputulot kullakin pääsylipun hinnalla

Tarkasteltaessa erikseen opiskelijoiden, eläkeläisten ja muiden kaupunkilaisten ryhmiä havaitaan museon pääsylipputulot maksimoivan lipunhinnan olevan eläkeläisten osalta 8 euroa ja opiskelijoiden sekä muiden turkulaisten osalta 5 euroa. Näillä lipunhinnoilla museon pääsylipputuloiksi muodostuisi yhteensä 829 euroa ja museon pääsylipun hinnan olisi valmis maksamaan 161 vastaajaa. Hintadiskriminaatio vähensi maksuhalukkaiden vastaajien määrää 2 % ja samalla lisäsi museon pääsylipputuloja alle prosentin verran.

4.2 Maksuhalukkuuksiin yhteydessä olevat tekijät

Maksuhalukkuuksiin tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä olevia tekijöitä löytyi ainoastaan Turun linnan, WAM Turun kaupungin taidemuseon sekä Käsityöläismuseon pääsylippujen osalta. Kaikkien näiden museoiden osalta maksuhalukkuuteen pääsylipusta oli positiivisesti yhteydessä se, että vastaajalla oli Museokortti. Muodostettujen regressiomallien tarkemmat tulokset ovat luettavissa liitteestä 2. Muilla selittävillä muuttujilla ei ollut yhteyttä maksuhalukkuuden tasoon pääsylipuista.

Turun linnan osalta Museokortin omistaminen oli yhteydessä maksuhalukkuuteen siten, että Museokortin omistavat vastaajat olivat valmiita maksamaan pääsylipusta muita vastaajia enemmän. Muodostetun regressiomallin vakiotermitseksi saatiin 11,48 ja dummy-muuttujan arvoksi 2,13. Analyysin mukaan vastaajat joilla ei ollut Museokorttia olivatkin valmiita maksamaan pääsylipusta keskimäärin 11,48 €, kun taas Museokortin omistavat vastaajat olivat valmiita maksamaan Turun linnan pääsylipusta 2,13 € enemmän eli 13,61

€. Kausaaliyhteys oli tilastollisesti merkitsevä p-arvon ollessa 0,0171, mutta mallin selitystasasteeksi jäi vajaa 3 prosenttia estimaatin keskivirheen ollessa myös suhteellisen suuri.

Myös WAM Turun kaupungin taidemuseon osalta maksuhalukkuuden ja Museokortin osalta havaittiin Museokortin omistavien vastaajien olevan valmiita maksamaan WAM Turun kaupungin taidemuseon pääsylipusta muita vastaajia enemmän. Regressiomallin mukaan ne vastaajat, joilla ei ollut Museokortti olivat valmiita maksamaan pääsylipusta keskimäärin 9,54 €, kun taas Museokortin omistavat vastaajat olivat valmiita maksamaan lipusta 1,89 € enemmän eli 11,43 €. Yhteys oli tilastollisesti merkitsevä p-arvon asettuessa tasolle 0,0304. Myös tämän mallin osalta selitystasaste jäi vain muutamaan prosenttiin ja lisäksi estimaatin keskivirhe oli melko suuri.

Turun linnan ja WAM Turun kaupungin taidemuseon lisäksi myös Käsityöläismuseon osalta Museokortti oli ainoa tilastollisesti merkitsevästi maksuhalukkuutta selittävä tekijä. Muodostetun regressiomallin vakiotermin arvoksi saatiin 9,48 ja dummy-muuttujan arvoksi 1,69. Mallin mukaan vastaajat, joilla oli Museokortti, olivat valmiita maksamaan Luostarinmäen Käsityöläismuseon pääsylipusta 1,69 € enemmän kuin muut vastaajat. Museokortittomat vastaajat vastasivat olevansa valmiita maksamaan pääsylipusta keskimäärin 9,48 €, kun taas Museokortin omistavilla maksuhalukkuus oli 11,17 €. Yhteys oli tilastollisesti merkitsevä p-arvon ollessa 0,0397. Tämän mallin selitystasaste on edellä esiteltyjäkin alhaisempi jääden vajaaseen kahteen prosenttiin. Estimaatin keskivirhe on kuitenkin muodostetuista malleista pienin.

Kvantitatiivista analyysia täydentämään tuotiin seikkoja, joiden vastaajat kuvailivat vaikuttavan arvostukseensa sekä maksuhalukkuuteensa Turun kaupungin museoita kohtaan. Muutama vastaaja korosti erikseen museotoiminnan merkitystä lapsille ja nuorille. He olivat valmiita maksamaan kollektiivisesta, myös muihin kuin itseen kohdistuvasta hyödyistä. "Museot ja kulttuuritarjonta ovat tärkeä osa yleissivistävää historian ja kulttuurintuntemusta varten Turussa, varsinkin nuorille ja lapsille." Eräs vastaaja työskenteli varhaiskasvatuksen parissa ja kirjoitti tunnistavansa museotoiminnan erityisen merkitykselliseksi varhaislapsuudessa.

Pari vastaajaa arvioi, ettei olisi valmis maksamaan pääsylipuista yhtä paljoa, mikäli olisi perheellinen ja maksettavana olisivat koko perheen liput. "Jos perheen pääsyliput maksavat paljon, on kynnys mennä museoon suurempi." Useampi vastaaja kuvailikin oikeuteksi toimintatavaksi sitä, että tietyille ryhmille on tarjolla edullisempia pääsylippuja.

Eräs vastaaja oli valmis korottamaan normaalihintaisten pääsylippujen hintoja tai muuttamaan museoiden rahoituspohjaa, mikäli alennuslippuja on tarjolla niitä tarvitseville. Yksi vastaajista koki myös esteettömyyden sellaiseksi tekijäksi, jota vastaan olisi ollut valmis maksamaan pääsylipusta enemmän: ”Hintoihin haluaisin tarkentaa, että olen valmis maksamaan hieman enemmänkin pääsylipuista, jos museoissa on huomioitu erilaiset kävijäryhmät alennuksilla, kuten lasten, työttömien ja eläkeläisten osalta. Myös esteettömyys on tärkeää ja siitä syntyneet kulut voi mielestäni siirtää lippujen hintoihin.” Lisäksi museoista muodostuneet mielikuvat vaikuttavat olevan yksi merkittävä maksuhalukkuuteen yhteydessä olevista tekijöistä. Muutama vastaaja kirjoitti erityisesti negatiivisten mielikuvien alentavan maksuhalukkuutta ja olevan museovierailun esteenä oleva syy:

Turun museotarjonta on itselle valitettavan tuntematon, mutta olen tuttavaltani kuullut, että moni Turun museoista on toteutukseltaan jäänyt menneisyyteen ja niihin kaivattaisiin kipeästi modernisointia. Esim. Turun linnasta olen kuullut, että siellä on tarjolla tyhjät juhlasalit ja kuninkaan salit, kun lavasteilla, videoilla, äänitteillä yms. kokemusta olisi mahdollista elävöittää. Oma mielikuva museoista on huono ja siksi ei ole tullut käytyä.

Apteekkimuseon ja Qwenselin talon pihalla ja kahvilassa olen käynyt. Tästä on jäänyt käsitys, että museot ovat pieniä ja tässä mielessä nopeasti nähty. Eikä niissä taida olla mitään vaihtuvaa näyttelyä. Siksi en maksaisi niistä kovin paljoa, mutta kulttuurihistoriallisesti paikka on arvokas ja esittelyteksi teki siitä kiinnostavamman.

Vastaajilla vaikutti olevan erilaisia preferenssejä museoiden suhteen. Monet kaipasivat museoiden näyttelyihin vaihtuvuutta, eikä samassa museossa haluttu käydä useasti mikäli näyttely ei vaihtunut. Muutaman vastaajan kokemus oli, että yksi vierailu riitti siihen, että museo oli nähty. Toisaalta jotkin vastaajat kuvailivat käyvänsä vähintään vuosittain samoissa museoissa ja palasivat näihin suosikkeihinsa aina uudelleen.

4.3 Skenaariot

4.3.1 Uusi museo

Kysyttäessä halukkuutta maksaa enemmän veroja mikäli Turkuun perustettaisiin uusi museo, Historian ja tulevaisuuden museo, kertoi vastaajista tasan kolmasosa olevansa valmis maksamaan enemmän veroja. Nämä vastaajat kertoivat pitävänsä museoita yleisesti arvokkaina, hyödyllisinä ja tärkeinä. Mahdollista uutta museota vastaajat kuvasivat tarpeellisena sekä oman hyötynsä kannalta että Turun kaupungin ja lähialueiden vetovoiman näkökulmasta. Yksi vastaaja kirjoitti ajattelevansa uuden museon täydentävän hyvin

nykyistä museotarjontaa kirjoittamalla: ”Turun tämänhetkisessä museotarjonnassa aukko, joka olisi hyvä täyttää!” Uuden museon toivottiin erityisesti olevan kävijöitä osallistava ja sisältävän mielenkiintoisia vaihtuvia näyttelyitä.

Vastaajista 43 % sen sijaan ei olisi valmiita maksamaan verotuksen kautta uudesta museosta. He kuvailivat hyödyntävänsä nykyisiä museopalveluita niukasti ja kokivat, ettei uusi museo ollut kiinnostava eikä tarpeellinen. Osa vastaajista piti nykyistä museotarjontaa riittävänä ja ajatteli uuden museon rakentamisen sijaan olevan järkevää panostaa jo olemassa oleviin museoihin. Osa vastaajista vetosi omaan heikkoon taloudelliseen tilanteeseensa sekä kaupungin muihin tehtäviin, jotka kokivat uuden museon rakentamista tärkeämmiksi. Jotkin vastaajat olisivat kuitenkin olleet valmiita rahoittamaan uutta museota pienentämällä muiden julkisin varoin rahoitettujen kohteiden rahoitusta. Osa vastaajista ajatteli että museoiden tulisi toimia täysin markkinaehtoisesti pääsylipputuloin ja ilman julkista tukea, eivätkä he siksi olleet valmiita rahoittamaan uutta museota verovaroin.

Vastaajista neljäsosa vastasi vaihtoehdon ”en tiedä”. Useat tämän vastausvaihtoehdon valinneet vastaajat kokivat tarvitsevansa enemmän tietoa uuden museon sisällöstä sekä mahdollisen veronkorotuksen määrästä ennen päätöksentekoa. Eräs vastaaja perustelee ”en tiedä” -vaihtoehdon valitsemista kirjoittaen: ”Historian ja tulevaisuuden museo kuulostaa kiinnostavalta. Haluaisin kuulla siitä lisää ennen kuin olen valmis maksamaan lisää.” Onkin selvää, ettei skenaarion kuvauksessa onnistuttu tarjoamaan vastaajille riittävästi tietoa päätöksenteon tueksi. Näin ”en tiedä” -vastausten osuus oli suuri eikä tarkastelua ole mielekäästä jatkaa pidemmälle.

4.3.2 Lahjoitus

Kyselylomakkeen toinen skenaariokysymys koski tilannetta, jossa Turun kaupunki lopettaisi museopalveluidensa rahoittamisen ja yksityishenkilöt voisivat tehdä lahjoituksen museopalveluiden toiminnan jatkumisen turvaamiseksi. Vastaajista 58 henkilöä eli 30 % vastaajista olisi ollut valmis tekemään lahjoituksen kaupungin lopettaessa rahoituksen. Lahjoitusten yhteissummaksi saatiin 4700 euroa. Yksittäiset lahjoitussummat vaihtelivat välillä 5–1 000 euroa keskiarvolahjoituksen ollessa 81 euroa ja mediaanin 50 euroa. Lahjoitusten määrä olikin henkilöä kohden korkeampi kuin verojen määrä, jolla vastaajat nykyisellään rahoittavat museopalveluiden toimintaa. Vastaajat, jotka olivat valmiita tekemään lahjoituksen, kertoivat valintansa perusteluiksi halun varmistaa museoiden toiminta jatkossakin. Monet lahjoittamisen valinneet kuvailivat käyttävänsä itse museopalveluita

ja kirjoittivat kulttuurin ja taiteen olevan tärkeitä sekä heille itselleen että Turun kaupungille.

Hieman yli puolet eli 51 % vastaajista ei olisi ollut valmiita tekemään lahjoitusta. Suuri osa lahjoituksen tekemisestä kieltäytyneistä vastaajista koki, ettei heillä ollut varaa tehdä lahjoitusta. Osa taas kertoi jättävänsä lahjoituksen tekemättä, sillä ei käyttänyt museopalveluita eikä siten kokenut hyötyvänsä mahdollisesta lahjoituksesta itse. Jotkin vastaajista kieltäytyivät lahjoituksen tekemisestä siksi, että ajattelivat museopalveluiden rahoittamisen kuuluvan julkisen sektorin tehtäviin. Lahjoitukseen toimintana vaikutti kohdistuvan vastustusta. Yksi vastaajista kirjoitti: ”Tuntuu oudolta lahjoittaa rahaa. Se on jotenkin ongelmallista, koska ei tiedä miten käy lahjoitetun summan kanssa.” Eräs lahjoittamisesta kieltäytynyt vastaaja arveli, että todellisuudessa unohtaisi tehdä lahjoituksen, vaikka halua lahjoittaa ehkä olisikin. Toinen lahjoittamisesta kieltäytynyt vastaaja kuvaili lahjoittamiseen liittyvää hankaluutta seuraavasti: ”Tämä vaatisi aktiivisia toimia. Verojen maksaminen on ok, sillä se tapahtuu ”automaattisesti.”” Lahjoituksesta kieltäytyneiden lisäksi lähes viidennes eli 19 % vastaajista vastasi vaihtoehdon ”en tiedä”.

Merkittävä osa vastaajista kirjoitti pitävänsä Turun kaupungin rahoituksen lopettamisen skenaariota museopalveluille epäuskottavana ja katsoi sen toteutumisen olevan hyvin epätodennäköistä. Yksi vastaajista kiteytti skenaarion uskottavuuteen liittyvät ongelmat seuraavasti: ”Mietin, että eikö tämä tilanne olisi Turulle niin suuri mainehaitta, että se ei ole mahdollinen? Kaupunki brändää itseään historiallisena ja kulttuurillisesti merkittävänä paikkana. Museorahoituksen lopettaminen olisi epäjohtonmukaista ja kyseenalais-taisi kaupungin identiteetin.” Tältä osin skenaariokuvauksen voidaankin nähdä epäonnistuneen, sillä CV-tutkimuksen skenaarioiden tulisi olla mahdollisimman uskottavia.

5 Johtopäätökset & keskustelu

5.1 Maksuhalukkuudet

Turun museopalveluiden kuntaveroin kustannetun rahoituksen tason hyväksyi tai sitä oli valmis korottamaan 87 % kyselyyn vastanneista. CV-metodia hyödyntäneistä tutkijoista myös Tohmo (2004, 238) ja Tranter (2009, 170) ovat havainneet museon sijaintialueen asukkaiden olevan valmiita maksamaan museon ylläpidosta sen nykyistä tasoa enemmän, Tranterin tutkimuksessa jopa kaksinkertaisen summan. Saadun tuloksen voidaan katsoa oikeuttavan julkisen rahoituksen museon toiminnan jatkuvuuden takaamiseksi.

Museoiden osittaisen rahoittamisen kuntaveroin hyväksyi myös osa niistä vastaajista, jotka vierailivat museoissa vain harvoin tai eivät lainkaan. Vaikuttaakin siltä, että vastaajat olivat valmiita maksamaan museokäyntien myötä saatavan yksityisen hyödyn lisäksi myös positiivisten ulkoisvaikutusten kautta muille kuin museopalveluiden käyttäjille kohdistuvasta hyödystä. Myös aiemmissa tutkimuksissa on havaittu museoiden käyttäjien ohella myös muiden oleva valmiita maksamaan museopalveluista. Tranter (2009, 172) kirjoittaa 41 % niistä vastaajista, jotka eivät käyttäneet museota, olleen valmiita maksamaan valitsevaa tasoa enemmän Queenslandin museon kehittämiseksi. Nämä vastaajat ajattelivat museon tuottavan hyötyä yhteisössään ja näkivät museon arvon muodostuvan jo pelkän museon olemassaolon myötä, kulttuuriperinnön säilyttämisen näkökulmasta sekä mahdollisuudesta vierailla museossa tulevaisuudessa. Myös Tohmon (2004, 239) tutkimuksessa suurin osa vastaajista arvioi museolla olevan arvoa muillekin kuin ainoastaan siellä vieraileville. Museon lähistöllä asuvien voidaankin nähdä haluavan maksaa museon toiminnan jatkuvuudesta ja mahdollisuudesta vierailla siellä tulevaisuudessa, vaikka he eivät itse käyttäisikään museopalveluita aktiivisesti.

Tutkielman tuloksina saadut keskimääräiset maksuhalukkuudet museoiden pääsylipuista asettuivat melko tarkasti pääsylippujen vallitsevien hintojen tasolle. Maksuhalukkuuksien keskiarvo Turun linnan pääsylipusta oli 10 euroa, WAM Turun kaupungin taidemuseon pääsylipusta 10 euroa, Käsityöläismuseon pääsylipusta 9,90 euroa, Biologisen museon pääsylipusta 8,80 euroa, Apteekkimuseon ja Qwenselin talon pääsylipusta 8 euroa, Kuralan kylämäen pääsylipusta 7,50 euroa. Maksuhalukkuudet pääsylipuista erosivat jonkin verran museoiden välillä, havaittujen erojen ollessa lähes yhtä suuret kuin museoiden

nykyisten pääsylippujen hintojen väliset erot. Keskimääräinen maksuhalukkuus oli nykyistä pääsylipun hintaa korkeammalla tasolla Biologisen museon ja Kuralan kylämäen osalta. Samalla tai lähes samalla tasolla pääsylipun nykyisen hinnan kanssa maksuhalukkuus oli Turun linnan, Käsityöläismuseon sekä Apteekkimuseon ja Qwenselin talon osalta. Keskimääräinen maksuhalukkuus oli nykyistä lipunhintaa alemmalla tasolla WAM Turun kaupungin taidemuseon osalta, jota saattaa selittää se, että taidemuseoilla on havaittu olevan muista museoista poikkeava kävijäkunta (Suomen museoliitto 2019).

Museokokemuksen koostuessa nipusta museon tarjoamia palveluita (Johnson & Thomas 1998, 76–77), vaikuttaa siltä, että museoissa, joiden pääsylipuista oltiin valmiita maksamaan muita enemmän, tämä palvelukokonaisuus on muita museoita houkuttelevampi. Museoiden välillä havaittavia eroja keskimääräisissä maksuhalukkuuksissa voi selittää myös erot niistä saatavan hyödyn laadussa. Jotkin museot saattavat olla toisia otollisempia kohteita hyödyn kulutusvaikutuksen ja toiset investointivaikutuksen hankkimiseen (ks. Pommerehne & Frey 1980, 325). Todennäköisesti ihmiset myös preferoivat näitä hyötyjä keskenään eri tavoin.

Keskimääräiset maksuhalukkuudet olivat lähellä museoiden todellisia pääsylippuhintoja, vaikka hintainformaatiota ei kerrottu vastaajille. On mahdollista, että osa vastaajista joko muistaa pääsylippujen nykyiset hinnat tai ovat tarkistaneet ne kyselyn täyttämisen ohessa. Tämä ei kuitenkaan täysin selitä ilmiötä, sillä varianssia maksuhalukkuuksissa oli jonkin verran. Lippujen hinnat eivät voi myöskään olla tuttuja kaikille vastaajille, sillä kyselyyn vastasi henkilöitä, jotka eivät juurikaan käytä museopalveluita. Breidertin (2006, 45) mukaan maksuhalukkuudet perustuvat kuluttajien mielikuviin tarkasteltavasta hyödykkeestä ja näin voidaan olettaa myös tässä tutkielmassa olevan.

Keskimääräisen maksuhalukkuuden pääsylippua kohtaan voidaan käsittää edustavan yksityistä kysyntää kunkin museon tarjoamia museopalveluita kohtaan. Keskimääräisiä maksuhalukkuuksia tarkasteltaessa huomataan, että museoiden nykyiset pääsylippuhinnat näyttävät rajoittavan museokäyntejä vain melko vähän. Ilmiö korostuu entisestään kun huomioidaan, että useat tutkielman kyselylomakkeeseen vastanneet ovat oikeutettuja pääsylippuun alennetulla hinnalla. Otettaessa huomioon alennettuun hintaan oikeutettujen sekä suhteellisten pienituloisten vastaajien suuren osuuden aineistossa, ovat saadut

keskimääräiset maksuhalukkuudet suhteessa lippujen nykyisiin hintoihin kohtalaisen korkeita. On kuitenkin huomioitava, että museokäyntiä rajoittavia tekijöitä on pääsylipun hinnan lisäksi muitakin, kuten esimerkiksi museon aukioloajat ja mahdolliset matkakulut.

5.2 Museokortti

Tarkastelluista taustamuuttujista ainoastaan Museokortin omistaminen oli yhteydessä korkeampaan maksuhalukkuuteen Turun linnan, WAM Turun kaupungin taidemuseon sekä Käsityöläismuseon pääsylipuista. Tilastollisesti merkitseviä maksuhalukkuutta selittäviä muuttujia ei löytynyt lainkaan muiden museoiden pääsylippujen osalta. Museokortin omistaminen voidaan tulkita merkiksi siitä, että henkilö on kiinnostunut museoista ja vierailee tai on suunnitellut vierailevansa niissä useamman kerran. On luontevaa, että henkilöt, jotka arvostavat museokäyntejä eniten ja käyvät eniten museoissa hankkivat Museokortin. Museokortin hinnan ollessa kiinteä, tulee yksittäisen museokäynnin hinta sitä edullisemmaksi, mitä useammin museoissa vierailee. Näin usein museossa käyvälle Museokortti mahdollistaa museokäynnin suhteellisesti edullisemman hinnan ja siten sitä enemmän kuluttajajäljäämä mitä enemmän museoissa Museokortin kanssa käy.

Tulosten valossa maksuhalukkuutta pääsylippuja kohtaan näyttääkin selittävän tavanomaisten sosioekonomisten taustamuuttujien sijaan kunkin yksilön asenteet sekä kiinnostus museoita ja kulttuuria kohtaan. Tulos on samankaltainen kuin Suomen museoliiton (2017) havainto siitä, ettei museokävijöitä voi täysin kuvata perinteisten taustamuuttujien kuten iän, sukupuolen tai asuinpaikan avulla, vaikka aktiivisissa museokävijöissä korostuvatkin tietyt ominaisuudet. Myös Báez-Montenegro, Herrero ja Sanz (2012) ovat havainneet maksuhalukkuuden kulttuuriperintöä kohtaan olevan positiivisesti yhteydessä kulttuuriseen pääomaan ja kulttuurin kulutukseen liittyviin tapoihin. Sen sijaan sosioekonomisilla tekijöillä tai sillä, missä kaupunginosassa vastaaja asui, ei heidänkään tutkimuksessaan havaittu olevan yhteyttä maksuhalukkuuden tasoon. Maksuhalukkuuden ja kulttuuria koskevien positiivisten asenteiden välisen yhteyden on havainnut myös Tranter (2009, 172), jonka havainnon mukaan lisärahoituksen hyväksyminen museoille oli sitä todennäköisempää, mitä kiinnostuneempi vastaaja oli museoista. Tohmo (2004, 239) on havainnut positiivisen yhteyden museoihin kohdistuvan maksuhalukkuuden ja kulttuuripalveluiden kuluttamisen välillä ja toteaakin positiivisen asenteen kulttuuria kohtaan ilmenevän keskimääräistä suurempana museoihin kohdistuvana maksuhalukkuutena.

Mikäli Museokortin omistavien asenteet eroavat muista vastaajista, voi tämä vaikuttaa myös museokäynnistä saatuun hyötyyn. Museokäynnistä saadun hyödyn on havaittu pohjautuvan yksilöiden kokemuksiin, ajatuksiin sekä tekoihin ja muodostuvan vuorovaikutuksen ja museokontekstin summana (Throsby 2003, 278; Chan 2009, 190). Koettuun hyötyyn ovat sidoksissa museokävijän henkilökohtaisten ominaisuuksien lisäksi hänen odotuksensa ja lähestymistapansa (Chan 2009, 190). Mikäli asenteista kumpuavat lähtökohdat museokäynnille ovat keskimääräistä positiivisemmat, voikin myös saavutettu hyöty olla tavanomaista suurempi. Tämä näyttäytynee myös muita ryhmiä suurempana maksuhalukkuutena.

Museokortin omistavien muita korkeampi hypoteettinen maksuhalukkuus osaa museoita kohtaan voi kiinnostuksen ja asenteiden lisäksi selittyä heidän muita vastaajia kehittyneemmällä maullaan sekä museo-hyödykkeen erityisellä luonteella. Johnson ja Thomas (1998,77) kirjoittavat, että erilaiset mieltymykset ja maut museoita kohtaan eivät ole annettuja ominaisuuksia, vaan ne kehittyvät museoissa vierailun myötä. Näin museoilla itsellään onkin tärkeä rooli vierailijoiden maun kehittäjinä. Frey ja Meier (2006, 402) ovat havainneet museoiden aiemman kulutuksen lisäävän tulevaa kulutusta jopa siinä määrin, että he kutsuvat museokäyntiä addiktoivaksi hyödykkeeksi. Museokortin omistajien vieraillessa museoissa keskimääräistä suomalaista enemmän (Suomen museoliitto 2019) saattavat museovierailut muovata heidän makuaan museoiden suhteen saaden heidät arvostamaan museokäyntejä muita vastaajia enemmän. Joka tapauksessa Museokortin omistavat vaikuttavat arvostavan museoissa muita enemmän sellaisia piirteitä, joita on Turun linnan, WAM Turun kaupungin taidemuseon ja Käsityöläismuseon tarjoamassa museokokemuksessa.

Museokortin omistavien korkeampi maksuhalukkuus osasta museoita saattaa olla yhteydessä siihen, että he vaikuttavat tietävän muita ryhmiä paremmin museoiden pääsylippujen vallitsevan hintatason. Tässä tutkielmassa Museokortin omistavien vastaajien maksuhalukkuudet olivat paitsi muita vastaajia korkeampia, myös lähempänä museoiden pääsylippujen todellisia hintoja Turun linnan, WAM Turun kaupungin taidemuseon sekä Käsityöläismuseon osalta. Hofstetterin ym. (2021, 82) mukaan tarkastelun kohteena olevasta hyödykkeestä vähiten kiinnostuneet henkilöt ovat maksuhalukkuuden arvioinnissaan muita vastaajia alttiimpia esimerkiksi hypoteettisuusharhalle. Mikäli museot ovat hyödykkeenä Museokortin omistajille tutumpia, on luontevaa, että myös pääsylippujen hinta

on muita vastaajia helpommin arvioitavissa (vrt. Breidert 2006, 45). Myös museokorttitutkimuksessa (Suomen museoliitto 2019, 18–19) havaittiin Museokortin omistajien hintamielikuvien olevan museon käyttäjäryhmistä lähimpänä todellisia pääsylippuhintoja. Tutkimuksessa Museokortin nykyiset omistajat arvioivat pääsylippujen hintojen olevan noin 4 % todellista halvempia, kun taas aiemmin Museokortin omistaneet arvioivat pääsylippujen olevan 13 % todellista edullisempia ja ne vastaajat, jotka eivät olleet ikinä omistaneet Museokorttia arvioivat pääsylipun hinnan olevan 15 % todellista edullisempi.

5.3 Pääsylipputulosten maksimointi

Pääsylipputulosten maksimoiva lipunhinta oli Turun linnan, WAM Turun kaupungin taidemuseon ja Käsityöläismuseon osalta 10 euroa, Biologisen museon osalta 7 euroa ja sekä Apteekkimuseon ja Qwenselin talon että Kuralan kylämäen osalta 5 euroa. Museoiden nykyiset pääsymaksut eivät eronneet paljoa saaduista tulosten maksimoivista hinnoista. Pääsylipputulosten maksimoinnin näkökulmasta sekä Turun linnan, WAM Turun kaupungin taidemuseon että Apteekkimuseon ja Qwenselin talon tulisi alentaa pääsylippujensa hintaa. Käsityöläismuseon ja Biologisen museon nykyiset lippuhinnat vastasivat lipputulosten maksimoivaa hintaa. Tulosten perusteella Kuralan kylämäen tulisi ottaa käyttöön viiden euron suuruinen pääsymaksu, mikäli pääsymaksutulosten haluttaisiin maksimoida.

Museoiden pääsylippujen kysynnän ollessa hintajoustamaton (Johnson & Thomas 2002, 27; Blanco & Prieto-Rodríguez 2006, 169; Frey & Meier 2006, 401) ja kiinteiden kustannusten korkeita ja rajakustannusten matalia ja vierailijaa kohti laskevia (Johnson & Thomas 2002, 24–25; Frey & Steiner 2006, 399), olisi voittoa tavoittelevalla museolla pääsymaksujen käyttöönotto Kuralan kylämäen tapauksessa rationaalista. Vapaa pääsy Kuralan kylämäkeen kuitenkin edistää museoiden saavutettavuutta kaikille tuloiluokille ja mahdollistaa tämän museon osalta sosiaalisen optimin saavuttamisen (ks. Johnson & Thomas 2002, 36–37). Koska museoilla on tulojen hankinnan ohella muitakin tavoitteita (ks. Blanco & Prieto-Rodríguez 2006, 170–171; Museovirasto 2007, 17–21; Suomen museolaki 314/2019) on selvää, etteivät pääsylippujen hintojen korottaminen palvelisi kaikkia näitä tavoitteita.

Pääsymaksujen alentaminen ainakin Turun linnan, WAM Turun kaupungin taidemuseon sekä Apteekkimuseon ja Qwenselin talon osalta sen sijaan voisi olla etenkin tarjonnan sosiaalisen optimin tavoittelun kannalta rationaalista (ks. Johnson & Thomas 2002, 36–

37). Mikäli näiden museoiden pääsymaksuja alennettaisiin, niiden tarjonta todennäköisesti kasvaisi lähemmäs sosiaalista optimia kävijöiden lisääntymisen myötä. Museon pääsymaksujen korotusten vähentäessä mahdollisen museokahvilan ja -kaupan myyntiä (Johnson & Thomas 2002, 35–36) saattaa olla, että pääsylippujen hintojen lasku sen sijaan lisäisi näiden kulutusta ja siten kompensoisi hinnanlaskun myötä menetettyjä lipputulota. Toisaalta Whitaker (2021, 82) toteaa, etteivät museokävijät ole pääsylippujen kysynnän hintajoustamattoman luonteen vuoksi herkkiä museolippujen hinnanmuutoksille eivätkä todennäköisesti muuta käyttäytymistään pienten hinnanmuutosten vuoksi. Näin ollen pääsylippujen hintojen muutoksilla voi olla kävijämäärää suurempi vaikutus museon omaan talouteen.

Muutokset pääsymaksuissa todennäköisesti aiheuttaisivat muutoksia myös museon käytävissä oleviin varoihin. Tämän näkyminen pitkällä aikavälillä museon laadussa saattaa heikentää sen houkuttelevuutta (ks. Johnson & Thomas 1998, 80; Johnson & Thomas 2002, 37). Lisäksi museon tulojen muutoksilla on todennäköisesti yhteys myös sen saamaan muuhun rahoitukseen (ks. Johnson & Thomas 1998, 80; Maddison 2004). Johnsonin ja Thomasin (1998, 80) tavoin onkin todettava, ettei museoiden pääsymaksujen tasoa ole yksinkertaista määrittää. Keskusteluun sopivasta hinnasta liittyy useita eri näkökulmia eikä pienimpiä niistä ole museoiden saavutettavuuden ja taloudellisen kannattavuuden välinen ristiriita (ks. Althaus ym. 2023, 1).

Yksi ratkaisu sekä laajan saavutettavuuden että tulojen maksimoinnin mahdollistamiseksi on hintadiskriminaation hyödyntäminen. Määritettäessä tutkielman aineistolla museon lipputulot maksimoivat hinnat erikseen eläkeläisille, opiskelijoille ja muille vastaajille havaittiin Turun linnan, WAM Turun kaupungin taidemuseon ja Käsityöläismuseon osalta hintadiskriminaation lisäävän sekä museon pääsylipputulota että niiden vastaajien määrää, jotka olisivat valmiita maksamaan ryhmälleen valikoituneen pääsymaksun. Biologisen museon, Apteekkimuseon ja Qwenselin talon sekä Kuralan kylämäen osalta hintadiskriminaation havaittiin tuottavan museolle hieman enemmän lipputulota, mutta samalla pienentävän niiden vastaajien joukkoa, jotka olisivat valmiita maksamaan pääsylipun hinnan. On huomattava, että kolmen viimeisen museon osalta vaikutukset olivat korkeintaan muutaman prosentin luokkaa sekä museon tulojen että maksuhalukkaiden osalta. Turun linnan, WAM Turun kaupungin taidemuseon sekä Käsityöläismuseon osalta hintadiskriminaation aikaansaamat muutokset olivat pääosin suuruusluokaltaan merkittävämpiä.

Whitakerin (2021, 91) mukaan museoiden kannattaisi pyrkiä kysyntäkäyrän tarkastelun avulla kehittämään hinnoittelustrategia, jossa tavoitteena on sisällyttää mahdollisimman paljon kuluttajajäämää hintoihin niiden kuluttajien osalta, jotka arvostavat museokäyntiä sen nykyistä markkinahintaa enemmän ja toisaalta ilmaislipuin tai alennetuin hinnoin yrittää saada kävijöikseen myös ne kuluttajat, jotka arvostavat museokäyntiä sen markkinahintaa vähemmän. Saatujen tulosten valossa hintadiskriminaatiota voidaan pitää suositeltavana keinona museoille, sillä se vaikuttaa tukevan sekä museoiden tulojen kasvua että sosiaalisen optimin saavuttamista laajemman yleisön tavoittamisen myötä.

Käytännön haasteeksi hintadiskriminaation hyödyntämisessä muodostune se, miten kuluttajien maksuhalukkuus kyetään tunnistamaan ja heidät luokittelemaan maksuhalukkuutensa mukaan. Tämän tutkielman tulokset eivät anna syytä olettaa, että maksuhalukkuus museokäyntiä kohtaan olisi pääteltävissä henkilön ulkoisten ominaisuuksien, tulojen tai muihin statukseen liittyvien tekijöiden perusteella. Koska kukin kuluttaja itse tietää maksuhalukkuutensa parhaiten, saattaisi museoiden osalta toimia tarkoituksenmukaisimmin ne hintadiskriminaation tavat, joissa kukin kuluttaja omilla valinnoillaan valitsee itse oman luokkansa (ks. Whitaker 2021, 85). Tällaisia voisivat olla esimerkiksi päivän tai ajankohdan mukaan vaihtelevat pääsymaksut (ks. Munley 2018, 491) tai museovierailun pituuteen tai jonotusaikaan perustuva pääsymaksu (ks. Frey & Meier 2006, 407).

5.4 Skenaariot

Kaupungin museotoiminnan rahoittaminen pääosin julkisin varoin oli vastaajien keskuudessa varsin hyväksytty rahoitusmuoto, kun vastaajista 87 % hyväksyi museopalveluiden nykyisen verovaroin rahoittamisen tason tai oli valmis korottamaan sitä. Tähän verrattuna onkin hieman ristiriitaista, että vastaajista yli puolet ei olisi ollut valmiita tekemään lahjoitusta esimerkiksi vastaavasta summasta, mikäli rahoitus kaupungin toimesta lakkautettaisiin. Toisaalta myös Santagatan ja Signorellon (2000, 187) vastaavanlaisessa tutkimuksessa lahjoittamisesta julkisen museon tueksi kieltäytyi vastaajista lähes puolet. Heidän havaitsemansa ensisijainen syy lahjoittamatta jättämiselle oli aito välinpitämättömyys Napolissa sijaitsevan museon tarjontaa kohtaan ja toissijainen syy mahdollisen tuen osoittaminen yhteisön avustuksia tarvitseviin muihin kohteisiin. Nämä syyt ovat todennäköisiä selityksiä myös tämän tutkielman tuloksille.

Skenaarion tavoitteena oli selvittää vastaajien arvostustaso museopalveluita kohtaan. Saattaa olla, että skenaarion yksiselitteisyydessä oli puutteita, jolloin vastaajat eivät ehkä

täysin ymmärtäneet lahjoituksen ja verovaroin rahoittamisen olevan toisensa poissulkevin vaihtoehtoja. Yksi syy vähäiselle lahjoitushalukkuudelle voi olla myös kannustin vapaamatkustamiseen (ks. Santagata & Signorello 2000, 187). Suuri osa vastaajista piti epärealistisena vaihtoehtona kaupungin myöntämän rahoituksen loppumista, voidaan ajatella että museotoiminnan loppuminen kokonaan olisi tätäkin epärealistisempi skenaario. Lahjoittamisesta kieltäytyminen saattaakin olla houkutteleva ja jopa rationaalinen vaihtoehto, mikäli vastaaja voi kuitenkin luottaa siihen, että museopalvelut säilyvät entisen kaltaisina.

Alhaista lahjoitusintoa selittänee se, että vapaaehtoinen lahjoittaminen ja verojen maksaminen miellettiin varsin erilaisiksi toimiksi. Vaikuttaa siltä, että vastaajat kokivat vapaaehtoisen lahjoituksen olevan ikään kuin ylimääräinen kulu varsin eri tavalla kuin vero ja useat vastaajat kirjoittivatkin kokevansa, ettei heillä ollut varaa lahjoittaa. Eroa verojen maksamisen ja lahjoituksen tekemisen välillä selittänee myös osittain muutamien vastaajien kuvailema ero verojen maksun helppouden ja jopa vaivalloiseksi mielletyn lahjoituksen vaatiman oman aktiivisuuden välillä. Vähäisen lahjoitushalukkuuden voi nähdä olevan myös merkki siitä, että kaupungin museoiden rahoittaminen julkisin varoin on suomalaisessa kulttuurissa totuttu ja hyväksytty tapa, kun taas suurelta osin lahjoitusvaroin toimiva museo tuntuu vastaajista kaukaiselta ajatukselta. Museopalveluiden tuottaminen näyttäytyykin asiana, jonka odotetaan kuuluvan hyvinvointiyhteiskunnan tehtäviin ja jonka rahoitus julkisin varoin on siksi perusteltua.

Uuden museon verovaroin rahoittamista ja verotuksen kiristymistä kannatti vastaajista kolmasosa. Maksuhalukkuus museohyödykkeestä ei vaikutakaan lisääntyvän museohyödykkeen tarjonnan kasvaessa. Verovaroin uuden museon rahoittamista kannattavat henkilöt tunnistivat Turun nykyisten museoiden itseisarvon lisäksi sekä niiden että tulevan museon tuottaman hyödyn heille itselleen, Turun kaupungille että paikalliselle yhteisölle. Museoiden yhteisölle tuottaman hyöty tunnistettiin myös Tranterin (2009, 172) tutkimuksessa. Ilmiö toistui tämän tutkielman tuloksissa siten, että vastaajat kuvailivat alempihintaisten lippujen olevan joillekin ryhmille oikeutettuja.

Uuden museon rahoittamisesta kieltäytyi vastaajista 43 %. Nämä vastaajat eivät kokeneet itse hyötyvänsä tulevasta museosta ja ajattelivat muiden Turun kaupungin palveluiden olevan uutta museota tärkeämpiä investointikohteita. Lisäksi osa näin vastanneista argumentoi, että museoiden toiminnan tulisi perustua markkinaehtoisuuteen. Vastustukseen

uuden museon rahoittamista kohtaan liittyy myös huoli omasta taloudellisesta tilanteesta sekä veronkorotusten vastustaminen. Myös tämän skenaarion osalta vapaamatkustamisen vaihtoehto rahoittamisesta kieltäytymällä voi olla rationaalinen vaihtoehto (ks. Santagata & Signorello 2000, 187). Uuden museon rahoittamisesta kieltäytyneet vastaajat eivät vaikuttaneet tunnistavan tulevan museon positiivisia ulkoisvaikutuksia tai he eivät olleet valmiita maksamaan niistä. Onkin hieman ristiriitaista, että valtaosa kaupunkilaisista oli valmis maksamaan Turun nykyisten museoiden ylläpidosta, mutta uuden museon rahoittamiseen ei haluta osallistua.

Suunnitelma uudesta museosta vaikuttaakin herättävän toisistaan eriäviä mielipiteitä turkulaisten keskuudessa niin museoiden arvon ja niistä saatavan hyödyn kuin kaupungin tehtävienkin suhteen. Museoiden on havaittu hyödyttävän käyttäjiensä ohella myös alueensa taloudellisia toimijoita (Piekkola ym. 2013, 49) ja julkisen sektorin osallistumista museoiden kustannuksiin perustellaankin museoiden positiivisilla ulkoisvaikutuksilla (Johnson & Thomas 1998, 78). Uuden museon rahoittamiseen suhtautumiseen vaikuttaa liittyvän kuluttajan arvio itseensä kohdistuvan hyödyn lisäksi se, tunnistaako kuluttaja museoiden laajoja positiivisia ulkoisvaikutuksia vai mieltääkö hän museon yksityishyödykkeen kaltaiseksi, josta hyötyvät ainoastaan sen käyttäjät.

Neljäsosa vastaajista ei osannut arvioida, olisiko halukas maksamaan nykyistä enemmän kuntaveroa Historian ja tulevaisuuden museon rahoittamiseksi vai ei. Nämä vastaajat kuvasivat maksuhalukkuuden olevan riippuvaista kustannuksista sekä tulevan museon ominaisuuksista. Koska Historian ja tulevaisuuden museosta ei ollut mahdollista kertoa yksityiskohtaista tietoa, voidaan skenaarioon saatujen vastausten nähdä kuvastavan yleistä maksuhalukkuutta museohyödykkeen tarjonnan lisääntymistä kohtaan.

Historian ja tulevaisuuden museota koskevan skenaarioon saatujen ”en tiedä” -vastausten ohella lähes viidesosa ei osannut sanoa, olisiko valmis lahjoittamaan rahaa, mikäli Turun kaupunki lopettaisi museopalveluiden rahoittamisen. Tutkielman kyselylomakkeen skenaariokysymyksiin saatujen ”en tiedä” -vastausten suuri osuus vahvistaakin käsitystä siitä, että CV-metodin yhteydessä käytettyjen skenaarioiden tulee olla todella hyvin määriteltyjä ja mahdollisimman realistisia sekä vastaajien että kysymyksen aihepiirin kontekstissa. Vastaajille tulee tarjota riittävästi tietoa päätöksentekonsa tueksi, jotta luotettavia tuloksia voidaan saada (ks. Arrow ym. 1993, 9–10). Koska tässä tutkimuksessa ske-

naariot olivat vastaajien näkökulmasta joko epärealistisia tai päätöksentekoa varten ei tarjottu vastaajille tarpeeksi informaatiota, ei niistä saatujen vastausten perusteella voida tehdä luotettavia johtopäätöksiä.

5.5 Tulosten yleistettävyys ja toimenpide-ehdotukset

Tutkielman tulokset eivät ole yleistettävissä koskemaan koko Turun kaupungin väestöä, eikä niitä voi suoraan verrata toteutuvaan käytökseen. Saatuja tuloksia voidaan pitää luonteeltaan suuntaa-antavina ja niihin on syytä suhtautua tietyin varauksin. Syitä tälle ovat sekä aineistoon, tutkimusmetodiin että mahdollisiin harhoihin liittyvät seikat.

Valikoitumisharhaa esiintyy aina, kun käytetään satunnaisotannasta poikkeavaa tapaa valikoida tutkimukseen osallistujat (Heckman 1990, 201). Tässä tutkielmassa valikoitumista on tapahtunut sekä tutkijan toimien että potentiaalisen vastaajajoukon toiminnan myötä. Valikoitumisharhan vuoksi tutkielman kyselyn on saavuttanut vain henkilöt, jotka ovat Internetin kautta löytäneet kyselylomakkeen kanavista, joissa sitä levitettiin. Tämän jälkeen vastaajajoukkoon on valikoitunut vain ne vastaajat, jota ovat itse kiinnostuneet kyselystä ja motivoituneet vastaamaan siihen. Satunnaisotannan käytön puutteesta aiheutunut valikoitumisharha onkin yksi tutkimuksen suurimmista puutteista.

On todennäköistä, että tutkielman tulosten yleistettävyyden ja luotettavuuden esteenä on valikoitumisharhan lisäksi hypoteettisuusharha. Tuloksia tarkasteltaessa tulee huomioida, että CV-metodin mukaisilla skenaariokysymyksillä ja suorilla kysymyksillä kartoitetaan vastaajien hypoteettista maksuhalukkuutta, jolloin ei voida sulkea pois hypoteettisuusharhan mahdollisuutta. Hypoteettisuusharhan mahdollisuudesta kertoo se, että vastaajat ilmoittivat useimmiten maksuhalukkuudekseen pääsylippua kohtaan esimerkiksi luvun 5, 10, 15 tai 20 (ks. kuviot 1,3,5,7,9 ja 11). Tämän kaltaisten tasalukujen yleisyys maksuhalukkuuksissa kertonee siitä, etteivät vastaajat osanneet ilmaista maksuhalukkuuttaan kovinkaan täsmällisesti. Museon pääsylippu ei vaikuta olevan sellainen hyödyke, jonka suhteen oma maksuhalukkuus tiedettäisiin täysin tarkasti. Tämä lisää saatujen tulosten epätarkkuutta. Hypoteettisuusharhaa voi olla vaikea havaita, mutta saatujen vastausten suuruus on hypoteettisuusharhaa ensisijaisesti selittävä tekijä (Murphy ym. 2005, 322).

NOAA-paneelin (Arrow ym. 1993, 13) mukaan tarkasteltaessa vain yhtä hyödykettä saatua CV-metodilla saatu maksuhalukkuus olla lähellä toteutuvaa, mutta mikäli oletetaan,

että keskimääräinen maksuhalukkuus koskee kaikkia samankaltaisia hyödykkeitä, eivät saadut summat näyttäyty enää realistisina. Kun tutkielman kyselylomakkeessa tarkasteltiin jo lähtökohtaisesti useampaa toisilleen substituuttina toimivaa hyödykettä, tämän ilmiön voidaan ajatella olevan tavanomaista vähäisempi. Lisäksi tarkastelun kohteena olevat hyödykkeet ovat sellaisia, joita kulutetaan yksitellen, sillä kuluttaminen vaatii fyysistä läsnäoloa. Saatuja maksuhalukkuuksia voidaankin pitää pääosin realistisina. Myös vastaajien kotitalouksien tulotason huomioon ottaen tutkielman tuloksissa ei ilmennyt selviä epärealistisilta vaikuttavia maksuhalukkuuden ylilyöntejä. Saadut keskimääräiset maksuhalukkuudet vaikuttavatkin suuruusluokaltaan realistisilta ja suhteellisen luotettavilta, sillä vuoden 2021 museoiden kävijätutkimuksessa (Suomen museoliitto 2021) museokävijöiden maksuhalukkuutta kartoitettaessa havaittiin, että kävijät olivat valmiita maksamaan museokäynnistä keskimäärin 10 euroa. Tulosten luotettavuuden kannalta on todettava, ettei voida poissulkea sitä vaihtoehtoa, etteivät vastaajat kuitenkaan olisi reaalitilanteessa valmiita maksamaan ilmoittamiaan summia (ks. Breidert 2006, 45).

Saatuihin tuloksiin vaikuttanee myös mahdolliset kyselyyn tulleet protestiäännet sekä strateginen harha (ks. Johnson ja Thomas 2002, 32). Pääsylippuihin kohdistuvaa maksuhalukkuutta kysyttäessä saatiin vain vähän nollavastauksia. Vastaajat perustelivat vastauksensa uskottavasti, mikäli eivät olleet valmiita maksamaan uudesta museosta tai verovaroja museopalveluiden rahoittamisesta. Nämä seikat antavat olettaa, ettei selkeitä protestivastauksia kyselyä vastaan tullut ja saadut vastaukset edustivat vastaajien rehellisiä kantoja. Saadut nollavastaukset käsiteltiinkin todellisina maksuhalukkuuksina Santagatan ja Signorellon (2000, 187) tapaan, minkä vuoksi saadun maksuhalukkuuden voidaan nähdä olevan konservatiivinen tulkinta kaupunkilaisten maksuhalukkuudesta. Strategisia vastauksia on saatujen vastausten joukosta protestivastauksia vaikeampaa erotella. Vastajilla ei välttämättä ollut kannustimia vastata realistisia maksuhalukkuuksiaan ja on mahdollista että he ovat vastauksillaan pyrkineet vaikuttamaan pääsylippujen hintoihin.

Edellä kuvattujen harhojen voidaan ajatella olevan CV-metodille jopa tyypillisiä (ks. Arrow ym. 1993, 8–17; Throsby 2003, 278; Epstein 2003, 260) Metodologisten heikkouksien lisäksi on otettava huomioon, että tutkielman otoksen koko oli varsin pieni ja siihen kuului ainoastaan Turussa asuvia henkilöitä. Turun kaupungin museoissa vierailee vuosittain paikallisten lisäksi myös paljon ulkopaikkakuntalaisia sekä ulkomaalaisia turisteja, eikä kyselyn aineisto siten ole kattava otos koko siitä yleisöstä, joka potentiaali-

sesti Turun kaupungin museoissa vierailee. Muiden kuin turkulaisten osalta maksuhalukkuus pääsylippuja kohtaan voisi olla jopa korkeampi, sillä olosuhteet joissa kulutus tapahtuu eroavat paikallisten asukkaiden olosuhteista (ks. Breidert 2006, 27). Ulkomaisten turistien maksuhalukkuuden museon pääsylipusta on todettu olevan paikallisia korkeampi (Sharifi-Tehrani ym. 2013) ja turisteilla on havaittu olevan paikallisia pienempi vaihtoehtokustannus käyttämälleen ajalle (Frey & Meier 2006, 401), mikä lisää heidän kysyntäänsä museopalveluille. Turistien korkeampaa maksuhalukkuutta tukee myös Munleyn (2018, 511) tekemä havainto siitä, että maksuhalukkuus museovierailua kohtaan on seuraavilta käynneiltä lähes 40 % matalampi verrattuna ensimmäiseen käyntiin. Lisäksi turistien hintajouaston museoiden pääsylippujen suhteen ollessa paikallisia asukkaita pienempi (Anderson 1998, 185), museoiden pääsylippujen hintojen mahdolliset korotukset eivät turistien osalta luultavasti vähentäisi kävijämääriä samalla tavoin kuin paikallisten osalta.

Toisaalta tutkielman luotettavuutta lisäsi pyrkimys toteuttaa tutkielma NOAA-paneelin (Arrow ym. 1993) muodostamien suositusten mukaan. Kyselylomake rakennettiin huolella ja tehdyissä ratkaisuissa tukeuduttiin aiemmissä tutkimuksissa hyväksi havaittuihin toimintatapoihin. Tutkielma antaa museoihin kohdistuvasta maksuhalukuudesta perinteistä kvantitatiivista analyysia laajemman kuvan, sillä kvantitatiivisen aineiston lisäksi hyödynnettiin kvalitatiivista aineistoa ja sen analysoinnilla täydennettiin saatuja kvantitatiivisia tuloksia.

Toimenpide-ehdotuksena voitaisiin antaa suosituksia museoiden pääsymaksujen muutokseen liittyen. Turun kaupungin museoiden pääsymaksut olivat hyvin samalla tasolla kuin tutkielman tuloksina saadut keskimääräiset maksuhalukkuudet. Pääsymaksutulojen maksimoinnin näkökulmasta pääsymaksuja tulisi laskea kahden euron verran Turun linnassa, WAM Turun kaupungin taidemuseossa ja Apteekkimuseossa ja Qwenselin talossa. Pääsymaksujen alentaminen todennäköisesti kasvattaisi museohyödykkeen tarjontaa nykyiseen verrattuna sosiaalisesti optimaalisemmalle tasolle. Mikäli pääsymaksutulot haluttaisiin maksimoida, tulisi myös nykyisin ilmaisessa Kuralan kylämässä ottaa käyttöön viiden euron suuruinen pääsymaksu. Museoiden hinnoittelulla on väistämättä yhteys tulojen maksimoinnin lisäksi niiden saavutettavuuteen (ks. Johnson & Thomas 1998, 80; Maddison 2004). Tehtäessä päätöksiä museoiden pääsylippujen hintojen suhteen tulisiikin pääsylippujen hintojen muutoksia tarkastella tulojen kasvattamisen lisäksi monin muinkin tavoin esimerkiksi suhteessa museoiden moninaiisiin tehtäviin ja tavoitteisiin (ks.

Blanco & Prieto-Rodríguez 2006, 170–171; Museovirasto 2007, 17–21; Suomen museolaki 314/2019). Tutkielman tulosten luotettavuuden ja yleistettävyyden esteenä olevat seikat huomioiden suoria pääsylippujen hintoihin liittyviä toimenpide-ehdotuksia ei tässä tutkielmassa anneta.

Toimenpide-ehdotuksena voidaan museoille kuitenkin suositella hintadiskriminaation käytön jatkamista. Mikäli hintadiskriminaatio saadaan kohdistettua optimaalisesti maksuhalukkuudeltaan sekä markkinahinnan ylä- että alapuolella oleviin ryhmiin, voidaan kasvattaa yhtäaikaisesti museon pääsylipputulaja ja museon kävijämäärää. Saavuttaakseen optimaalisen tason sekä lipputulojen maksimoinnin että kävijöiden tavoittamisen suhteen Turun museopalveluiden tulisi Whitakerin (2021, 91) ehdotuksen mukaisesti pyrkiä tekemään hintadiskriminointipäätöksiä museoiden kysyntäkäyrän tarjoamaa informaatiota hyödyntäen kuluttajien muihin ominaisuuksiin perustuvan hintadiskriminaation sijaan. Myös muita hintadiskriminaation tapoja (ks. Frey & Meier 2006, 407; Munley 2018, 491) voidaan suositella kokeiltaviksi.

Toinen suositeltava toimenpide-ehdotus on aiheesta tehtävän jatkotutkimuksen tukeminen. Aihetta voisi tutkia esimerkiksi tarkastelemalla hinnanmuutosten tai ilmaispäivien yhteydessä museoiden kävijämäärien muutosta. Tällöin saataisiin selville hinnanmuutosten todelliset vaikutukset kävijämääriin sekä tietoa hinnanmuutosten vaikutuksista pääsylipputulojen kertymiseen. Aiheen jatkotutkimuksissa olisi mielekäästä hyödyntää satunnaisotantaa ja isompaa otoskokoa sekä mikäli käytössä on CV-metodi, myös mahdollisimman uskottavia skenaarioita. Etenkin vasta suunnitteluasteella olevan Historian ja tulevaisuuden museon näkökulmasta olisi tärkeää saada tarkemmin selville ne elementit, joita kaupunkilaiset museoissa arvostavat ja joista he ovat valmiita maksamaan. Tämän tutkielman perusteella kaupunkilaiset arvostavat etenkin Turun linnan, Käsityöläismuseon ja WAM Turun kaupungin taidemuseon tarjoamia museokokemuksia ja palvelunippuja.

6 Yhteenveto

Tässä tutkielmassa tarkasteltiin Turun kaupungin museoiden nauttimaa arvostusta tutki-
malla turkulaisten niihin kohdistamaa maksuhalukkuutta. Tutkielman tutkimuskysymyk-
siä olivat: paljonko turkulaiset ovat valmiita maksamaan Turun eri museoissa vierailemi-
sestä, mitkä taustamuuttujat ovat yhteydessä maksuhalukkuuden tasoon, hyväksyvätkö
turkulaiset nykyisen kaupungin myöntämän rahoituksen museopalveluille sekä lisääkö
museohyödykkeen tarjonta kaupunkilaisten maksuhalukkuutta. Lisäksi tutkielmassa sel-
vitettiin, millä lipunhinnalla kunkin tarkasteltavan museon lipputulot maksimoituivat.
Tutkielman aineisto kerättiin maaliskuussa 2023 Internet-kyselyn avulla CV-
metodia sekä suoraa kyselyä hyödyntäen. Aineisto analysoitiin pääasiassa regressio-
analyysin keinoin ja kvantitatiivista analyysiä täydennettiin laadullista aineistoa sisäl-
lönanalyysin avulla teemoittelemalla.

Tutkielmassa havaittiin keskimääräisten maksuhalukkuuksien Turun kaupungin museoita
kohtaan asettuvan museoiden nykyisten lipunhintojen tuntumaan. Maksuhalukkuuksien
keskiarvo Turun linnan pääsylipusta oli 10 euroa, WAM Turun kaupungin taidemuseon
pääsylipusta 10 euroa, Käsityöläismuseon pääsylipusta 9,90 euroa, Biologisen museon
pääsylipusta 8,80 euroa, Apteekkimuseon ja Qwenselin talon pääsylipusta 8 euroa ja Ku-
ralan kylämäen pääsylipusta 7,50 euroa.

Pääsylipputulot maksimoiva lipunhinta oli Turun linnan, WAM Turun kaupungin taide-
museon ja Käsityöläismuseon osalta 10 euroa, Biologisen museon osalta 7 euroa ja sekä
Apteekkimuseon ja Qwenselin talon että Kuralan kylämäen osalta 5 euroa. Museoiden
nykyiset pääsymaksut eivät eronneet paljosta saaduista tulosta maksimoivista hinnoista. Pää-
sylipputulojen maksimoinnin näkökulmasta sekä Turun linnan, WAM Turun kaupungin
taidemuseon että Apteekkimuseon ja Qwenselin talon tulisi alentaa pääsylippujensa hin-
taa. Käsityöläismuseon ja Biologisen museon nykyiset lippuhinnat vastasivat täysin lip-
putulot maksimoivaa hintaa. Tulosten perusteella Kuralan kylämäen tulisi ottaa käyttöön
viiden euron suuruinen pääsymaksu, mikäli pääsymaksutulot haluttaisiin maksimoida.

Hintadiskriminaation hyödyntämisen havaittiin olevan museoille keino sekä entistä pa-
remman saavutettavuuden että pääsylipputulojen maksimoinnin tavoittelemiseksi. Muse-
oille suositellaan kysyntään perustuvaa hintadiskriminointia, jossa pääsymaksuihin sisäl-
lytetään mahdollisimman paljon kuluttajajäljäämää ja toisaalta tarjotaan ilmaiskäyntejä

tai alennettuja lippuja niille ryhmille, joiden maksuhalukkuus jää pääsylipun markkinahinnan alapuolelle (ks. Whitaker 2021, 91). Koska maksuhalukkuus museokäyntiä kohtaan ei vaikuta olevan pääteltävissä kuluttajan ulkoisista tuntomerkeistä tai ryhmistä joihin hänet voidaan luokitella, voisivat museoiden käyttöön optimaalisimpia hintadiskriminaation tapoja olla erityisesti ne, joissa kuluttaja itse omilla valinnoillaan valitsee oman luokkansa (ks. Frey & Meier 2006, 407; Munley 2018, 491).

Museoiden pääsylippuihin kohdistuvan maksuhalukkuuden havaittiin olevan yhteydessä tarkastelluista mahdollisista selittävästä muuttujista ainoastaan Museokortin omistamiseen. Havaittu korrelaatio oli positiivinen mutta koski museoista vain Turun linnaa, WAM Turun kaupungin taidemuseota sekä Käsityöläismuseota. Tässä tutkielmassa Museokortin omistaminen tulkitaan kiinnostukseksi museoita kohtaan. Maksuhalukkuutta pääsylippuja kohtaan näyttääkin selittävän tavanomaisten sosioekonomisten taustamuuttujien sijaan kunkin yksilön asenteet sekä kiinnostus museoita kohtaan. Samankaltaisen havainnon ovat tehneet muutkin aihetta tutkineet (ks. Tohmo 2004; Tranter 2009; Báez-Montenegro, Herrero & Sanz 2012).

Turun kaupungin museopalveluiden rahoittaminen kuntaveroin oli varsin hyväksyttyä. Nykyisen rahoituksen tason hyväksyi tai sitä oli valmis korottamaan vastaajista lähes yhdeksän kymmenestä eli myös osa niistä vastaajista, jotka eivät juuri vierailleet museoissa. Vaikuttaakin siltä, että nykyisten museoiden tuottamat positiiviset ulkoisvaikutukset tunnistettiin vastaajajoukossa laajasti ja niistä oltiin valmiita maksamaan.

Sen sijaan skenaariossa jossa Turun kaupunki olisi lopettanut museopalveluidensa rahoittamisen, lahjoituksen tekemiseen museopalveluiden jatkuvuuden turvaamiseksi olisi ollut valmiita vain 30 % vastaajista. Museopalveluiden verovaroin rahoittaminen olikin selkeästi lahjoittamiseen perustuvaa rahoittamista suositumpaa ja verojen maksu miellettiin varsin erilaiseksi toimeksi lahjoittamiseen verrattuna. Ilmiö todennäköisesti liittyy osittain suomalaiseen kulttuuriin, jossa julkisen sektorin tehtäviin perinteisesti kuuluu museopalveluiden kaltaisten palveluiden tuottaminen sekä rahoittaminen verotuksella kerätävillä varoilla. Vastaajat saattavat myös osin olla välinpitämättömiä museohyödykkeiden olemassaolon suhteen tai valita strategiakseen vapaamatkustamisen (ks. Santagata & Signorello 2000, 187).

Vastaajista kolmasosa olisi ollut valmis maksamaan nykyistä enemmän veroja, mikäli Turkuun perustetaan uusi museo, Historian ja tulevaisuuden museo. Vastaajista neljännes

ei osannut sanoa olisiko valmis verojen kiristykseen museota varten vaiko ei. Suurin osa näin vastanneista olisi tarvinnut päätöksentekonsa tueksi annettua enemmän tietoa tulevasta museosta. Erot maksuhalukkuuksissa uuden museon suhteen vaikuttavat liittyvän vastaajien veronkorotuksiin suhtautumiseen, arvioon itseensä kohdistuvasta hyödystä sekä ymmärrykseen uuden museon positiivisista ulkoisvaikutuksista. Saatujen tulosten perusteella maksuhalukkuus museohyödykkeestä ei vaikutakaan lisääntyvän tarjonnan kasvaessa.

Analyysia tehtäessä havaittiin olevan haastavaa luoda CV-metodille tyypillisiä skenaarioita, joiden avulla saisi luotettavia vastauksia. Skenaario Turun kaupungin museopalveluiden rahoituksen loppumisesta miellettiin epäuskottavaksi, mikä lisäsi kysymykseen tulleita ”en tiedä” -vastauksia. Uutta museota koskevan skenaarion osalta vastaajista merkittävä osa koki saaneensa liian vähän tietoa Historian ja tulevaisuuden museosta, mikä vaikeutti heidän päätöksentekoaan ja niin ikään lisäsi ”en tiedä” -vastauksia. Vaikka tutkielman toteutuksessa pyrittiin noudattamaan NOAA-paneelin (Arrow ym. 1993) laatimia CV-metodin hyödyntämiseen liittyviä suosituksia ja muiden tutkijoiden hyväksi havaitsema käytäntöjä, liittyi tuloksiin silti paljon epäluotettavuutta. Tutkielman suurimmat heikkoudet liittyvät menetelmän lisäksi aineiston keruun yhteydessä tehtyihin valintoihin ja näistä seuranneisiin harhoihin. Saatuja tuloksia ei voidakaan yleistää koskemaan koko Turun väestöä.

Museoiden hinnoitteluun liittyviin tuloksiin perustuvia toimenpidesuosituksia ei tässä tutkielmassa hintadiskriminaation ohella anneta, sillä museoiden hinnoitteluun liittyviä näkökulmia ja vaikutuksia tarkasteltiin tutkielman laajuuden vuoksi vain hyvin vähäisesti. Museoiden hinnoittelulla on väistämättä yhteys museoiden tulojen lisäksi esimerkiksi niiden saavutettavuuteen (ks. Johnson & Thomas 1998, 80; Maddison 2004) ja hinnoittelun yhteydessä tulisikin ottaa huomioon museoiden monet tehtävät ja tavoitteet (ks. Blanco & Prieto-Rodríguez 2006, 170–171; Museovirasto 2007, 17–21; Suomen museolaki 314/2019). Hintadiskriminaation käytön jatkamisen lisäksi suositellaan nykyistä tehokamman hintadiskriminaatiotavan kartoittamista sekä aihepiiriin liittyvän jatkotutkimuksen tukemista.

Lähteet

- Alasuutari, P. (2011) *Laadullinen tutkimus 2.0*. 4. uud. p. Vastapaino.
- Althaus, M. – Kundisch, D. (2023) What price culture? - a taxonomy of the admission pricing policy at museums. *International Journal of Cultural Policy*, painossa, 1–16.
- Anderson, R. G. W. (1998) Is Charging Economic? *Journal of Cultural Economics*, Vol. 22 (2), 179–187.
- Angrist, J.D. – Pischke, J.-S. (2008) *Mostly Harmless Econometrics An Empiricist's Companion*. Princeton University Press.
- Armbrecht, J. (2014) Use value of cultural experiences: A comparison of contingent valuation and travel cost. *Tourism Management*, Vol. 42, 141–148.
- Arrow K. – Solow R. – Portney P.R. – Leamer E.E. – Radner R. – Schuman H. (1993) *Report of the NOAA panel on contingent valuation*, National Oceanic and Atmospheric Administration, Federal Register, Vol. 58.
- Báez-Montenegro A. – Bedate, A. M. – Herrero, L. C. – Sanz, J. Á. (2012) Inhabitants' willingness to pay for cultural heritage: a case study in Valdivia, Chile, using contingent valuation. *Journal of Applied Economics*, Vol. 15 (2), 235–258.
- Bethlehem, J. (2010) Selection Bias in Web Surveys. *International Statistical Review*, Vol. 78 (2), 161–188.
- Blanco, V – Prieto-Rodriguez, J. (2006) Optimal Pricing and Grant Policies for Museums. *Journal of Cultural Economics*, Vol. 30, 169-181.
- Breidert, C. (2006) *Estimation of Willingness-to-Pay: Theory, Measurement, Application*. DUV Deutscher Universitäts-Verlag.
- Burton, C. – Louviere, J. – Young, L. (2009) Retaining the visitor, enhancing the experience: identifying attributes of choice in repeat museum visitation. *International Journal of Nonprofit and Voluntary Sector Marketing*, Vol. 14 (1), 21–34.
- Castellani M. – Pattitoni, P. – Vici, L. (2015) Pricing Visitor Preferences for Temporary Art Exhibitions. *Tourism Economics : the Business and Finance of Tourism and Recreation*, Vol. 21 (1), 83–103.
- Chan, J. (2009) The Consumption of Museum Service Experiences: Benefits and Value of Museum Experiences. *Journal of Hospitality Marketing & Management*, Vol. 18 (2-3), 173–196.

- Ciriacy-Wantrup S.V. (1947) Capital Returns from Soil-Conservation Practices. *Journal of Farm Economics*, Vol. 29 (4), 1181–1196.
- Desvousges, W.H. – Johnson, F.R. – Dunford, R.W. – Boyle, K.J. – Hudson, S.P. – Wilson, N. (1993) Measuring natural resource damages with contingent valuation: tests of validity and reliability. Teoksessa: *Contingent valuation: A critical assessment*, toim. Hausman J.A., 91–159. North Holland, Amsterdam.
- Epstein, R. (2003) The Regrettable Necessity of Contingent Valuation. *Journal of Cultural Economics*, Vol. 27 (3/4), 259–274.
- Frey, B.S. – Meier S. (2006) Cultural Economics. Teoksessa: *A Companion to Museum Studies*, toim. Macdonald, S., 398–414. Blackwell.
- Frey, B. S. – Steiner L. (2012) Pay as You Go: A New Proposal for Museum Pricing. *Museum Management and Curatorship*, Vol. 27 (3), 223-235.
- Hanemann, W. M. (1994) Valuing the Environment through Contingent Valuation. *Journal of Economics Perspectives*, Vol. 8 (4),. 19-43.
- Heckman J. (1990) Selection Bias and Self-Selection. Teoksessa: *Econometrics*, toim. Eatwell, J. – Milgate, M. – Newman, P., 242–266. Palgrave Macmillan, London.
- Hofstetter R. – Miller, K. M. – Krohmer, H. – Zhang, Z. J. (2021) A de-biased direct question approach to measuring consumers' willingness to pay. *International Journal of Research in Marketing*, Vol. 38 (1), 70–84.
- Johnson, P. – Thomas, B. (1998) The Economics of Museums: A Research Perspective. *Journal of Cultural Economics*, Vol. 22 (2/3), 75–85.
- Johnson, P. – Thomas, B. (2002) Museums: an economic perspective. Teoksessa: *Museum Economics and the Community*, toim. Pearce, S., 5–40. Bloomsbury Publishing Plc.
- Käär, P. (2023) Sähköpostiviesti 7.3.2023.
- Lampi, E. – Orth, M. (2009) Who Visits the Museums? A Comparison between Stated Preferences and Observed Effects of Entrance Fees. *Kyklos (Basel)*, Vol. 62 (1), 85–102.
- List, J. – Gallet, C. A. (2001) What Experimental Protocol Influence Disparities Between Actual and Hypothetical Stated Values? *Environmental & Resource Economics*, Vol. 20 (3), 241–254.
- Lynch, R. – Burton, C. – Scott, C. – WUson, P. – Smith. P. (2000) *Leisure and Change: Implications for Museums in the 21st Century*. University of Technology, Sydney and Powerhouse Museum, Sydney.

- Maddison D. – Foster, T. (2003) Valuing congestion costs in the British Museum. *Oxford Economic Papers*, Vol. 55 (1), 173–190.
- Maddison, D. (2004) Causality and Museum Subsidies. *Journal of Cultural Economics*, Vol. 28 (2), 89–108.
- Mitchell, R. C. – Carson, R. T. (1989) *Using surveys to value public goods: The contingent valuation method*. Resources for the Future.
- Munley, V.G. (2018) A contingent valuation analysis of the Galway city museum: Welfare estimates for attendance in the absence of an admission fee. *The Economic and Social Review*, Vol. 49 (4), 489–514.
- Murphy, J. J. – Allen, P. G. – Stevens, T. H. – Weatherhead, D. (2005) A Meta-analysis of Hypothetical Bias in Stated Preference Valuation. *Environmental & Resource Economics*, Vol. 30(3), 313–325.
- Museokortti (2023a) *Museokortti, pääsylippusi innostavimpiin elämyksiin* <<https://museot.fi/museokortti/>>, haettu 24.10.2023.
- Museokortti (2023b) *Avainlukuja Museokortista* <<https://museot.fi/museokorttitietoa/>>, haettu 23.5. 2023.
- Museolaki (2019/314) Annettu Helsingissä 15.3.2019. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190314>>, haettu 5.5.2023.
- Museotilasto (2023) *Museokäynnit ja avoinnaolo museokohteittain 2022*. Museovirasto. <<https://museotilasto.fi/tiedostot/museovirasto/files/Museoiden%20k%C3%A4ynnit%20ja%20avoinnaolo%202022.xlsx>>, haettu 9.11.2023.
- Museovirasto (2007) *Museot vaikuttajina – Tarve ja tavoitekartoitus*. <<https://www.museovirasto.fi/uploads/Arkisto-ja-kokoelmapalvelut/Julkaisut/museot-vaikuttajina.pdf>>, haettu 5.3.2023.
- Noonan, D. (2003) Contingent Valuation and Cultural Resources: A Meta-Analytic Review of the Literature. *Journal of Cultural Economics*, Vol. 27 (3/4), 159-176.
- Noonan, D. (2004) Valuing Arts and Culture: A Research Agenda for Contingent Valuation. *Journal of Arts Management, Law and Society*, Vol. 34 (3), 205-221.
- Piekkola H. – Suojanen O. – Vainio A. (2013) *Museoiden taloudellinen vaikuttavuus*. Vaasan yliopisto. Levón-instituutin julkaisuja 139. Vaasa. <https://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-503-9.pdf> haettu 4.4.2023

- Pommerehne, W. W. – Frey, B. S. (1980) The museum from an economic perspective. *International Social Science Journal*, Vol. 32 (2), 323–339.
- Santagata W. – Signorello, G. (2000) Contingent Valuation of a Cultural Public Good and Policy Design: The Case of “Napoli Musei Aperti”. *Journal of Cultural Economics*, Vol. 24 (3), 181–204.
- Schmidt, J. – Bijmolt, T. H. A. (2020) Accurately measuring willingness to pay for consumer goods: a meta-analysis of the hypothetical bias. *Journal of the Academy of Marketing Science*, Vol. 48 (3), 499–518.
- Sharifi-Tehrani, M. – Verbič, M. – Chung, J. Y. (2013) An analysis of adopting dual pricing for museums: The case of the national museum of Iran. *Annals of Tourism Research*, Vol. 43, 58–80.
- Stebbins, R. (1999) Serious leisure. Teoksessa: *Leisure Studies: Prospects for the Twenty-First Century*, toim. Jackson, E. – Burton, T. 69–80. Venture Publishing, Pennsylvania.
- Steiner, F. (1997) Optimal Pricing of Museum Admission. *Journal of cultural economics*, Vol. 21 (4), 307–333.
- Stock, J. H. – Watson, M. W. (2020) *Introduction to econometrics*. 4. painos. Pearson.
- Suomen museoliitto (2015) *Kuluttajakysely museomielikuvista*
<https://www.museoliitto.fi/doc/mielikuvatutkimus2015/Museoliitto_kuluttajakysely_museomielikuva_marraskuu_2015_yhteenveto.pdf> haettu 12.4.2023
- Suomen museoliitto (2017) *MIKSI MUSEOON? Suomalaisten näkemykset museoista*
<<https://www.museoliitto.fi/doc/tilastot/171212-taloustutkimus-miksi-museoon.pdf>> haettu 31.3.2023.
- Suomen museoliitto (2019) *Museokorttitutkimus 2019*.
<<https://www.museoliitto.fi/doc/tilastot/Museokorttitutkimus-2019.pdf>> haettu 14.4.2023
- Suomen museoliitto (2021) *Museoiden kävijätutkimus 2021*.
<https://www.museoliitto.fi/doc/kavijatutkimus2021/valtakunnallinen_kavijatutkimus2021_tulokset.pdf> haettu 27.3.2023
- Suomen museoliitto (2022) *Museoiden kävijätutkimus 2021 – aluetaloudelliset vaikutukset*.
<https://www.museoliitto.fi/doc/kavijatutkimus2021/Museoiden_kavijatutkimus_Aluetalous_28-2-2022-----Vain-luku.pdf> haettu 27.3.2023.

Suomen museoliitto (2023) Museokortti madaltaa kynnystä astua museoon.

<<https://museoliitto.fi/museokortti/>> haettu 2.10.2023.

Throsby, D. (2003) Determining the Value of Cultural Goods: How Much (or How Little) Does Contingent Valuation Tell Us? *Journal of Cultural Economics*, Vol. 27 (3/4), 275–285.

Tilastokeskus (2022) Kuntien avainluvut -taulukko

https://pxdata.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Kuntien_avainluvut/

Tohmo, T. (2004) Economic Value of a Local Museum: Factors of Willingness-to-Pay. *The Journal of socio-economics*, Vol. 33 (2), 229–240.

Tranter, D. (2009) Valuing the Queensland museum: A contingent valuation study. *The International Journal of the Inclusive Museum*, Vol. 2 (2), 159–176.

Tuomi J. – Sarajärvi A. (2018) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.

Turun kaupunki (2021a) *Turku on vuoden museokaupunki*

<https://www.turku.fi/uutinen/2021-11-26_turku-vuoden-museokaupunki-0>, haettu 4.2.2023.

Turun kaupunki (2021b) *Turun kaupungin toimintasuunnitelma – Vuoden 2022 talousarvio ja vuosien 2022 - 2025 taloussuunnitelma*

<https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/talousarvio_2022_0.pdf>, haettu 17.12.2022.

Turun kaupunki (2023a) *Apteekkimuseo ja Qwenselin talo – Aukioloajat ja hinnat*

<<https://www.turku.fi/apteekkimuseo-ja-qwenselin-talo/tervetuloa-museoon/aukioloajat-ja-hinnat>>, haettu 4.2.2023.

Turun kaupunki (2023b) *Apteekkimuseo ja Qwenselin talo, Museoksi*

<<https://www.turku.fi/apteekkimuseo-ja-qwenselin-talo/herrainkulmasta-museoalueeksi/museoksi>>, haettu 8.1.2023.

Turun kaupunki (2023c) *Apteekkimuseo ja Qwenselin talo, Opi ja koe museossa*

<<https://www.turku.fi/apteekkimuseo-ja-qwenselin-talo/opi-ja-koe-museossa>>, haettu 8.1.2023.

Turun kaupunki (2023d) *Biologinen museo – Aukioloajat ja hinnat*

<<https://www.turku.fi/biologinen-museo/tervetuloa-museoon/aukioloajat-ja-hinnat>>, haettu 4.2.2023.

Turun kaupunki (2023e) *Kuralan kylämäki – Aukioloajat ja hinnat*

<<https://www.turku.fi/kuralan-kylamaki/tervetuloa-museoon/aukioloajat>>, haettu 4.2.2023.

- Turun kaupunki (2023f) *Kuralan kylämäki, Eläimet Kuralassa*
<<https://www.turku.fi/kuralan-kylamaki/ennen-ja-nyt/elaimet-kuralassa>>, haettu 13.1.2023.
- Turun kaupunki (2023g) *Kuralan kylämäki, Elävän historian museo*
<<https://www.turku.fi/kuralan-kylamaki/ennen-ja-nyt/elavan-historian-museo>>, haettu 13.1.2023.
- Turun kaupunki (2023h) *Kuralan kylämäki, Kylän talot ja rakennukset*
<<https://www.turku.fi/kuralan-kylamaki/ennen-ja-nyt/kylan-talot-ja-rakennukset>>, haettu 13.1.2023.
- Turun kaupunki (2023i) *Käsityöläismuseo – Aukioloajat ja hinnat*
<<https://www.turku.fi/luostarinmaki/tervetuloa-museoon/aukioloajat-ja-hinnat>>, haettu 4.2.2023.
- Turun kaupunki (2023j) *Luostarinmäen historiaa, Kasvillisuus*
<<https://www.turku.fi/luostarinmaki/luostarinmaen-historiaa/kasvillisuus>>, haettu 11.1.2023.
- Turun kaupunki (2023k) *Luostarinmäen historiaa, Museoksi*
<<https://www.turku.fi/luostarinmaki/luostarinmaen-historiaa/museoksi>>, haettu 10.1.2023.
- Turun kaupunki (2023l) *Luostarinmäki, Opi ja koe*
<<https://www.turku.fi/luostarinmaki/opi-ja-koe>>, haettu 11.1.2023.
- Turun kaupunki (2023m) *Museopalvelut*
<<https://www.turku.fi/organisaatio/palvelukokonaisuudet/vapaa-aikatoimiala/museopalvelut>>, haettu 10.1.2023.
- Turun kaupunki (2023n) *Turun biologisen museon historiaa*
<<https://www.turku.fi/biologinen-museo/turun-biologisen-museon-historiaa>>, haettu 8.1.2023.
- Turun kaupunki (2023o) *Turun kaupungin tilinpäätös 2022*
<https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/turun_kaupungin_tilinpaaotos_2022.pdf>, haettu 7.11.2023.
- Turun kaupunki (2023p) *Turun linna – Aukioloajat ja hinnat*
<<https://www.turku.fi/turun-linna/tervetuloa-museoon/aukioloajat-ja-hinnat>>, haettu 4.2.2023.
- Turun kaupunki (2023q) *Turun linna, pysyvät näyttelyt* <<https://www.turku.fi/turun-linna/nayttelyt/pysyvat-nayttelyt>>, haettu 10.1.2023.

Turun kaupunki (2023r) *Turun linna, tervetuloa museoon!* <<https://www.turku.fi/turunlinna/tervetuloa-museoon>>, haettu 10.1.2023.

Turun kaupunki (2023s) *Väestö*

<<https://www.turku.fi/turku-tieto/tilastot/vaesto>>, haettu 26.9.2023.

Turun kaupunki (2023t) *WAM, Tule museoon!* <<https://www.wam.fi/wam-turun-kaupungin-taidemuseo/tule-museoon>>, haettu 13.1.2023.

Turun kaupunki (2023u) *WAM Turun kaupungin taidemuseo – Aukioloajat ja hinnat*

<<https://www.wam.fi/wam-turun-kaupungin-taidemuseo/tule-museoon/aukioloajat-ja-hinnat>>, haettu 4.2.2023.

Whitaker, A. (2021) *Economics of Visual Art: Market Practice and Market Resistance*. Cambridge University Press.

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake

Museoista ja maksuhalukkuudesta

Pakolliset kysymykset on merkitty tähdellä (*)

Tässä kyselyssä kartoitetaan suhdettasi Turun kaupungin museoihin. Kysely on tarkoitettu vain Turussa asuville.

Kyselyyn vastaaminen vie aikaa 10-15 minuuttia. Kyselyyn vastataan nimettömänä ja vastaukset käsitellään luottamuksellisesti.

Kiitos ajastasi ja vastauksestasi!

1. Ikä *

- 18-19 vuotta
- 20-29 vuotta
- 30-39 vuotta
- 40-49 vuotta
- 50-59 vuotta
- 60-69 vuotta
- 70-79 vuotta
- Yli 80 vuotta

2. Sukupuoli *

- Mies
- Nainen

- Muu
- En halua kertoa

3. Millä postinumeroluella asutte? *

- 20100
- 20200
- 20210
- 20240
- 20250
- 20300
- 20320
- 20360
- 20380
- 20400
- 20460
- 20500
- 20520
- 20540
- 20610
- 20700
- 20720
- 20730
- 20740

- 20750
- 20800
- 20810
- 20880
- 20900
- 20960
- 21330
- 21340
- Muu, mikä _____

4. Korkein suorittamanne tutkinto *

- Vähemmän kuin peruskoulun ala-aste tai vastaava
- Peruskoulun alakoulu (1-6 luokat), kansakoulu
- Peruskoulun yläkoulu (7-9/10 luokat), keskikoulu
- Lukio, ylioppilas- tai ammatillinen tutkinto
- Alempi korkeakoulututkinto
- Ylempi korkeakoulututkinto
- Lisensiaatin tai tohtorin tutkinto
- Muu, mikä _____

5. Kotitaloutenne yhteenlasketut nettotulot (tulot verojen jälkeen) kuukaudessa? *

- Alle 500 euroa
- 500-999 euroa

- 1000-1499 euroa
- 1500-1999 euroa
- 2000-2499 euroa
- 2500-2999 euroa
- 3000-4999 euroa
- 5000-7499 euroa
- 7500-10000 euroa
- Yli 10 000 euroa

6. Mikä seuraavista vaihtoehtoista sopii elämäntilanteeseenne? *

- Kokopäivätyössä (yli 35 tuntia viikossa)
- Puolipäivätyössä (15-34 tuntia viikossa)
- Osa-aikatyössä (alle 15 tuntia viikossa)
- Avustava perheenjäsen perheyrytyksessä
- Työtön
- Opiskelija tai koululainen
- Eläkkeellä iän tai työvuosien perusteella
- Eläkkeellä muusta syystä
- Hoitaa kotitaloutta
- Varusmies- tai siviilipalveluksessa
- Vanhempainvapaalla
- Muu, mikä _____

Turun kaupungin omistuksessa on kuusi museota: Turun linna, WAM Turun kaupungin taidemuseo, Luostarinmäen käsityöläismuseo, Turun biologinen museo, Kuralan kylämäki sekä Apteekkimuseo ja Qwenselin talo. Turun kaupungin omistuksessa olevien museoiden lisäksi Turussa on useita muita museoita, kuten Turun taidemuseo, Forum Marinum, Aboa Vetus ja Ars Nova, Sibelius-museo ja Ett Hem -museo. Lisäksi Turussa on paljon muutakin kulttuuritarjontaa kuten teattereita, konsertteja, gallerioita ja elokuvateattereita.

7. Mitä seuraavista palveluista olette käyttäneet viimeisen vuoden aikana? *

- Museot
- Elokuvateatterit
- Teatterit
- Konsertit
- Taidenäyttelyt
- Taidegalleriat
- Muu vastaava, mikä _____
- En mitään edellä mainituista

8. Kuinka usein olette vierailut museoissa viimeisen vuoden aikana? *

- Useamman kerran kuukaudessa
- Noin kerran kuukaudessa
- Noin joka toinen kuukausi
- Muutaman kerran vuoden aikana
- Kerran vuoden aikana
- En lainkaan

9. Kuinka usein olette vierailleet museoissa lapsuudessanne? *

- Noin kerran kuussa tai useammin
- Yli 6 kertaa vuodessa
- 2-5 kertaa vuodessa
- Noin kerran vuodessa
- Harvemmin kuin vuosittain
- En ole käynyt museoissa
- En tiedä

10. Onko teillä museokortti? *

- Kyllä
- Ei

Turun museopalveluiden kulut vuonna 2022 olivat yhteensä 12 034 798 €. Kaupunki rahoitti kuluista verotuloillaan 49,4 % eli 5 945 190 €. Museopalvelut kustansivat jokaista Turun kaupungin asukasta kohti keskimäärin 30,47 € vuodessa.

11. Onko Turun museopalveluiden toimintaan kohdennettujen verojen määrä mielestänne *

- Liian pieni
- Sopiva
- Liian suuri

12. Vastasitte, että Turun museopalveluiden toimintaan kohdennettujen verojen määrä on mielestänne liian suuri. Mihin Turun museopalveluiden toimintaan kohdennettuja verotuloja tulisi mielestänne käyttää? *

- Verotuksen keventämiseen
- Muuhun kaupungin kulttuuripalvelujen toimintaan
- Muuhun kaupungin varoin rahoitettavien kohteiden toimintaan, mihin _____
- Muuhun, mihin _____
- En tiedä

13. Vastasitte, että Turun museopalveluiden toimintaan kohdennettujen verojen määrä on mielestänne liian pieni. Miten Turun museopalveluiden toiminnan rahoitusta tulisi mielestänne lisätä? *

- Nostamalla verotusta
- Vähentämällä muiden kaupungin varoin rahoitettujen kulttuuripalvelujen rahoitusta
- Vähentämällä muiden kaupungin varoin rahoitettujen kohteiden rahoitusta, minkä _____
- Hankkimalla museoille rahoitusta muualta kuin julkiselta sektorilta, mistä _____
- Muulla tavoin, miten _____
- En tiedä

14. Olisitteko valmis maksamaan museopalveluista verotuksen kautta nykyistä enemmän, mikäli Turun museotarjonta laajenisi ja Turkuun perustettaisiin kokonaan uusi museo, Historian ja tulevaisuuden museo? *

- Kyllä, koska: _____
- Ei, koska: _____
- En tiedä, koska: _____

15. Kuvitelkaa, että Turun kaupunki lopettaisi museopalveluiden rahoittamisen. Olisitteko valmis tekemään vuosittain lahjoituksen, jotta museopalveluiden toiminta voisi jatkua? Lahjoituksen määrän voitte valita itse ja se voi vaihdella vuosittain. *

- Kyllä, koska: _____
- Ei, koska: _____
- En tiedä, koska: _____

16. Vastasitte olevanne valmis tekemään vuosittaisen lahjoituksen. Mikäli olisi lahjoittamanne summa tälle vuodelle? *

Turun linna on yli 700 vuotta vanha ja nykyään linnassa toimii museo. Museossa kerrotaan Turun linnan arjesta ja juhlasta sen alkua ajoilta nykypäivään asti sekä hoviväen että palvelusväen näkökulmista. Lukuisat näyttelyt, sisustetut tyylihuoneet ja tapahtumat esittelevät linnan historiaa ja menneitä aikoja. Museo tutustuttaa 1600–1800-lukujen aikaan sekä keskiajan ja renessanssin elämään. Turun linnan yhteydessä toimii myös ravintola ja museokauppa.

17. Kuinka pitkä aika on viime käynnistäne Turun linnassa? *

- alle 6 kuukautta
- 6 kuukautta – vuosi
- yli vuosi

- en ole käynyt koskaan tässä museossa
- en tiedä

Pääsylippu Turun linnaan oikeuttaa yhdelle henkilölle pääsyn Turun linnan museotiloihin yhden museokäynnin ajaksi. Käynnille ei ole aikarajaa.

Mikäli käytössänne on museokortti, vastatkaa kysymyksiin kuvitellen tilanne, jossa teillä ei ole museokorttia käytössänne.

Ottakaa vastatessanne huomioon myös rahatilanteenne.

18. Kuvitelkaa olevanne ostamassa pääsylippua Turun linnaan. Paljonko maksaisitte maksimissaan Turun linnan pääsylipusta? *

WAM on Turun kaupungin taidemuseo ja nykytaiteen museo joka tunnettiin aiemmin nimellä Wäinö Aaltosen museo. Museo sijaitsee keskusta tuntumassa Aurajoen rannalla Itäisellä Rantakadulla. WAM on avattu yleisölle vuonna 1967 ja siellä esitellään tilallista taidetta 1900-luvun jälkipuoliskolta nykypäivään asti. Museossa esitellään kaupungin taidekokoelman teoksia ja taiteilijoita, paikallista taidetta ja kansainvälisiä taiteilijoita. Taidenäyttelyiden lisäksi museossa järjestetään taideprojekteja, luentoja, konsertteja, työpajoja, kursseja ja teemapäiviä. Museon yhteydessä toimii museokauppa ja kahvila.

19. Kuinka pitkä aika on viime käynnistänne WAM Turun kaupungin taidemuseossa? *

- alle 6 kuukautta
- 6 kuukautta – vuosi
- yli vuosi
- en ole käynyt koskaan tässä museossa

- en tiedä

Pääsylippu WAM Turun kaupungin taidemuseoon oikeuttaa yhdelle henkilölle pääsyn WAM:in museotiloihin yhden museokäynnin ajaksi. Käynnille ei ole aikarajaa.

Mikäli käytössänne on museokortti, vastatkaa kysymyksiin kuvitellen tilanne, jossa teillä ei ole museokorttia käytössänne.

Ottakaa vastatessanne huomioon myös rahatilanteenne.

20. Kuvitelkaa olevanne ostamassa pääsylippua WAM Turun kaupungin taidemuseoon. Paljonko maksaisitte maksimissaan WAM Turun kaupungin taidemuseon pääsylipusta? *

Luostarinmäen käsityöläismuseo on perustettu Turun vuoden 1827 palosta säilyneelle yhtenäiselle puutaloalueelle. Museo on avattu vuonna 1940. Luostarinmäen yli 200 vuotta vanhat rakennukset ovat yhä paikoillaan ja niissä esitellään entisajan kaupunkielämää ja museoalueen historiaa eri näkökulmista. Museon verstaat ovat toimivia ja niissä työskentelee eri alojen käsityöläisiä. Museoalue kuvastaa entisaikojen elämää myös pihojen ja kasvillisuutensa puolesta. Luostarinmäen käsityöläismuseo sijaitsee Vartiovuorenkadulla noin kilometrin päässä kauppatorilta ja sen yhteydessä toimii myös museokauppa.

21. Kuinka pitkä aika on viime käynnistänne Luostarinmäen käsityöläismuseossa?

*

- alle 6 kuukautta
- 6 kuukautta – vuosi
- yli vuosi
- en ole käynyt koskaan tässä museossa

22. Kuvitelkaa olevanne ostamassa pääsylippua Luostarinmäen käsityöläismuseoon. Paljonko maksaisitte maksimissaan Luostarinmäen käsityöläismuseon pääsylipusta? *

Turun biologinen museo on 1900-luvun alussa perustettu Suomen kasvillisuutta ja eläimistöä esittelevä museo. Museossa on 13 dioraamaa eli kolmiulotteista maisemamallia, jotka tutustuttavat kasvi- ja eläinlajeihin Turun saaristosta Lapin tunturimaisemiin asti. Museossa on lisäksi vaihtuvia näyttelyitä sekä erilaisia luontoaiheisia tapahtumia. Biologinen museo on pyritty säilyttämään alkuperäisessä ulkoasussaan niin sisältä kuin ulkoa ja näyttelyn yleisilme vastaakin pitkälti perustamisvuoden kokonaisuutta. Museo sijaitsee Urheilupuiston kupeessa Turun Kaupunginteatterin ja Aurajoen tuntumassa ja sen yhteydessä toimii museokauppa.

23. Kuinka pitkä aika on viime käynnistänne Turun biologisessa museossa? *

- en tiedä
- alle 6 kuukautta
- 6 kuukautta – vuosi
- yli vuosi
- en ole käynyt koskaan tässä museossa
- en tiedä

Pääsylippu Turun biologiseen museoon oikeuttaa yhdelle henkilölle pääsyn Turun biologisen museon museotiloihin yhden museokäynnin ajaksi. Käynnille ei ole aikarajaa.

Mikäli käytössänne on museokortti, vastatkaa kysymyksiin kuvitellen tilanne, jossa teillä ei ole museokorttia käytössänne.

Ottakaa vastatessanne huomioon myös rahatilanteenne.

24. Kuvitelkaa olevanne ostamassa pääsylippua Turun biologiseen museoon. Paljonko maksaisitte maksimissaan Turun biologisen museon pääsylipusta? *

Kuralan kylämäki on ulkomuseo, jossa voi tutustua 1950-luvun aikaiseen maalaiselämään toiminnan ja tekemisen kautta. Museo on avattu yleisölle 1980-luvulla. 1800- ja 1900-luvulta peräisin olevat rakennukset muodostavat perinteisiä pihapiirejä ja kesäisin alueella on 1950-luvulle tyypillisiä kotieläimiä. Museota ympäröi kulttuurimaisema perinnebiotooppeineen. Kylämäen verstaalla järjestetään vanhoihin kädentaitoihin pohjautuvia kursseja ja työpajatoimintaa. Kylämäen alueella toimii myös kahvila ja puoti. Museo sijaitsee maalaismaisemissa Jaanintiellä, 4,5 kilometrin päässä kauppatorilta.

25. Kuinka pitkä aika on viime käynnistäne Kuralan kylämäessä? *

- alle 6 kuukautta
- 6 kuukautta – vuosi
- yli vuosi
- en ole käynyt koskaan tässä museossa
- en tiedä

Pääsylippu Kuralan kylämäelle oikeuttaa yhdelle henkilölle pääsyn Kuralan kylämäen museotiloihin yhden museokäynnin ajaksi. Käynnille ei ole aikarajaa.

Mikäli käytössänne on museokortti, vastatkaa kysymyksiin kuvitellen tilanne, jossa teillä ei ole museokorttia käytössänne.

Ottakaa vastatessanne huomioon myös rahatilanteenne.

26. Kuvitelkaa olevanne ostamassa pääsylippua Kuralan kylämäelle. Paljonko maksaisitte maksimissaan pääsylipusta Kuralan kylämäelle? *

Qwenselin talossa ja apteekkimuseossa voi tutustua sekä 1700-luvun aikaiseen säätyläisten kotiin että 1800-luvun apteekkiin. Museo on avattu vuonna 1956. 1600-luvulta peräisin oleva Qwenselin talo on Turun palosta säilyneistä puutaloista vanhin ja yksi aikakautensa parhaiten säilyneistä säätyläiskodeista Pohjoismaissa. Myös museon sisäpiha on säilynyt lähes muuttumattomana 200 vuoden ajan. Qwenselin talo ja apteekkimuseo sijaitsevat ydinkeskustassa Aurajoen rannalla Läntisellä Rantakadulla. Museon yhteydessä toimii myös kahvila ja museokauppa.

27. Kuinka pitkä aika on viime käynnistänne Apteekkimuseossa ja Qwenselin talossa? *

- alle 6 kuukautta
- 6 kuukautta – vuosi
- yli vuosi
- en ole käynyt koskaan tässä museossa
- en tiedä

Pääsylippu Apteekkimuseoon ja Qwenselin taloon oikeuttaa yhdelle henkilölle pääsyn Apteekkimuseon ja Qwenselin talon museotiloihin yhden museokäynnin ajaksi. Käynnille ei ole aikarajaa.

Mikäli käytössänne on museokortti, vastatkaa kysymyksiin kuvitellen tilanne, jossa teillä ei ole museokorttia käytössänne.

Ottakaa vastatessanne huomioon myös rahatilanteenne.

28. Kuvitelkaa olevanne ostamassa pääsylippua Apteekkimuseoon ja Qwenselin taloon. Paljonko maksaisitte maksimissaan pääsylipusta Apteekkimuseoon ja Qwenselin taloon? *

29. Haluatteko sanoa jotakin kyselyn aiheeseen liittyvää?

Liite 2. Regressioanalyysien tulokset

Taulukko 2. Regressiomallin tulokset Turun linnaan kohdistuvasta maksuhalukkuudesta

	Regressiokerroin	t-arvo	Estimaatin keskivirhe	p-arvo
Maksuhalukkuuden vakiotermi	11,4762	26,136	0,4391	<2e-16
Vastaajalla Museokortti	2,1280	2,404	0,8850	0,0171
R ²	0,02908			
Korjattu R ²	0,02405			
F-testi	5,781			0,01714
Estimaatin keskivirhe	5,324			
Residuaalit				
Minimi	1Q	Mediaani	3Q	Maksimi
-13,604	-3,540	-1,476	3,524	16,396

Taulukko 3. Regressiomallin tulokset WAM Turun kaupungin taidemuseoon kohdistuvasta maksuhalukkuudesta

	Regressiokerroin	t-arvo	Estimaatin keskivirhe	p-arvo
Maksuhalukkuuden vakiotermi	9,5442	22,161	0,4307	<2e-16
Vastaajalla Museokortti	1,8933	2,181	0,8681	0,0304
R ²	0,02406			
Korjattu R ²	0,019			
F-testi	4,757			0,03039
Estimaatin keskivirhe	5,222			
Residuaalit				
Minimi	1Q	Mediaani	3Q	Maksimi
-11,438	-3,544	-1,438	3,456	20,562

Taulukko 4. Regressioanalyysin tulokset Käsiyöläismuseoon kohdistuvasta maksuhalukkuudesta

	Regressiokerroin	t-arvo	Estimaatin keskivirhe	p-arvo
Maksuhalukkuuden vakiotermi	9.4762	23.39	0.4051	<2e-16
Vastaajalla Museokortti	1.6905	2.07	0.8165	0.0397
R ²	0.02173			
Korjattu R ²	0.01666			
F-testi	4.287			0.03974
Estimaatin keskivirhe	4.911			
Residuaalit				
Minimi	1Q	Mediaani	3Q	Maksimi
-11,167	-3,476	-1,167	2,524	18,833